

קונטרס

הבינו

פרשת שמות
תשפ"ב

שנה ד'
חוברת ט"ו
גליון 180

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינני

בארה"ב: 718.686.8300

ארץ ישראל: 072.257.7726

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 053.315.0588
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון - שיעור קכ"ז

יום ראשון פרשת שמות - ט"ו טבת תשפ"ב

גלות של קרבת אלוקים.....ה

ביקש יעקב לגלות את הקץ | יום הנחמה מכוסה מן האדם | ויכנע בעמל לבם | קרבת אלוקים היא מתנה | קרבת אלוקים אינה נקנית בלקיחה | מתנה ניתנת רק לעבד | להעלות אותו על נס | נסיונו של היקדושת לוי' | | הקב"ה מסתתר באופנים רבים | קרבת אלוקים אינה דבר שמזמינים אותה | שלא יאבד את הרגע | נעו מעגלותיה לא תדע | כשור לעול וכחמור למשא | אפילו הוא נוטל את נפשך | פקוד יפקוד אלוקים אתכם | שלמא ממתיבתא דרקייעא

יום שני פרשת שמות - ט"ז טבת תשפ"ב

עבודת תיקון המידות בין כתלי הבית.....טו

נפתולי אלוקים נפתלתי | ואשא עיני וארא בחלום | נשקפה בעד החלום | | וידעת כי שלום אהלך | יכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו | פותח את ידך לעני | דרך ארץ קדמה לתורה | משא ומתן בין חכמי אתונא לרבי יהושע בן חנניא | ביאור המשא ומתן | כל האומות לא נבראו אלא בשביל ישראל | חסד לאומים חטאת | ברכת ה' היא תעשיר | שלי ושלכם שלה הוא

יום שלישי פרשת שמות - ט"ב טבת תשפ"ב

עבודת תיקון המידות בין כתלי הבית (חלק ב).....כג

מן ההר אל העם | הכנעה ובטחון אינם מספיקים | אמנם כן יצר סוכן בנו | פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת | מי ביקש זאת מידך? | אינו אלא דרך העברה | הצדיקים העבירו את השפע בין רגע | אל יעמוד אדם במקום סכנה | לפום צערא אגרא | האומר דבר בשם אמרו מביא גאולה לעולם | אני כברוש רענן | איתתך גוצא גחין ותלחוש לה | התפעלות כעצה | לזכרון | כזה ראה וקדש | התפעלות מצריכה פעולה | הכנתו של הלל הזקן לשבת קודש | חבל על דאבדין

מדור עיון תפילה - שיעור ל"ג

יום רביעי פרשת | ויגש - ד' טבת תשפ"ב

כוחה של קריאת שמע להשפיע על החלטות במשך היום.....לב

מצות ק"ש צריכה להשאיר רושם | הכנה לק"ש כדי לחזק את הרושם | השמירה על הרושם של ק"ש | אסוותא דבר נש בהאי עלמא | מעוות לא יוכל לתקון | ק"ש היא פסגת

התפילה | עיקר ההשקעה הוא בק"ש | לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך | ועולה לפני יוטר
מכל הקרבנות | מצוות צריכות כוונה | כוונה למסור את הנפש | ויתור על רצונות | סדר
העדיפויות תלוי בהשקפה | המצב הנפשי של ק"ש משנה את סדר העדיפויות | איזהו חכם
הרואה את הנולד

מדור עיון תפילה - שיעור ל"ד

יום רביעי פרשת ויחי - י"א טבת תשפ"ב

קריאת שמע מחייבת את האדם

מזיקים בדילין הימנו | בית עשו לק"ש | הקב"ה קורא עמו | קריאת שמע של הקב"ה | יחוד
שמו של הקב"ה | הנהגת ה' צלך | מסירות נפש - ויתור על רצונות | אחד בפה ואחד בלב
| מי האיש החפץ חיים | דרך ארוכה שהיא קצרה | מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ | ק"ש
היא מצוה שגובה מחיר | סוף מעשה במחשבה תחילה

מדור שבת קודש - שיעור ט"ו

יום חמישי פרשת ויחי - י"ב טבת תשפ"ב

קבלת מתנת השבת על-ידי אמונה בשבת..... מא

אמונה איז א המשכה | אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני | בקירוב לב וברחוק מקום |
אמונה היא המחשבה החזקה ביותר | מבחן האמונה הוא תשלום מחיר | מבחן האמונה בה'
ובתורתו | מבחן האמונה בתפילה | מתנה טובה יש לי בבית גנזי | אמונה בלי לראות את
התמורה | עבד נאמן קראת לו | תלמיד חכם בחינת שבת | תיכף לת"ח ברכה

ערב שבת קודש פרשת שמות - כ' טבת תש"פ

המומים והחסרונות משלימים את האדם..... מט

מי שם פה לאדם | הקב"ה מסבב סיבובין לעשותו כן לתכלית דבר | הסר ממך עקשות פה
ולזות שפתים הרחק ממך | בין ישראל לעמים | ה' בחכמה יסד ארץ | שני חורים בטלית
קטן אחד | אין ילדים פגומים

מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש פרשת שמות - ח"י טבת תשע"ח

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א - בעל בני יששכר..... נו

בקי בכל חדרי תורה | מוחין דגדלות | חזי מאן דקמסהיד עליה | משורש בית חשמונאי |
הכנה לתקיעת שופר | חצות לילה אקום להודות לך | המשרתת שנתברכה באריכות ימים
| חכמת היהודי שניצל את שעת הכושר | של נעליך מעל רגליך | הסתלקותו של צדיק |
הזמנה לבית דין של מעלה

מדור אמונה ובטחון

שיעור קכ"ז

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

יום ראשון פרשת שמות - ט"ו טבת תשפ"ב

גלות של קרבת אלוקים

מת, כי רושם עבודתו עדיין קיים ומאיר בתוך הגלות. לכן אסף את בניו בכוונתו לומר להם - הנה אתם יורדים למצרים, השובבי"ם יתחיל, פרשת שמות, פיתום ורעמסס, הבה והודיע לכם מתי תהיה עת קצכם. והרי מדברים כאן על גלות של כמה מאות שנים שפירושו כמה וכמה דורות ולא הרי החיים החדשים כחיים הישנים. תארו לעצמכם! עכשיו היתה לנו מגיפה של שנתיים (לא תקפ"ץ) וכבר נתהפך העולם. שם דיברו על כמה מאות שנים! העולם נעשה עולם חדש ואין לו יותר שום שייכות לעולם הישן. מהיכן יקחו את האמונה, את הבהירות שהיתה לאבות הקדושים ולשבטי י-ה. ביקש יעקב אבינו להאיר להם את הגלות כדי שיועיל ל'אני מאמין' שלהם.

אולם מן השמים אמרו לו - לא! אי אפשר לגלות את הקץ, אי אפשר לגלותו ואסור לגלותו. הוא חייב להישאר מכוסה. ואם באמת אתה רוצה להאיר להם

ביקש יעקב לגלות את הקץ

בסוגיית ההכנעה יש עוד ענין אחד שעלינו להרחיב בו יותר, כי הוא יסוד גדול המועיל לאדם להגיע להכנעה. הנה בתחילת פרשת ויחי כתב רש"י: "למה פרשה זו סתומה? שביקש [יעקב] לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו". מן השמים סילקו ממנו את השראת השכינה ובזה הודיעו לו שאין זה הדבר הנכון לגלות לבניו את הקץ, ומה עשה יעקב? הסב את הנושא ותחת כן בירכס איש כברכתו.

הבה ונתבונן! אם יעקב ביקש לגלות להם הקץ, סימן הוא שהבין שחוץ עד מאוד לבני ישראל הנמצאים בגלות, בקושי ובחושך, שיהיה להם אור - הנה הקב"ה עתיד לגאלנו, והרי כשהאדם יודע מתי תבוא גאולתו, אמונתו מתחזקת. הן עבודתו של יעקב היתה להאיר בתוך החושך, וכפי שנתבאר בשבוע הקודם שזוהי כוונת אמרם ז"ל יעקב אבינו לא

מצרים, כך היה בגלות יון ובשאר גלויות. אף פעם לא ידעו בני ישראל מתי ייצאו מן הגלות. וכמו"כ בגלות זה האחרון, אע"פ שכתוב בספר דניאל מתי יהיה הקץ, הלא הדברים שם סתומים ואין מי שיודע את פירושם, והרי כך אמרו **חז"ל** בריש מסכת מגילה (ג, א) שכאשר יונתן בן עוזיאל ביקש לגלות תרגום של כתובים לאחר שגילה תרגום של נביאים, יצתה בת קול ואמרה - דיין! מאי טעמא? משום דאית ביה קץ משיח (בספר דניאל).

ויכנע בעמל לבם

וטעם יסוד זה, כי תכלית הגלות היא להביא את האדם לידי הכנעה, ואילו היה האדם יודע איך ייצא מן הגלות ומתי ייצא, לא היה יכול לבוא על ידה לידי הכנעה, שהרי היה שקוע אז כל כולו בחשבונות שונים במקום להיכנע.

הנה יש הרבה בני אדם שמשתמשים בביטוי השגור "גם זה יעבור". אמנם ביטוי זה יכול להיאמר באופן נכון, אך הוא יכול להיאמר גם באופן בלתי נכון. **אם האדם אומר אותו ביחד עם אני מאמין, הרי הוא אמת ונכון, כי אז הוא אומר שהוא מאמין שהקב"ה יוציאנו מהקושי שהוא נמצא בו,** והרי כך האמינו בני ישראל במצרים עקב הבטחתו של יוסף - פקוד יפקוד אלוקים אתכם. אבל אם הוא אומר אותו סתם משום שאינו רוצה להתרגש, הרי זה מונע אותו מלהיכנע.

בגלותם, יש דבר אחד שאתה יכול גם יכול לעשות - לגלות להם כוחותיהם. אמור להם לישועתך קויתי ה', דבר אל יהודה ותאמר לו לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו. הנה כי כן, את זאת אתה רשאי לעשות. ספר ליוסף הצדיק על כוחותיו, ספר לבנימין על בית המקדש שייבנה בחלקו, בנימין זאב יטרף, על הקרבנות שיקריבו על המזבח. אך בשום פנים אל תגלה את הקץ.

יסוד נפלא הוא שנוגע לא רק לגלות מצרים, אלא **לכל המכונה בשם גלות** ובכלל זה כל הגלויות הפרטיות של כל אחד ואחד. **כשאחד עובר איזה מעבר קשה, צריך הוא בהכרח מצד יסוד זה המפורש בתורה שלא לדעת מתי יבוא הקץ. להאמין בכל יום שהוא עתיד להיוושע ולהתהלך מחמת כן בשמחה - הוא צריך ומחויב, אבל מתי זה יקרה - את זאת אין האדם יודע ואסור לו לדעת.**

יום הנחמה מכוסה מן האדם

כך אמרו **חז"ל** (פסחים נד, ב): **שבעה דברים מכוסים מבני אדם** ואחד מהם יום הנחמה, ופירש רש"י: **יום הנחמה - של כל אדם, מתי יתנחם מדאגתו.** הנה שפתי חז"ל ברור מללו **שלפי חוק הבריאה אין לו לאדם לדעת את זמן גאולתו.** ואם נתבונן נראה שתמיד היה כך. כך היה בגלות מצרים, ואע"פ שהקב"ה אמר לאברהם אבינו "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", לא הודיע לו איך ייחשבו השנים. וכפי שהיה בגלות

שיוכל לומר – מה צריך לקרבת אלוקים, הכנעה? תוך עשר דקות יש לי קרבת אלוקים. לא! אין זה עובד כך. ואפילו ירצה האדם להיכנע באמת בשביל להגיע לקרבת אלוקים, עד שיעיד עליו יודע תעלומות שאינו עושה זאת כסגולה להחשת ישועה, כי אם להגיע לקרבת אלוקים, אעפ"כ אין הדבר בכוחו להשיג קרבת אלוקים.

וסיבת הדבר, כי **קרבת אלוקים היא מתנת אלוקים, ומתנה אינה דבר שאפשר לתבוע אותה ואף לא לצפותה מראש, אפשר רק לדעת ממנה**, לדעת שהיא קיימת ותו לא. כל כסף שישלם עבורה, לא יועיל לו, כי מתנה אינה דבר שנקנית בכסף.

קרבת אלוקים אינה נקנית בלקיחה

הנה האדם אומר כמדבר לפי שמיא: בארץ ישראל כשאני נכנס לקנות בחנות, אני משלם בשקלים, בארה"ב אני משלם בדולרים, עכשיו כשאני רוצה לקנות קרבת אלוקים, אמור נא לי במה אשלם ואשלם. מה צריך, שעות רצופות?! אלמד שעות רצופות ותתן לי קרבת אלוקים. איני אדם מגושם ח"ו. להיפך, אני רוצה לשלם במה שאתה חפץ, בתורה ומצוות... אכן טעות אחת שורשית יש לו לאדם זה, הוא חושב שקרבת אלוקים היא דבר שנקנית בלקיחה, ולמען האמת אינה אלא מתנה, כי **כל דבר התלוי בהרגש פנימי אמיתי אי אפשר להשיגו בדרך מקח וממכר** בעבור כל הון דעלמא, ועל כגון דא אמרו **חז"ל** (מגילה ו, ב) "יגעתי ומצאתי תאמין", וביארו **הצדיקים**: הן ידוע

האדם צריך להרגיש שאינו יכול לשית עצה בנפשו ואף אינו יודע אם יוכל אי פעם לשית עצה בנפשו. הוא מרגיש כל-כך אבוד ויודע שרק הקב"ה יכול להושיע אותו ויתכן שיעברו עשרים שנה עד שתבוא ישועתו. אע"פ שיש לו אמונה, אינו יודע – אולי זה יקח עשרים שנה. הנה יש לך מי שממתין לזרע של קיימא שנים הרבה, וכולם מברכים אותו: "אם ירצה ה' תזכה לזרע של קיימא", והוא מסתכל ומהרהר בלבו: "קל מאוד לעמוד מן הצד ולדבר כך. הלא זהו הפחד שלי שמא רצונו להושיע אותו רק כעבור עשרים שנה. ה' ירחם! אל תפתח פה!". הוא מרגיש שעיקר הקושי שלו הוא מפני שאינו יודע מתי תבוא ישועתו, אך זוהי באמת תוכניתו של הקב"ה, שלא יידע, כי אז תהיה לו הכנעה אמיתית.

קרבת אלוקים היא מתנה

עד כאן היה הקדמה לדלהלן: הן למדנו שההכנעה יוצרת חיבור והחיבור מביא קרבת אלוקים, וכעת נבאר שקרבת אלוקים אף היא נחשבת גאולה, כי מי שיש לו קרבת אלוקים, טוב לו, ואף כאן אין לו הבטחה לאדם שהיום ירגיש קרבת אלוקים. האדם אומר כך: אמנם יתכן שעדיין לא הגעתי למדרגה גבוהה של הכנעה, אך מכל מקום מהיכן שהייתי נראה לי שיש לי הרבה הכנעה ואעפ"כ איני מרגיש שום תענוג.

אך צריך לזכור שיש עוד חלק בענין זה, והוא שהקב"ה מעולם לא קבע שהתענוג של קרבת אלוקים יהיה דבר שהאדם יוכל לקבל ברגע שירצה, עד

עובד גם בשעות הלילה ועושה גם דברים שלא ביקשו ממנו מתוך נאמנותו לרבו. זהו עבד. העבד עושה דברים לא רק כשהם נוחים לו, אלא גם כשאינם נוחים לו, כי הוא עושה הכל מתוך הכנעה והרגשת עבדות.

אכן השבת היא קרבת אלוקים. בשבת הקב"ה נמצא עמנו, וכמו שאומרים ב'כגוונא' שאותו אור גדול המאיר בכל העולמות, אור המורגש למלאכים אשר מקבלים דין מן דין, עונים באימה ואומרים ביראה לגודל קרבתם אל הקב"ה, אותו אור מאיר בשבת גם בזה העולם, אבל כדי להשיג אור זה מוכרח האדם להיות עבד, כי מתנות אפשר לקבל רק על ידי עבדות.

דבר שאפשר לקנותו, אע"פ שהמחיר הוא מחיר גדול מאוד, אינו מתנה. מתנה היא דבר שאי אפשר לצפות לזה. הוא יודע שהקב"ה אוהב אותו, הוא יודע שהקב"ה נותן מתנות, ויחד עם כן הוא יודע שאם יבקש את המתנה אע"פ שיקבלנה, אינה מתנה. אמנם כן, בוודאי אנו מבקשים תמיד להגיע לקרבת אלוקים, אך כוונתנו למושג של 'תן וקח'. אתה רוצה לסחור בזה? לסחור אינו קרבה, לסחור הוא מסחר. כשהאדם סוחר עם אחרים הלא הוא עושה זאת ברוע, לא מתוך קרבה.

להעלות אותו על נס

ומכאן אנו שומעים שיתכן שיהיה האדם בעל הכנעה ואעפ"כ לא תהיה לו קרבת אלוקים. הנה כי כן, אנו עוסקים במי שיש לו הכנעה אמיתית ולפעמים

שמציאה היא דבר שאינו בא על ידי יגיעה כי אם בהסח הדעת, אכן בעבודת ה' כאשר האדם יגע במה שבידו להתייגע, הוא זוכה לקבל מציאות אף גם בעניינים אחרים רוחניים שלא התייגע עליהם.

אף כאן אמרו חז"ל שהגאולה באה דווקא בהסח הדעת, אין בן דוד בא אלא בהסח הדעת. ומה הטעם בזה? הנעלה על הדעת שרצונו של הקב"ה לשחק אתנו ח"ו, שנהיה עסוקים כל אחד במשאו ומתנו ופתאום יתגלה לנו המלך המשיח! וכי לא עדיפא שנדע מראש כי הנה הוא בא ונוכל להכין את עצמנו כדבעי?! ועוד זאת שאלו הצדיקים: איך שייך כלל שיבוא בהסח הדעת? הרי כולם מצפים ומחכים בכל יום ובכל רגע לביאת המשיח!

אכן הפשט הוא שמהות הגאולה היא תמיד השיבה לחיק אבינו שבשמים, ולכן היא תוגדר תמיד על ידי חז"ל כמתנה או מציאה הבאה בהסח הדעת.

מתנה ניתנת רק לעבד

וכדי להבין יותר נביא מדברי השפת אמת' שהוזכרו בשיעור של יום חמישי. שבת נקראת נחלה - נחלה בלי מצרים, ונקראת מתנה - מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. את חלק הנחלה מקבל היהודי בלי שום התאמצות אך ורק מפני שהוא בנו של הקב"ה והשבת ירושה היא לו, אך את חלק המתנה אין היהודי מקבל אלא אם כן הוא עובד את הקב"ה כעבד. ומה הפירוש כעבד? הפירוש הוא שהוא עובד בהתמסרות מוחלטת, הוא

מכל יסורי הגוף, אך הקב"ה רצה לנסותו ולראות אם יוסיף לעבדו בלי להרגיש שום טעם. ואכן ה'קדושת לוי' עמד בנסיונו בגבורה והמשיך לעבוד את הקב"ה כשהוא אומר את מילות התפילה מתוך הסידור הקטן.

הוא כותב שם בספר הנ"ל שכמו"כ ניסו את הבעש"ט הק' בנסיון זה וכן את שאר הצדיקים. טוען האדם: הלא הבטחת לי שאם תהיה לי הכנעה אזכה לקרבת אלוקים! התשובה היא שהקב"ה יודע שרק אם האדם לא יידע מה נעשה עמו ויראה שגם קרבת אלוקים אין לו, רק אז תהיה לו הכנעה אמיתית. אילו היה יודע שבכל עת מצוא הוא יכול להשיג קרבת אלוקים מכל הבא ליד, לא היה הדבר נחשב אצלו כלל כהכנעה, כי דומה היה בזה למי שפיתח תענוג בשיחת חברים שמבין שבעבור זה הוא צריך לשלם מחיר, אף זה פיתח תענוג בקרבת אלוקים (תענוג כזה שרבים משתוקקים ומתגעגעים אליה, וכמו שהיו החסידים הראשונים אומרים לאחר שהרגישו איזה תענוג של קרבת אלוקים אצל רבם, שהיו משלמים כל הון דעלמא כדי להרגיש עוד פעם אחת אותו תענוג) ומוכן לשלם בעבורו מחיר, היתכן לקראות לזה עבודת?! היתכן לקראות לזה הכנעה?! מה עושה הקב"ה? הוא מסתתר.

הקב"ה מסתתר באופנים רבים

הנה אצל הילדים יש משחק שנקרא 'משחק המחבואים'. אחד סופר בפיו עד עשר וכולם אצים רצים להתחבאות, ואם נשים לב נראה שלפעמים יש מי מבין הילדים הקטנים שיתחבא תמיד באותו

הכנעתו במדרגה גדולה ואעפ"כ אינו מרגיש קרבת אלוקים. ומהי הסיבה? אחת מהסיבות היא שהקב"ה מנסה את האדם כשהוא מכניסו לגלות של קרבת אלוקים, באותו אופן ממש שהוא מנסה את בני האדם בנסיונות אחרים, והרי זה נסיון קשה יותר משלהם.

הקב"ה ברא עולם שיש בו גלויות והוא אומר לאדם: אקח ממך את האור משום שרצוני לראות אם תוסיף להיות עבד נאמן, האם תמשיך לעבוד אע"פ שלא תרגיש את קרבתו.

נסיונו של ה'קדושת לוי'

בספר "נוצר חסד" להרה"ק מקאמארנא זיע"א כתב (בהקדמה) שפעם ניסו את הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א מן השמים ובמשך שנה ומחצה ניטלו ממנו את כל המוחין, והיה אומר מילה במילה מתוך סידור קטן בלי להרגיש כלום. התוכלו להבין איזה נסיון גדול הוא ליהודי כדוגמת ה'קדושת לוי'?! הלא אש להבה היה! והנה נשאר בלי מוחין, לא יום ולא יומיים, אלא שנה ומחצה! הן מי שיש לו טעם בשבת ועוברת עליו שבת אחת בלי טעם, הוא מרגיש יסורים, וכשעוברים עליו שלוש שבתים כאלה, אין הוא יודע היכן לשים את עצמו. הוא מרגיש שהוא נופל לתהום. הוא חוזר בתשובה ועושה ככל אשר לאל ידו, ואפס. אין הוא מרגיש כלום. תארו לכם מה זה ה'קדושת לוי' אינו מרגיש כלום. בוודאי הוא מהרהר בלבו - הרי לא ידח ממנו נדח כתיב, היתכן שאני יצאתי מן הכלל הזה?! הלא הם יסורים יותר קשים

ציונו הקדוש. נודיע לו, אם תיסע שוב, אולי באמת תהיה לך התעוררות על הציון, אבל כאותה התעוררות ממש, לא תהיה לך. והראיה, שהרי גם את ההתעוררות הראשונה לא צפית מראש, אלא היא הגיעה אליך בהסח הדעת, ועכשיו היות שאתה מכין עצמך שוב לאותה התעוררות, הלא לא תוכל ההתעוררות לבוא בהסח הדעת, וכיון שכן, היא לא תוכל להיות בגדר גאולה אשר באה תמיד באופן של מציאה.

טוען האדם: הלא יש לי געגועים לאותה קרבת אלוקים. מה אני רוצה סך הכל? הלא אני רוצה דבר טוב ויקר שהיה לי בעבר! אומר לו הקב"ה: עבוד אותי! אל תנסה לרוץ שוב לאותו מצב שהיה לך. האדם אומר: אני רוצה שוב להרגיש את הטעם שהרגשתי אז. לא! הרי אף אז נתתיו לך במתנה. **עכשיו תעבוד אותי ואתן לך שוב היכן שהוא במתנה**, איני אומר לך איך ואיני אומר לך מתי. **זהו מה שאמרו שיום הנחמה מכוסה מן האדם.**

הבה ונקיש מדבר אחר מהשבעה דברים המכוסין מבני האדם – יום המיתה. למה צריך יום המיתה להיות מכוסה? כי הנה **חז"ל** (אבות ב, י) אמרו "שוב יום אחד לפני מיתתך", פירושו: האדם צריך להיות בכל עת בחשבון הנפש מתוך ידיעה שיתכן שזה יומו האחרון בטרם עלותו ליתן דין וחשבון לפני בית דין של מעלה. כך הוא לענין יום הנחמה.

שלא יאבד את הרגע

הנה מספרים על החסיד שרצו לראות

מקום, ואז המחפש יידע מראש היכן הוא נמצא ויפנה מיד לחפשו שם, והמשחק יתפוך עד מהרה לחוכא ואטלולא.

אילו היה הקב"ה מסתתר תמיד באותו אופן, לא היה האדם מגיע להכנעה אמיתית, כי היה אומר: הדבר פשוט מאוד – זה מה שאירע וזה מה שהקב"ה עושה, והיה הולך ומוצא את הקב"ה תיכף ומיד וחוזר לקרבת האלוקים כימים מקדם, והלא כי אז לא היתה הכנעתו נחשבת כהכנעה אמיתית ולאן היה מגיע בחייו.

אכן כפי שקבע הקב"ה שפרצופיהם של בני האדם יהיו שונים זה מזה, ואמרו **חז"ל** (סנהדרין לח, א) שהוא אחד מפלאי הבריאה שהגם שלכולם יש שתי עינים אף ופה, לא נמצא בעולם שנים מהם השווים, לא במראה, לא בקול ולא בדעת, וגם אם ניקח את כל בני האדם מכל הדורות, עדיין לא נמצא שני בני אדם השווים באחד מאלה, כי הקב"ה הוא ללא גבול. **כמו כן קבע הקב"ה אופנים בלי שיעור וגבול שבהם הוא מסתתר מבני האדם.** כל עוד האדם נמצא בעולם, הקב"ה יסתתר ממנו כל פעם באופן אחר, כך שאם ישתמש בכלי שהשתמש בו בתחילה, יגלה שאינו מועיל לו.

קרבת אלוקים אינה דבר שמוזמינים אותה

אחד נסע לציון המצוינת של הרבי ר' אלימלך ובכה שם בדמעות שליש ופתאום הגיע לו הרהור תשובה מלמעלה והרגיש מה שלא הרגיש מאז יום חופתו. אתה יודע מה? הוא אומר, מהיום אני לא מוותר אף פעם על הארציית של הרבי ר' אלימלך. אני חייב להיות כל שנה על

ולא גילה להן מהו שכרו של פרדס, שלא יניחו דבר ששכרו מועט וילכו ויעשו דבר ששכרו מרובה. בערב קרא לכל אחד ואחד, אמר לו: תחת איזה אילן עשית? אמר לו: תחת זה. אמר לו: לפל הוא, שכרו זהוב אחד. קרא לאחר, אמר לו: תחת איזה אילן עשית? אמר לו: תחת זה. אמר לו: שכרו חצי זהוב, פרח לבן הוא. קרא לאחר, אמר לו: תחת איזה אילן עשית? אמר לו: תחת זה. אמר לו: זית הוא, שכרו מאתים זוז. אמרו לו: לא היית צריך להודיע אותנו איזה אילן שכרו מרובה כדי שנעשה תחתיו? אמר להם המלך: אילו הודעתי, היאך היה כל פרדסי נעשה. כך לא גילה הקב"ה מתן שכרן של מצוות חוץ משתי מצוות, החמורה שבחמורות והקלה שבקלות. כבוד אב ואם חמורה שבחמורות, ומתן שכרה אריכות ימים שנאמר כבוד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך, והקלה שילוח הקן, ומהו שכרה? אריכות ימים, שנאמר שלח תשלח את האם וגו' [למען ייטב לך והארכת ימים].

הנה כשלומדים דברי המדרש כפשוטם, נראין הדברים כאילו המלך מלכו של עולם כביכול מרמה את האדם ח"ו כדי שכל המצוות יקוימו על ידו, ולכאורה טענת האדם בידו למה לא ידיעוני מה משקלה של כל מצוה כדי שאדע במה להשקיע? אך האמת היא שהקב"ה יודע שהדבר הטוב ביותר בשביל האדם הוא להיות עבד. אמר הקב"ה: אם אגלה לבני האדם היכן ומתי אפשר להשיג קרבת אלוקים, הלא כולם ירוצו כולם, ואז ממילא לא תהיה לו

את אור הצדיק בפתחו את דלת חדרו בו הסתגר ימים ולילות. בא והמתין ליד הדלת יום או יומיים, וכיון שראה שהזמן כלה והצדיק טרם פתח את הדלת, גמר אומר להיכנס לאכסניה לטעום דבר מה ולשוב תיכף ומיד, וכששב נודע לו שאיחר את המועד. "ממש לאחר שהלכת", אמרו לו הנוכחים, "נפתחה הדלת, ומי שהיה כאן זכה לאור גדול". הלה לא היה יכול לסלוח לעצמו - למה בדיוק כשהלכתי.

ומה היא התשובה? התשובה היא שהקב"ה אומר לאדם: אתן לך מדרגות נפלאות של קרבת אלוקים, אבל אף פעם לא אגלה לך לא מתי ולא איך, כי אם אגלה לך, תעזבני ותברח אליהם. אני מכיר אותך היטב ואני יודע שתרוץ לתענוג של קרבת אלוקים ולא תיכנע בפניי.

נעו מעגלותיה לא תדע

וזוהי ההבנה בדברי המדרש (פרשת כי תצא): אורח חיים פן תפלט נעו מעגלותיה לא תדע (משלי ה, ו), מהו אורח חיים פן תפלט? אמר רבי אבא בר כהנא: אמר הקב"ה: לא תהא יושב ומשקל במצוותיה של תורה. לא תהא אומר הואיל והמצוה הזו גדולה אני עושה אותה ששכרה מרובה והואיל וזו מצוה קלה איני עושה אותה. **מה עשה הקב"ה? לא גילה לבריות מהו מתן שכרה של כל מצוה ומצוה כדי שיעשו כל המצות בתום.** מניין? שנאמר (שם) נעו מעגלותיה לא תדע. למה הדבר דומה? למלך ששכר לו פועלים והכניס אותן לתוך פרדסו, סתם

עובד אותו כעבד אם לאו. מה הפירוש עבד? **העבד עושה את רצון אדונו בין אם הוא מרגיש טעם בין אם אינו מרגיש טעם.**

דבר זה מלווה את האדם כל ימי חייו והוא חלק אחד מהסוגיא העמוקה שנקראת 'עליות וירידות' אשר בעל ה'תולדות' כבר כתב שהקב"ה מנסה את הצדיקים הגדולים ביותר בזה במשך כל ימי חייהם. הקב"ה גותן להם סטירות חזקות מאוד בכל מיני אופנים. יש להם צער מזה שהפסיקו להרגיש, היו להם גילויים ולקחו מהם את המוחין. יש להם צער ברוחניות, יש להם מדברים שמפריעים להם בעבודת ה'.

והאמת שזה פותח את סוגיית 'צדיק ורע לו' מצד נוסף. הקב"ה לוקח צדיקים ויראי שמים ומשליך אותם מכל המדרגות. ואז ישאלו בני אדם: היתכן שיעשה להם ה' ככה? אכן הקב"ה אומר: **הלא שכרו של הצדיק כבר הפסיק להתרבות שהרי כבר יש לו תענוג גדול כל-כך מקרבת האלוקים, אני צריך להסתתר ממנו בעוד אופן.**

וזהו גם הענין של ימות החול ויום השבת, הן בימות החול אין קיימים אצל האדם כל אותם הרגשים שקיימים בשבת, אך **האדם צריך לעבוד את הקב"ה בימות החול כביום השבת אע"פ שאין לו כל אותם הרגשים.** אכן מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת. לא אגלה לך אפילו באיזו שבת ומתי בשבת, אבל זה יגיע. **לא יתכן להיות שבת בלי ימות החול, כי בלי ימות החול, אין האדם נעשה עבד.** הקב"ה אומר: הייתי רוצה

קרבת אלוקים, שהרי לא תהיה לו הכנעה, ובלי הכנעה אין קרבת אלוקים. אם האדם אומר: אני מתעניין רק בתענוגים הגדולים, לא בעבודה הפשוטה, סימן הוא שאין לו הכנעה ואם כן אינו בגדר עבד ה'.

הקב"ה אומר לאדם: אינו טוב בשבילך שתדע מתי יהיה לך הגילוי. **על כן עבוד אותי, ואם תעבוד אותי בלי חשבון, אתה לא תפסיד את זמן הגאולה.** וכעין המשל שהובא לעיל, הנה למה היו שם אנשים שלא הפסידו את זמן פתיחת הדלת? כי אלו כשהשתלט עליהם הרעב, לא אמרו נפנה ראש ונשובה לאכסנייתנו וכשהצדיק יפתח את הדלת יבואו ויודיעונו, אלא נשארו שם בהתבטלות גמורה, וכיון שנשארו - זכו לראות את האור. כך הקב"ה אומר לאדם: אם תמשיך לעבוד אותי בכל עת, אני מבטיח לך שתהיה שם כשיגיעו הדברים הטובים. איני יכול לומר לך מתי, כי זה יגרום לך להתנתק ממני, ואני רוצה שלא תתנתק.

כשור לעול וכחמור למשא

דעו לכם שבני אדם מתנסים בזה, והוא נסיון קשה ביותר, כי האדם אומר כך: אילו היתה לי קרבת אלוקים, אף אני הייתי ער בליל שבת, אילו היה לי טעם בשבת, אף אני הייתי עובד ומתייגע. אך מה אעשה? הרוצה אתה שאתייטר? הלא זה צער בעלי חיים! ראו נא כמה הכינו את עצמם לתפילה וכשהגיעה התפילה לא הרגישו שום טעם (עיין תפארת שלמה תחילת פרשת וזאת). **הקב"ה עושה זאת בדווקא, כי הוא רוצה לראות אם האדם**

מבין שמה שהוא מרגיש שאין לו קרבת אלוקים הגם שיש לו הכנעה, זהו ההכנעה הגדולה ביותר.

יעקב אבינו ביקש לגלות את הקץ, אמר לו הקב"ה: עדיף שתתן להם ברכות. **ברך אותם שיוכלו לעבוד אותי בכוחותיהם הנעלמים בתוך הגלות. זוהי הדרך האמיתית להגיע לישועה, ורק באופן זה יוכל האדם לחיות כל ימיו בהכנעה.** ואכן כך היה כשבני ישראל עבדו בפרך במצרים, לא היו להם שם שום הרגשים, והחזיקו את עצמם רק במה שלא שינו את שמם לשונם ולבושם. ואת ערום ועריה - לא היו להם תרי"ג מצוות, **לא היתה להם קרבת אלוקים מהר סיני, אבל הם עשו מה שהיה מוטל עליהם לפי רצונו יתברך. בזה נמדרת הכנעתו של האדם, כאשר הוא ממשיך לעשות את המוטל עליו הגם שאין לו הרגשים, לא היום ולא למחר. ולפי ערך ימות החול שיש לו לאדם, יהיה הגילוי שיקבל לאחר מכן. הן כך ישנם ארבעים ותשע ימי הספירה, ולאחר מכן מקבל האדם גילוי גדול. ולפעמים יש לו לאדם גילוי של רגע אחד לאחר שנים הרבה שעבד בהכנעה, והוא עצמו יודע שהיה כדאי לו כל אותן שנים בשביל רגע זה.**

שלמא ממתיתבא דרקייעא

ואחרי כל זאת עלינו לדעת, שבין לבין הקב"ה שולח סימני אהבה כאומר: אל דאגה! אני נמצא אתך בבית האסורים. יוסף הצדיק היה בבית האסורים ועם כל זה היה איש מצליח. הקב"ה הראה לו כל

ליתן לך תענוג בלי סוף, **אין זה עונש מה שאני מסתתר ממך, אבל אם לא תעבוד אותי כשארין לך הרגשים, לא תהיה הכנעתך הכנעה אמיתית וממילא לא תהיה הקרבה בינינו קרבה אמיתית.**

אפילו הוא נוטל את נפשך

וכאמור, כל פעם הקב"ה מנסה את האדם באופן אחר. לפעמים ינסה את האדם ביסורי הגוף כאשר עיקר הקושי שלו הוא שמחמת כן אינו יכול לעסוק ברוחניות. וכבר אמר הרה"ק מרז"ו זיע"א: ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך, **ובכל נפשך היינו אפילו כאשר הוא נוטל לך את הרוחניות.** הידוע לכם כמה קשים הם יסוריו של אדם שאינו יכול להתפלל! מה הוא מבקש? הוא לא מבקש כסף, הוא אף לא מבקש רפואה. דבר אחד הוא מבקש, שיוכל להתפלל. הוא רוצה קרבת אלוקים. אך **הקב"ה אומר: רוצה אני לראות איך אתה עובד אותי עכשיו.**

פקוד יפקוד אלוקים אתכם

אמנם כאן מגיע החלק השני. הקב"ה לא אמר שזה יישאר כך. הרי כל פעם שיש גלות, בא אחריה גאולה בהסח הדעת. אני מאמין באמונה שלמה שיש גאולה, כאן בעולם הזה, אך איני יודע כמה זמן עוד תתארך הגלות. יעקב אבינו המתין ליוסף כ"ב שנים. אתם יודעים מזה כ"ב שנים! וכן יש בימינו אנשים שהמתינו לפרי בטן ט"ו שנים או עשרים או עשרים ושמונה. האדם אינו יודע, אין הוא יודע מתי יתנחם מדאגתו. אבל הוא

כל אחד בתוך המצבים שלו. יש לו פורים, יש לו חנוכה, אבל הוא יודע שלאחר מכן באים ימי טבת. וכאמור, כפי שהדבר נכון לגבי כל הקשיים, כך הוא נכון לגבי קרבת אלוקים, **לפעמים יש לו לאדם קרבת אלוקים ולפעמים אין לו, ואז כשהוא ממשיך לעבוד את ה' בלי שום שינוי, הוא נעשה נכנע אמיתי וזוכה להיות בוטח אמיתי בהקב"ה.**

מיני גילויים ועדיין לא יצא מבית האסורים, אך בסוף יצא ונעשה לראש משביר. כך אנו רואים גם במשנה ד'אלו דברים' - הכלל הוא "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם". השכר האמיתי אינו כאן. **כאן עובדים את ה' כעבדים.** אבל סימנים, פירותיהם, מקבלים בעולם הזה כדי שיידע האדם שהקב"ה עמו. הן כל אחד יודע איזה חנוכה ואיזה פורים הקב"ה עושה לו,

לזכות הבחור הבר מצוה חיים שלמה ני"ו

בן ידידנו מתומכי השיעור הר"ר בניהו שטרנהל הי"ו
לרגל היכנסו לעול התורה ומצוות

יום שני פרשת שמות - ט"ז טבת תשפ"ב

עבודת תיקון המידות בין כתלי הבית

לחזור עליה שוב ושוב. אנו סבורים שכאשר אנו לומדים איזה ענין של תורה פעם אחת תיכך ומיד אנו מתחברים אליו, אבל בדרך כלל אפשר להוכיח מזה שאנו ממשיכים הלאה בדרכנו שלא התחברנו אליו. אכן **אם איננו ממשיכים הלאה, אלא מוסיפים להתעמק בענין ברצוננו להתחבר אליו, הוא משפיע הרבה עלינו.**

מצא אברך זה בספר "שערים בתפילה" להגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל (המבאר כמה אופנים של תפילה, לפי שמות שיש לתפילה כגון: זעקה, פילול, עתירה ועוד). שכתב בשער העתירה שהעצה הנ"ל היא עצה בדוקה ומנוסה, הרבה בני אדם עשו אותה ועלה בידם למצוא אור גדול. העצה היא לחזור על פסוק אחד עשרות ואפילו מאות פעמים, ואז לעבור לפסוק אחר. ועיקר הנקודה הוא לבקש להגיע לענין של עבודת ה' שנמצא בזה הפסוק.

האמת שכבר הבאנו כעין זה מהכתוב ב"כתבי קודש" להרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זיע"א, שהרה"ק ה'בית אהרן' זיע"א, סיפר פעם לבנו הרה"ק רבי אשר הצעיר מסטאלין זיע"א על אביו הרה"ק

נפתולי אלוקים נפתלתי

אברך אחד סיפר לנו מעשה נורא שאירע לפני שלושה שבועות, מעשה שאפשר ללמוד ממנו הרבה ולהתחזק על ידו בהרבה עניינים ביהדות. לאברך זה יש כמה בנים חולים בביתו ועוברים עליו כמה קשיים כבירים הגורמים לו ליסורי נפש נוראים. האברך חיפש סגולות מכל מיני אופנים כדי להקל מעצמו את יסוריו, והקב"ה אנה לידו ענין אחד בעבודת ה' שיכול להועיל לו לדעת מה עליו לתקן ועל מה עליו לחזור בתשובה.

האברך שמע שיש אופן של תפילה שיכול להביא לאדם הכנעה עצומה וביטול וקרבת אלוקים, והוא - **לבחור לעצמו פסוק אחד מספר התהלים ולומר אותו שוב ושוב פעמים הרבה עד שירגיש שהוא נכנס אל תוך התיבות, ואז האור שנמצא בפסוק זה, שהוא ההבנה של קרבת האלוקים המיוחדת לפסוק זה, יחדור עמוק עמוק אל נשמתו.**

הלא כעין זה יש ממורנו הרב חיים ויטאל זיע"א שכאשר לומדים משנה, יש

אינו זוכר את חלומותיו, ואילו כאן זכה לחלום הזכור לו על כל פרטיו ודקדוקיו. בהיותו ילד היה אביו לוקח אותו בנסיעותיו אל רבו הרה"ק **רבי יעקב מכשעווארסק** זיע"א ומיני אז הוא מקושר אליו וצורתו לא משה מזכרונו. והנה עכשיו הוא רואה בחלמו איך רבו הנ"ל עומד מעליו וצורתו מאירה.

מספר האברך: ביקשתי ממני שיברכני שאזכה לישועה. הוא ברכני, אך לא הייתי שבע רצון מברכתו. ביקשתי ממנו: רבי, תן לי ברכה יותר חזקה. אסף הצדיק עשרה בני אדם וביחד ברכוני בברכת כהנים - 'יברכך ה' וישמרך וכו' עד סוף הברכה, ואחרי כל ברכה עניתי אמן בכוונה גדולה (האברך לא ידע עד כה מה שנודע לו לאחר שהתנער מחלמו שצדיק זה היה אומר תמיד שכאשר עשרה יהודים מברכים יש לברכתם כח כברכת הצדיק). לפתע ראיתי את הצדיק מתיישב ואומר: בשמים לא קיבלו את ברכתי. פרצתי בבכי נורא ואמרתי לצדיק - כמה השיעור לסבול? אין לי כבר כח! האבד תקוה?! אין שום דבר שיכול להועיל לי?! הסתכל עלי הצדיק בעיניי ואמר לי מילה אחת - "מחלוקת".

אמרתי לו: אין לי שום מחלוקת עם אף אחד בעולם. אמר לי הצדיק: ומה עם האשה? שמעתי את שאלתו/תביעתו והתעוררתי משנתי כשלבי הולם בחזקה.

שח בפניי האברך: את חטאי אני מזכיר היום, אמנם אינני בקטטה עם נוות ביתי, אבל איני מכבד אותה ואני לקוי מאוד בענין זה. מעולם לא קישרתי את הצרות שלי לדבר זה, אבל עכשיו כשאני מתבונן, אני רואה שאינני מכבד אותה

רבי אשר הגדול מסטאלין זיע"א, שפעם בעת השתטחו על ציון קדשו של הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זיע"א אמר תשעים פעמים "דרך שקר הסר ממני", וכשהגיע ל"ובתורתך חנני", יצא ממנו ספל מלא דם.

היינו ממש כהנ"ל, שאחד מהמהלכים הנפלאים של תפילה הוא שהאדם נכנס אל תיבות הפסוק בביטול גדול ושוב ושוב, ואז חודר בו אור התורה והוא זוכה לקרבת אלוקים באתערותא דלעילא.

ואשא עיני וארא בחלום

סיפר האברך שכבר השתמש בעצה זו כמה וכמה פעמים, והיא היא העצה היחידה שנותנת לו מרגוע לנפשו בתוך חייו רוויי הקשיים. הוא יושב במשך ארבעים וחמש דקות וחוזר על אותו פסוק שוב ושוב ושוב - עד אנה ה' תשכחני נצח, עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי. אין הוא מחפש לעבור לפסוק אחר, וזה נותן לו אור גדול.

מספר האברך שלפני שלושה שבועות התיישב לפני השינה ובוחר בפסוק "שמע ה' חנני ה' היה עוזר לי", הוא חזר עליו פעמים אין-ספור וכשעברו ארבעים וחמש דקות עלה על יצועו כשבקשתי אחת ויחידה, שהקב"ה יפקח לו את עיניו - מה אני צריך לעשות? אני מסתכל כה ומסתכל כה, מה עלי לתקן?

תוך כדי הוא נרדם והנה הוא רואה חלום בבהירות נפלאה. האברך שח בפניו שכבר שנים רבות שאינו חולם או

מחוזא: אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו [כבדו את נשותיכם, כדי שתתעשרו].

יכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו

ועוד איתא במסכת **חולין** (פד, ב): מאי דכתיב טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט - לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו, וילבש ויתכסה במה שיש לו, ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו, שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם.

כלומר, השפע היורד מן השמים עובר דרך האיש, שהוא ראש הבית, וממנו הוא מגיע אל אשתו ובניו. בוודאי אף הם יודעים שהם תלויים בהקב"ה, אבל כמו שהאיש יודע שאם היה השפע צריך להגיע אליו באופן ישר מן השמים, היה שרוי בצרה גדולה שהרי הוא לקוי בעוונות, אלא בוודאי השפע יורד אל הצדיקים ודרכם הוא עובר אליו, כך יודעים בני הבית שהשפע שלהם מגיע דרך ראש הבית, ולכן צריך האיש להיזהר שהוא עצמו לא יהווה עיכוב לשפע הצריך להגיע אליהם, ובשביל זה הוא צריך להתאמץ יותר מכפי יכלתו.

הבה ונתבונן ונראה שאין המדובר בסגולה בעלמא, אלא בדבר שיכול להועיל לנו בקיום כל תרי"ג המצוות. לו יבין האדם את הענין ויקום ויעשה מעשה לקלף מעט את גאוותו, יבין את היסוד, ואז יראה שהעשירות הבאה בעקבות כך אינה בתורת סגולה, אלא מפני שיסוד גדול הוא בחוקי הבריאה.

ופעמים שאני מתעלם ממנה לגמרי, היא חיה את החיים שלה ואני את החיים שלי...

נשקפה בעד החלום

עד כאן המעשה. ואם **הקב"ה גילה לנו מעשה כזה, סימן הוא שהוא דבר הטעון חיזוק**, ואם נלמד את הסוגיא נוכל להבין הרבה עיקרים בעבודת ה' ואף להגיע אליהם בעבודתנו בסייעתא דשמיא, כי סוף כל סוף מדובר בדברים מפורשים בתורה ובדברי חז"ל אשר הרבה גופי תורה תלויים בהם. והאמת שהדבר נוגע גם לשובבי"ם, כי אם האדם מתרגל להכניע את עצמו ולהיות בעונה באופן שהוא מכבד את נוות ביתו, הוא מבין את דברי חז"ל.

ידיעת כי שלום אהלך

הנה במסכת **יבמות** (סב, ב) שנינו: ת"ר: האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו וכו' עליו הכתוב אומר: ידיעת כי שלום אהלך. וכן פסק **הרמב"ם** (פס"ז מהלכות אישות ה"ט): צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יותר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז.

ובמסכת **בבא מציעא** (נט, א) שנינו: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר ולאברם הטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני

אכן ידועה אמרת חז"ל "דרך ארץ קדמה לתורה" ופירושה **שתיקון המידות הוא כלי להבנת והשגת התורה**, ונמצא שמי שמתקן את מידותיו, הוא נעשה כלי מוכן לקבלת התורה, ומעתה כל מה שהתורה תבקש ממנו, ייכנס בלבו מבלי צורך להלחם וליפול שוב ושוב. מה שאין כן מי שאינו מתקן את מידותיו ורוצה לקיים את התורה ולקנותה כפי שהוא, שכל דבר מעורר אצלו מלחמה גדולה.

משל הדבר למי שמוזג יין בכוס שפגומה בתחתיתה ומחמת כן אינה ניצבת ישר על השולחן, שבאמצע מזיגתה היא נהפכת על פיה וכל היין נשפך החוצה, ומה עושה חכם זה? הוא מעמידה כבתחילה ושוב מתחיל למוזג, ושוב היא נהפכת, ושוב הוא מעמידה ומוזג וחוזר חלילה.

הרבה בני אדם מרגישים כך בעבודת ה' שלהם. הם מתעוררים לקום ולפעול ומתחילים למוזג או על-ידי לימוד התורה או על-ידי קבלות מעשיות, והם מגלים שכלום אינו מחזיק אצלם כי אין מהותם משתנית. ויסוד הדבר הוא כאמור **שבלי תיקון המידות שום דבר אינו מחזיק** – היכן רצית שזה יחול? אצל מי? הרי אין כאן שום כלי.

חז"ל לימדונו במאמרם "דרך ארץ קדמה לתורה" שתיקון המידות אינו דבר נפרד, כאותו האומר עד עכשיו עסקתי באמונה ובטחון, מעכשיו אעסוק במידה פלונית, ואח"כ אשקיע במידה אחרת, אלא דבר אחד הוא **ואם יקדים האדם לעבוד על תיקון מידותיו, התורה**

פותח את ירך לעני

ועוד לפני שנתחיל ללמוד את היסוד, נוסיף שמדברי חז"ל שהובאו לעיל אנו רואים, שהיות שהאיש עומד בתוון, ככל שיוסיף ליתן יותר מכפי יכלתו לאלו התלויים בו, כך יוסיף הקב"ה ליתן לו שפע רב ולהעשירו. הקב"ה אומר לו: תתן לבני ביתך עוד לפני שנתתי לך. למאכליך ומלבושיך אל תבזבו יותר ממה שיש לך, אבל לצרכי בני ביתך תתן יותר ויותר, ואני מבטיח לך שלא תהפוך בגלל זה לבעל חוב, אלא להיפך, זה יפתח לך את צינור השפע.

והרי כעין זה אמרו הצדיקים לענין צדקה שמתעם זה אמר דוד המלך ע"ה "פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון" בלשון נוכח ולא אמרו בלשון נסתר כדרך שאמר את שאר הפסוקים כגון רצון יראיו יעשה, קרוב ה' לכל קוראיו, אלא שבאמרו "פותח את ירך" נתכוון אל היהודי, כאשר אתה פותח את ירך לעני, הקב"ה משביע לכל חי רצון.

דרך ארץ קדמה לתורה

כעת נבוא לבאר מדוע הוא יסוד בתרי"ג המצוות, ותחילה לכן נגדיר: הן זאת כל אחד יודע שהסיבה שאין האדם מכבד את אשתו יותר מגופו נובע ממידות שאינן מתקונות. כל אחד צריך לעבוד על מידותיו, והדבר המונע מן האדם לעשות זאת, הוא הגאווה. אין מתאים לו, הוא חושב שהצדק אתו, ובכלל – הוא חושב רק על עצמו ולא על אחרים.

ביאור המשא ומתן

אכן הגר"א זצ"ל יש לו מהלך בביאור משא ומתן זה והגה"צ רבי משה שפירא זצ"ל הרחיב את הדברים. הנה חז"ל אמרו (ע"ז ב, ב): ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. א"ר יוחנן: מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה. ובמדרש איתא (איכה רבה פרשה ג): בתחילה הלך לו אצל עשו להר שער, אמר להם מקבלים אתם התורה? אמרו לו: מה כתיב בה? אמר להם: לא תרצח. אמרו לו: היא הברכה אשר ברכנו אבינו על חרבך תחיה, אין אנו יכולין לחיות בלא היא, ולא קיבלו אותה. הלך לו למדבר פארן אצל בני ישמעאל, אמר להם: מקבלים אתם התורה? אמרו לו: מה כתיב בה? אמר להם: לא תגנוב. אמרו לו: היא ירושת אבינו ידו בכל ויד כל בו, אין אנו יכולין לחיות בלא היא, ולא קיבלו אותה. הלך אצל עמונים ומואבים וכו' בא לו אצל ישראל, אמר להם: מקבלים אתם התורה? אמרו לו: הין הין, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע.

באו סבי דבי אתונא וטענו שמכאן ראיא שאומות העולם חשבות מהאומה הישראלית, שהרי הקב"ה פנה אליהם קודם והדרך היא להתחיל בחשוב, ואם לא ירצה, רק אז יפנה אל הפחות ממנו. בדרך משל, כשרוצים לבחור אחד לתפקיד חשוב, הולכים תחילה אל ההצעה המעולה ביותר, ורק אם יסרב,

תיכנס בו יותר בקלות, שהרי הוא עומד במדרגה קדומה בסדר קבלת התורה.

משא ומתן בין חכמי אתונא לרבי יהושע בן חנניא

ונבאר הדברים תוך כדי טיול בפרדס התורה: באגדתא דסבי דבי אתונא (בכורות ת, ב) איתא ששאלו זקני אתונא (שהיו מחכמי אומות העולם) מרבי יהושע בן חנניא: ההוא גברא דאזיל ובעי אתתא ולא יהבו ליה (איש אחד הלך לבקש אשה והמשפחה לא נתנה לו), מאי חזי ליה דאזיל היכא דמדלו מיניה (מאיזו סיבה ילך לבקש אשה ממשפחה אחרת יותר מיוחסת אחרי שמשפחה זו לא נתנה לו, ולכאורה היה לו ללכת לבקש אשה ממשפחה פחות מיוחסת, אולי היא תיתן לו)? שקל סיכתא, דצה לתתאי - לא עאל, לעילאי - עאל (לקח רבי יהושע מסמר, נעצו למטה ולא ננעץ, נעצו למעלה וננעץ), אמר: האי נמי מיתרמי בת מזליה (אף איש זה המבקש אשה, אע"פ שהמשפחה הראשונה סירבה ליתן לו, שמא אותה אשה לא היתה בת מזלו, ואילו האשה מהמשפחה היותר מיוחסת שמא היא בת מזלו ויתנוה לו).

במאמר המוסגר: חיזוק גדול הוא לכל מי שבניו הגיעו לפרקם, כי הנה פעמים הרבה יש שהאדם מרגיש שבור ברוחו - אתה יודע מה כבר מציעים לי?! כבר מציעים לי הצעות חלשות ביותר. ואח"כ הוא מקבל שידוך ממשפחה מיוחסת ביותר, עידיית דעידיית, ואף אחד אינו יכול להסביר למה ומדוע, ולפי תשובת רבי יהושע הדברים מבוארים.

מזליה, ואפילו הייתם מקבלים את התורה, לא היתה התורה עושה מכם את מה שהיא עושה מבני ישראל.

כל האומות לא נבראו אלא בשביל ישראל

מבאר הגרמ"ש שמה שהקב"ה סיבב בין האומות לשאול אותם אם רוצים לקבל את התורה, היה חלק מקבלת התורה שלנו, כי **אז נתברר שכדי לקבל את התורה צריך להיות במהות מסוימת המוכנה לכך, ומהות זו מורכבת מהנמש ומהמידות שביחד יוצרות את הכלי לקבלת אורו יתברך.**

הקב"ה הרי יודע עתידות, לכן הלך אל האומות ואמר להם: הבה ואציע לכם תורה שכתוב בה לא תרצח. ומה השיבו? כך השיבו: הלא נפשנו מושחתת מיסודה, היא מוכרחת לרצוח, כי היא שואבת חיות מן הרציחה, ואפילו תתן לנו את התורה לא נוכל לקנות אותה ולהתחבר אליה בגדר נישואין. **וכוונתו של הקב"ה היתה בזה להראות לבני ישראל שהם אינם כך ויבינו שעליהם להקדים דרך ארץ לתורה.**

הקב"ה אומר לבני ישראל: אתם הרי אינכם כאלה, שהרי אמרתם נעשה ונשמע. גופכם הוא זה שמושך אתכם מבחוץ, מבחוץ דייקא, לעבור על דברים שאסרתי לכם, אבל **במהותכם אתם בת מזליה של התורה, ומעתה תדעו שעליכם להקדים דרך ארץ לתורה.** כלים הרי יש לכם, מהותכם מתאימה הפלא ופלא, **כל מה שעליכם לעשות עכשיו הוא לתקן את מידותיכם ואז**

יפנו אל ההצעות האחרות. זו היתה טענתם - אם הקב"ה פנה אלינו תחילה ורק משסירבנו פנה אליכם, סימן הוא שאנחנו חשובים מכם, מדוע אתם מחזיקים את עצמכם כבחירי הבריאה? ואכן אף הם דימו את נתינת התורה לנישואין, משום שכך הוא האמת שעל-ידי התורה מתחבר האדם להקב"ה.

השיב להם רבי יהושע שבנישואין אין הדבר תלוי בחשיבות אלא בהתאמת המזל. והנה בדרך כלל סבורים בני אדם שמדובר בענין נסתר ונעלם בלבד. אמנם כן, מדובר בענין נעלם, אבל יש בזה עוד ענין, כי השאלה היא איזה שידוך מתאים בשביל שיוכל להיווצר כאן נישואין, ולא יהיו רק כשותפים הדרים בבית אחד ויש ביניהם הסכם, היא מכבסת את הבגדים והוא עושה הבדלה בבית והכל זורם. זה אינו נישואין. בת מזליה פירושו שיש איזו שלמות עמוקה שנולדת בעקבות הנישואין.

ועל זה השיב להם רבי יהושע: האומה הישראלית היא בת מזליה, ואתם אינכם בת מזליה, והגם שהקב"ה הציע לכם את התורה, הוא הציע לכם רק את החכמה שבה, והרי כבר נאמר חכמה בגוים תאמין. אכן זוהי הסיבה שאסור ללמד תורה לגוי, כי הגוי הלומד תורה יכול להתחבר רק לחכמה שבה, אך לא לנשמתה באופן שהתורה תחבר אותו עם הקב"ה. כשהגוי לומד תורה, הדבר חמור מאוד, כי הוא סבור שהוא מתחבר וזורק מראי מקומות, ולמען האמת לא התחבר כלל לנשמתה.

אמר להם רבי יהושע: אינכם בת

בחלקו. אך יתירה מזו, **הלא התורה צריכה ברכה**, כי אם האדם לומד תורה ואינה מביאה לו ברכה, אין לו כלום. **האדם משתוקק תמיד, מייחל ומתפלל, שהתורה תתברך אצלו ושהוא יהיה בבחינת שומע ומוסיף, והעיקר – שיהיה לו הכח והתענוג להשתנות.**

הנה האדם רוצה לשנות משהו ואינו מצליח, למה אינו מצליח? פשוט מאוד, כי הגוף אינו נותן. והרי בשביל זה אנו נמצאים כאן, להלחם באותה מלחמה, מלחמה שאינה קלה, וכפי שנקראת בלשון ה'חובת הלבבות' – המלחמה הגדולה. האדם צריך להבין שכל עוד לא יטפל בגופו להחלישו ורק יחזק את נשמתו, יהיה שרוי במלחמה תמידית, וכל פעם שיהיה במצב מעורר הרגשים כגון בעת שמחה או בעת מצוקה, תתעורר נשמתו וממילא ישתוקק לחזור בתשובה, אך מיד לאחר מכן יתעורר גופו והמלחמה תתפרץ במלוא עוזה, והלא כדרכה של מלחמה, כשזה קם זה נופל וכשזה קם זה נופל. ופעמים הרבה יהיה הגוף בעל הבית במשך עשרים ושלוש שעות והנשמה תתעורר רק לאיזה רבע שעה ותתחיל לעשות מהומות. ואז ידמה האדם לבחור בישיבה שישן כמעט כל השיעור והתעורר לקראת הסוף והתחיל לפוצץ בשאלות, שמה אומרים לו: אתה שואל נכון מאוד, אבל קח בחשבון שהגעת רק עכשיו. אף כאן, הנשמה מתעוררת ומתחילה להקשות קושיות, אך מה לעשות שהגוף נמצא כאן בריא ואיתן והוא בעל הבית, כך שאין סיכוי לנשמה לנצח במלחמה.

תוכלו להתחבר עם התורה וכל מה שתקיימו ממצוות התורה יהפוך כחלק ממהותכם.

חסד לאומים חטאת

חסד לאומים חטאת, כפי שחז"ל אמרו במסכת בבא בתרא, הוא סמך גדול לזה. הגוי כמה חסדים שיעשה, בסוף הוא יעשה אותם מתוך נגיעות ופניות. ונחוץ מאוד לדעת זאת בשביל העבודת ה' שלנו, כדי להבין החילוק בין חסד שאינו נובע מנישואין עם התורה, לחסד שנובע מנישואין עם התורה. סתם חסד של מי שעושה ופועל ומזיז דברים וענינים, הוא חסד שאינו נובע מנישואין עם התורה, ועל חסד כזה נאמר חסד לאומים חטאת. **ליהודי יש כח להידבק בדרכיו של הקב"ה, היינו שיתהפך לבבו לרצות לגמול חסד עם אחרים, ומתוך כך יזכה לקרבת אלוקים עצומה.**

אף מה שאמרו "המאור שבה מחזירו למוטב" הוא רק ליהודי, כי **היהודי גם כשנמשך לדברים אסורים, רק הגוף העוֹטף את נשמתו נמשך אליהם, וכשהוא מתייגע בתורה, הוא מזכך את חומר הגוף וממילא נשמתו מתנוצצת ומאירה אותו עד שנהפך לאיש אחר.**

ברכת ה' היא תעשיר

ומכאן אנו חוזרים אל ההתחלה. כשחז"ל אמרו "אין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו" לאיזה ברכה נתכוונו? לברכה של עשירות בלבד? ואפילו נניח שהתכוונו לברכה זו, הלא כבר אמר התנא איזהו עשיר השמח

השפע, וממילא הוא זוכה לברכת ה'. ועל זה אמר רבי עקיבא "שלי ושלכם שלה הוא". לא היה זה חיזוק בעלמא, אלא רבי עקיבא הבין שכל תורתו ותורת תלמידיו, שממנה אנו יונקים עד היום, כי כל מה שיש לנו הוא מאותם חמשה תלמידים שנתורתו, הכל בזכותה הוא, כי אין הברכה מצויה בביתו של אדם אלא בזכות אשתו.

ובכן, הרבה חלקים לסוגיא זו, ובשיעור זה דיברנו רק על זה שנוכר תמיד שמה שאמרו חז"ל "דרך ארץ קדמה לתורה", שורש הדבר הוא **שהגוף ייכנע וייהפך לכלי קיבול, וכשייהפך לכלי קיבול, יוקל לו לאדם בכל אותם דברים שהוא מתמודד אתם. המלחמה תיחלש בהרבה.** וזה נכון בכל תחומי החיים, אף גם בראיות אסורות, כי הראיות האסורות נובעות ממשיתת הגוף, **וכשהאדם הופך את גופו לגוף בעל מידות, הוא מכניע אותו, ואז ממילא נשמתו פורצת החוצה, והרי הנשמה אינה מחפשת ראיות אסורות כי אם תענוגים רוחניים.**

דעו לכם שרבים המה האנשים שמצאו את עצמם בני שישים ובני שבעים, ופתאום האיר להם הקב"ה ושמנו אל לבם שהם זקוקים לתיקון גדול בענין זה. ובכן, מי שאינו עדיין בן שבעים, יש לו את הזכות לשים אל לבו עוד קודם לכן. וכאמור, הדברים מפורשים בתורה, ומי שאומר תהלים בכל לבו, הקב"ה מגלה לו זאת בבהירות נפלאה. ועבודה גדולה היא לשובבי"ם, כי על ידה יוכל האדם לתקן הרבה דברים שהוא צריך לתקן.

האזה"ח הק' מדבר מזה בפרשת ויחי על הפסוק "ראובן בכורי אתה", שכל נעם שהאדם עושה דבר המחזק את גופו, אפילו באופן המותר, הוא משליט עליו את גופו ולא יתפלא כשיראה שאינו מצליח לנצח את היצר הרע בדברים האסורים. ולעומת כן, מי שמשקיע באמירת תהלים ואומר פסוק אחד פעמים הרבה כמוזכר בתחילת השיעור, הרי הוא מחזק בזה את כח נשמתו וממילא ירגיש את נשמתו.

על זה נתנו לנו חז"ל עצה נפלאה – **לתקן את המידות.** 'לכבד' פירושו כשקשה, 'לכבד' פירושו כשהמצב מתוח, כי נתינת כבוד לזולת באה מענונותו של האיש, ממה שהוא מבין למצוקתו של הזולת ולצרכיו, כי לכן הוא נותן בלי חשבון ומדבר תמיד רכות. וגם כשצועקים עליו, הוא מבין שזה חשבון אחר. הצער שנגרם לו הוא חשבון אחד, ואיך שהוא צריך להתנהג עם הזולת בשביל שלמותו, הוא חשבון אחר. כשהוא מכבד את אשתו יותר מגופו הוא מתקן את מידותיו, הוא מתקן את מידת הכעס שלו, את מידת הגאווה שלו, את מידת הסבלנות שלו וכן הלאה.

שלי ושלכם שלה הוא

ואמנם עוד חלק יש בזה, והוזכר בתחילת השיעור, **שעל-ידי שמכבד את אשתו יותר מגופו, הוא לא סתם מתקן את מידותיו, אלא מתקן אותן מול אלו שתלויים בו ונעשה צינור להבאת**

יום שלישי פרשת שמות - טו"ב טבת תשפ"ב

עבודת תיקון המידות בין כתלי הבית (חלק ב)

מכאן שמענו שזהו רק חלק אחד, כי **בשביל להשלים את עצמו צריך האדם להיות במצב שבו הוא מעביר הלאה את כל מה שהוא מקבל על-ידי הכנעה.**

הכנעה ובטחון אינם מספיקים

אילו היה האדם מקבל את הכל מהקב"ה על-ידי אמונה ובטחון והכנעה להקב"ה, ולא היה נותן לאחרים ממה שקיבל, לא היה מגיע לעולם לידי שלמות. והגם שלכאורה היה האדם יכול לטעון - הלא אין לי כלום משלי ואין לי אפילו דרכי השתדלות כך שאפילו אני רוצה אינני יכול לבטוח בכוחי ועוצם ידי, אלא כל יום אני מתפלל והקב"ה שולח לי כדי מחייתי בדרך נס, מה אם כן חסר במהלך זה, עד שיאמרו לי שאני מחויב לקחת פרוסת לחם זו ולתתה לאחרים? והרי יש בי ביטול ובטחון ותפילה וכל מה שיהודי צריך בשביל קיום תכליתו, למה אינו מספיק?

אכן ממצות הנישואין אנו רואים שהקב"ה רצה מן האדם עוד משהו. כי הנה כשהאדם מקבל איזו נתינה מהקב"ה, בדרך כלל, לא יעברו כמה רגעים והוא כבר ירגיש שהדבר נעשה שלו והגאווה שלו יתנפח. צריך להתבונן בזה, כי הוא דבר נפלא! לפני שהאדם מקבל את מחסורו, הוא נמצא בביטול גמור

מן ההר אל העם

כשהאיש נושא את אשתו הוא מתחייב בכתובתו ליתן לה כמה דברים. בתורה הם נקראים בקצרה שאר כסות ועונה, אך בכתובה מתחייב האיש בדברים הרבה הרשומים שם בפרוטרוט. וכבר דנו **חז"ל** (ריש פ"ה דכתובות) איך אפשר להתחייב על דבר שלא בא לעולם, עיי"ש. אכן כשמתבוננים בזה, הלא האיש עומד אז במצב שאינו פשוט, הוא מתחייב ליתן דברים הרבה כשהוא עצמו אין לו כלום עדיין, והרי הוא יכול לקום ולשאול - ומי מתחייב ליתן לי את כל אלה? אמנם התשובה היא, **שעליו להתפלל לה' ויתן לו.**

הוי אומר: הקב"ה העמיד את האיש במצב שמצד אחד הוא צריך לקבל את כל מה שהוא מתחייב ליתן, ומצד שני אין לו מי שיתננו לו בדרך הטבע. ונמצא שהוא עומד בתווך, בין הקב"ה ובין אשתו ובניו. הוא מקבל מהקב"ה על-ידי שהוא נכנע אליו, ומעביר לאשתו ובניו. ומדוע העמידו ה' במצב כזה? כי **מצב זה דווקא הוא זה שמשלים את האדם, והרי זוהי תכלית נישואי האיש - להשלים את עצמו כדאיתא ב"בזוה"ק.** עד כה היינו יכולים לחשוב שהמצב המשלים את האדם הוא כזה שהוא מכניע את עצמו להקב"ה ומקבל ממנו את צרכיו, אך

לפיכך העמיד הקב"ה את האדם בתווך
 כי זהו המצב הבריא לו ביותר, כי במצב
 זה, **מצד אחד הוא צריך בכל עת להכניע**
את עצמו להקב"ה, ומצד שני הוא צריך
להעביר הלאה תיכף ומיד כל מה שהוא
מקבל, וזה מועיל לו לזכור גם לאחר
שכבר קיבל שאינו בעל הבית עליו.

פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת

דומה הדבר למה שכתב בספר "שומר
אמונים" על מה שאמרו חז"ל (שבת לב, א):
 "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה
 לומר שעושין לו נס, שמא אין עושין לו
 נס. ואם עושין לו נס, מנכין לו מזכיותיו",
שאם האדם הולך אחר-כך ומפרסם את
הנס ומגדל שמו יתברך בעולם, אין
מנכין לו מזכיותיו, כי אם הוא זוכר
 שהנס הוא מהקב"ה ומעבירו הלאה, הוא
 משלם מה שהוא צריך לשלם ומגלה
 דעתו שיודע שאין מגיע לו כלום.

אף כאן, הלא **כל פעם שהאדם מקבל**
שפע, הוא בא מתוך כך לידי גאווה, כמו
 שנאמר "פן תאכל ושבעת ורם לבבך
 ושכחת". והרי מטעם זה איתא ב**זוה"ק**
 שהאדם צריך להחזיק תמיד עני על
 שולחנו כדי לזכור שאין האוכל שלו ולא
 יבוא לידי גאווה. כי כך היא המציאות, כל
 פעם שהאדם אוכל, הוא בא מתוך כך
 לידי גאווה. וכן דיברו **צדיקי החסידות**
 הרבה, שכל פעם שהאדם אוכל, כוח גופו
 מתחזק ומרגיש עצמו ליש. כשהאדם
 יושב בתענית, הוא יותר נכנע. ברגע
 שהוא אוכל מעט, הוא מתחיל להתגאות.
 אכן **כשהאדם מברך ברכת המזון**
בכוונה גדולה ובשמחה עצומה, הוא

להקב"ה, כי הוא רואה שאין לו ואינו יודע
 מאין יבוא עזרו. אך מיד לאחר שהקב"ה
 נותנו לו, כבר הוא מרגיש שזה שלו, כי
 הוא מרגיש שהבטחון שלו והתפילות שלו
 הם אלה שהועילו לו, והוא מתחיל
 להתנהג עם זה כבעל הבית.

אמנם כן יצר סוכן בנו

דבר פלא הוא לראות מה אנשים
 כותבים על ספריהם. בשורה הראשונה
 הם כותבים "לה' הארץ ומלאה", בשניה
 הם כותבים את שם, ואח"כ הם כותבים
 "אסור להשתמש בלי רשות בשום פנים
 ואופן, וכל המשתמש בלי רשות עובר על
 גזל ואין לו מחילה עולמית". כל-כך חזק
 הוא מרגיש כי לה' הארץ ומלואה, עד
 שהוא מרגיש שהוא יכול להתנות תנאים
 ולהתנהג עם חפציו כבעל הבית...

בכל ענין הוא כך. הנה האדם מבטיח
 שאם יתעשר יתן צדקה הרבה עד שכל
 ארגוני התורה והחסד יתמלאו בחביות
 של זהב על ידו, והוא באמת מרגיש כך,
 כי לפני שהוא מקבל את מבוקשו, הוא
 באמת רוצה להיות צינור להעביר את
 השפע לאחרים, כי עדיין אינו מרגיש
 בעל הבית. אבל ברגע שהשפע כבר
 נמצא אצלו, השפע נכנס גם לגופו, ואז
 גופו מתעורר ומרגיש בעל הבית. עד כאן
 היתה זאת נשמתו שהשתוקקה לקרבת
 אלוקים, אבל ברגע שהשפע הגיע, הוא
 נתגשם, שהרי הגיע אליו בצורה של כסף,
 מה גם שהגיע אליו באופן מגושם, בדרך
 של משא ומתן, וממילא מתעוררים אצלו
 החלקים המגושמים שבו ולכן הוא רוצה
 להחזיקו לעצמו כאילו היה השפע שלו.

מי ביקש זאת מידך?

אמנם כן, גם כשהאדם מעביר הלאה ממה שהוא מקבל, הוא צריך לעשותו בכוונה הראויה, ונבאר: המשגיח הגה"ח **רבי גד'ל אייזנר** זצ"ל סיפר שפעם היה ב'אויפרוף' וראה איך אחד הילדים, גבוה וחסון, נלחם בזרועותיו בכל כוחו ומצליח לתפוס את כל ה'פעקלעך' הנזרקים מהעזרת נשים. הוא תמה על כך, למה הוא לוקח הכל לעצמו ואינו נותן לילדים אחרים? אך אח"כ ראה איך שהילד הזה מזמין אליו את כל הילדים ומחלק להם את כל הפעקלעך שתפס. הבין אז ר' גד'ל שכל מלחמתו לא היתה אלא כדי שיוכל להיות זה שמחלק, ולמד מכך שיש לו לילד (ולכל מי שנשאר ילד) גם יצר להיות זה שמחלק.

ובכן, הקב"ה אומר לאדם: אל תהיה כאן זה שמחלק, כי אם תהיה כך, לא תגיע לשום מקום, אלא **תעמוד בתווך ותעביר הלאה את מה שאני נותן לך.**

אינו אלא דרך העברה

לעתים יכולים לראות בחנות כשרוצים להעביר ארגזים ממקום למקום, שהפועלים עומדים בשורה רחוקים זה מזה וזורקים את הארגזים מזה לזה עד שהם מגיעים ליעדם (כדרך שהכהנים העבירו את מזורות הדם בהקרבת קרבן הפסח). הנה כל העומדים בתווך אינם מרגישים אף לא לרגע אחד שהארגזים שלהם, אלא מרגישים שתפקידם להעביר את הארגזים שבאו מהמפעל אל מקומם

מסיר את הגאווה שנתעוררה אצלו מחמת אכילתו, מה שאין כן כשהוא מברך במרוצה בלי כוונה, שהגאווה נשאת אצלו ואינו נפטר ממנה. וזהו **הפשט הפשוט** במה שידוע **שאפשר להעלות את האכילה על-ידי ברכת המזון בכוונה.**

וכן הוא במי שקיבל הכנסה, **כל שהוא הולך תיכף ומיד ומפריש מעשר כספים, הרי הוא מגלה דעתו שהוא יודע מהיכן שפע זה הגיע אליו, ובפעולתו הוא מסיר מלבו את הגאווה שמתלווה אל השפע.** אך אם אינו עושה כן, בהכרח יתווסף אצלו מאותו 'רם לבבך ושכחת' ואע"פ שאינו עושה מאומה, אלא אומר: הן זמן כה רב חיכיתי לכסף זה ורק עכשיו קיבלתי, מיד אני צריך להעבירו לפרעון חובות ולשכר לימוד?! תן לי קצת ליהנות ממנו! תן לי להשאירו לתקופה בחשבון הבנק שלי כדי שאוכל להסתכל יום ויום ולראות שיש לי סכום בן כמה ספרות, ורק לאחר שאהנה זמן מה, אז אחליט כמה ליתן.

אכן כן, יש לו לאדם יצר כזה, והוא פלאי. האדם רוצה להרגיש שיש לו. אך הקב"ה אומר: לא! אני רוצה שתעביר את השפע שקיבלת הלאה. כך הוא בכסף, וכך הוא בדעת, וכך הוא בנתינת חיזוק לאחרים, וכך הוא בכל דבר שהקב"ה נותן לו לאדם. בכל דבר יש את החלק הראשון **שהאדם מוכרח להרגיש שהוא תלוי במי שאמר והיה העולם,** ויש את החלק השני שהאדם מוכרח להעביר הלאה את מה שהוא מקבל אשר זה מזכיר לאדם תמיד להישאר בענווה.

הגיע הדברים לידי כך, שהצדיקים עצמם לא זכרו אפילו מה שדיברו, וכפי שהיה מעשה אצל המגיד מטריסק זיע"א, שפעם בא צדיק אחד להיות בשולחנו הטהור והקשיב לדברי תורתו. והנה לאחר סיום אמירת התורה, ראה צדיק זה איך שהמגיד פונה אל בנו הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר זיע"א ולוחש לו משהו באזנו. לאחר סיום עריכת השולחן הטהור פנה צדיק זה אל הבן ושאל אותו לדעה מה לחש לו אביו באזנו. ביקש הבן להשתמט ממנו באמרו לו: "חוששני שלא תאמינו לי". אך לאחר שהפציר בו רבות, גילה לו: "אבי שאל אותי אם כבר אמר תורה. לאחר שדיבר ודיבר, לא ידע עם כבר פתח את פיו באמירת תורה.

הנה זה מוכיח לנו עד כמה יכול האדם להזדכך עד שלא יהיה אפילו חלק מהענין. הוא נשכב על הארץ כדי שיוכלו לעמוד עליו. הוא יודע שתפקידו הוא רק לא להפריע לשפע לעבור דרכו. ברם אנו צריכים לעבוד על עצמנו עכ"פ שלא להתנהג כמנהג הילדים. יכולים לראות אצל הילד שעדיין אין מידותיו מתקונות, שכל הנאתו היא לבוא ל'חדר' עם איזה ממתק ולחלק רק למי שנושא חן בעיניו - לך אני נותן, לך איני נותן. אכן יש מדרגות רבות כל-כך בענין זה והאדם יכול תמיד לעבוד כדי לעלות מאחת לשניה. ועכ"פ על האיש לזכור שהקב"ה העמידו בכוונה תחילה במצב שבו הוא צריך להעביר לאשתו ובניו את השפע שהוא מקבל, כי כך צריך האדם להתנהג תמיד בזה העולם, לקבל על מנת להעביר הלאה.

בחנות. כזה הוא תפקידו של האדם בזה העולם, להעביר את השפע ממקורו הקודם אל המקבלים התלויים בו. ולא רק האיש, אלא כל אחד הנמצא בעולם, ואפילו האשה, כי אף היא תפקידה להעביר את השפע שהיא מקבלת מבעלה, אל ילדיה. וכן הילדים כשהם נעשים ברי דעת, הם לוקחים את השפע שקיבלו עד כה ומעבירים אותו לבניהם אחריה.

כל אדם הנמצא בעולם צריך לזכור זאת תמיד ולעמוד תמיד עם זרועותיו פשוטות לשני הצדדים, הוא פושט את זרועותיו לעבר הקב"ה בעת תפילתו, והוא זוכר שעליו לסבב את עצמו תוך כדי ולהעביר את השפע שקיבל הלאה.

הצדיקים העבירו את השפע בין רגע

אכן הצדיקים הגדולים היה ביכולתם לעשותו בו ברגע. זה אמנם מדרגה גדולה, אך אעפ"כ כדאי לדעת מזה כדי להבין שאפשר להגיע למדרגות גבוהות בענין זה. ולמשל, ענין שכינה מדברת מתוך גרונו. היו הצדיקים שמעולם לא הכינו עצמם קודם שאמרו תורה לתלמידיהם, ואדרבא, הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זיע"א, פירש פעם הפסוק הנאמר בעובד עבודה זרה (דברים יז, ד) "והוגד לך ושמעת ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל" שאם מכינים קודם הדרשה מה לדבר, דרשה זו תועבה היא. ושורש הדבר, שלגודל שפלות רוחם, היו הצדיקים מקבלים את השפע מהקב"ה ותוך כדי כך היו יכולים להעבירו כבר הלאה.

הוא קשור בקשר הדוק, כי יש רק דבר אחד והוא נפש האדם, ואם הנפש רגילה רק לקבל ולקבל, השחתתה מתבטאת בכל התחומים. האדם צריך רגיל עצמו הן להיכנע להקב"ה והן ליתן מכל מה שיש לו לאחרים, בין מכספו, בין מתכונות נפשו. כל מה שרק יכול להיות. גם חיוך לאחר נקרא נתינה. וכן הבנת הזולת. יכולים ללמוד זאת מהתלמיד שאם לא הבין איזו סוגיא תפקידו של הרב להאיר לו פנים, להבין מה לא הבין ולהסביר לו את ההבנה הדרושה לו. כך הוא בכל צרכי הנפש, אם למשל פלוני פניו כבויים ואינו שרוי בשמחה, תפקידו של המשפיע לספק לו את מחסורו. כל משל, כל הבנה, כל דבר חיזוק, יכול לעשות זאת.

אמנם פעמים הרבה בא לו הדבר לאדם בקושי רב, או מחמת הנטיות האישיות או מפני שהתברך באשה בעלת קשיים. בכל אופן, אין זה משנה את המציאות, ובדרך כלל התשובה היא שנתנוה לו מן השמים כדי להיות עזר כנגדו, וכפי שפירשו הראשונים שה'כנגדו' היא ה'עזר' שלו, כי זה מה שבונה אותו ומשלימו.

האומר דבר בשם אמרו מביא גאולה לעולם

בספה"ק "אור לשמים" (פרשת בחקותי) הביא דבר פלא בשם רבו הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זיע"א: חז"ל אמרו כל האומר דבר בשם אמרו מביא גאולה לעולם. שאל ה'חזוה' זיע"א: הלא הש"ס מלא באומר דבר בשם אמרו, הכיצד לא באה

והדבר נוגע להלכה למעשה בכל דבר, והגם שהיו מהצדיקים שאמרו בפירוש שמותר לו לאדם לעשות 'קופת חסכון' בשביל נישואי הילדים, וכן הורה הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א, הלא זה רק כשהוא עושה זאת בכוונה הראויה, והיינו מתוך הרגשת אחריות ומתוך ביטול והכנעה להקב"ה, ולא כמי שמרגיש צורך להיות כעכברא דשכיב על דינרי ולבנות את הישות שלו.

אל יעמוד אדם במקום סכנה

וזהו הפשט במה שאמרו חז"ל "אין הברכה שרויה בביתו של אדם אלא בשביל אשתו". הקב"ה אומר לאדם: אתה רוצה לקבל, הבה ואראה אם אתה מעביר הלאה. אם אתה מעביר הלאה, אני יכול ליתן לך, ואם לאו - למה אתן לך. ואם רואה האדם שהוא ממשיך לקבל הגם שאינו מעביר הלאה, יבין שהוא שרוי בסכנה גדולה כי הוא בוודאי מקבל את השפע מהסטרא אחרא ר"ל, וכפי שרואים בחוש שרבים מהאנשים האלה נופלים ברוחניותם ופעמים הרבה הם מאבדים גם את הגשמיות שלהם, הם עושים מעשים פזיזים ומאבדים את כל ממונם ואף את ביתם. וגם כשאינו באופן קיצוני, עדיין הם נופלים הרבה - זה נקרא שהוא עדיין נשוי, אבל זה לא זה. אתה רוצה לדעת איך הוא בפנים? הוא לא כאן.

לפום צערא אגרא

אנשים סבורים שהכסף שהם מקבלים אינו קשור לשלום ביתם, ולמען האמת

שמע לתפילתך ונתן לך הגם שאינך ראוי לכך, ועכשיו כשפלוגי מבקש ממך, אינך רוצה להתכופף בשבילו. אין זה מתאים לך. להקב"ה מתאים להתכופף בשבילך, אבל לך אינו מתאים להתכופף בשביל אחרים.

דוגמא לדבר: האדם שרוי במצוקה כספית ומתפלל מעומק לבו שהקב"ה יושיענו, והנה אתרחיש ליה ניסא, ונכנס לו כסף בדרך לא דרך. הוא נכנס לביתו שמח וטוב לב, ברוך ה' נכנס קצת כסף. אולם את אשר יגור בא לו. הוא רק נכנס לביתו וכבר מבקשים ממנו כסף בשביל הוצאה פלוגית. סוף סוף כבר קיבלתי קצת כסף, אתם חייבים להוציאו ממני בשביל שטויות והבלים!? הוא מרגיש שאינו מוכן להעבירו הלאה.

זכור נא שאתה היית במצב זה ממש לפני שעה קלה, כאשר רצית שיבינו אותך ואת מצוקתך. עשה נא טובה והבן אף אתה את בני ביתך. כך הוא בכסף, וכך הוא בהבנת נפש הזולת, וכך הוא בכל העניינים, בכולם קיימת הנהגת "ה' צלך". הקב"ה אומר לאדם: אם אתה תתכופף בשביל אחרים, אני אתכופף בשבילך.

וכן כתיב (הושע יד, ט): אָנִי (הקב"ה) פְּבָרוֹשׁ רַעְנָן מִמָּוֶי פְּרִיָה נִמְצָא, ופירש **רש"י**: אני לו נכפף להיות אוחז ידו בי כברוש רענן הנכפף לארץ שאדם אוחז בענפיו, כלומר - אהיה מצוי לו. פירוש: **הקב"ה אומר לאדם: אני מסכים להיות מצוי לך, שכל פעם שתרצה אותי, אתכופף אליך ואקשיב לך. וכשהאדם רואה שהקב"ה מתנהג עמו כך, הוא**

הגאולה עדיין? והשיב **שהכוונה לגאולה הפרטית של האדם**. ומה שאמרו מביא גאולה 'לעולם' הכוונה לעולמו של האדם, כי האדם הוא עולם קטן (ועוד אפשר לומר לפי הפשטות על-פי הידוע מהמציאות שכאשר איש אחד משתנה ומתחיל להתנהג כשורה, הרבה אנשים בסביבתו משתנים בעקבותיו, ונמצא שהוא מביא גאולה לעולם פשוטו כמשמעו).

אכן הסבר הדבר הוא כנ"ל, כי אם האדם אומר דברי אלוקים חיים, **כל שהוא הופך זאת לדברי עצמו - אני הוא האומר, הרי הוא שוקע יותר ויותר בגלות, כי הוא מתרחק מן השורש**. מה שאין כן אם הוא אומר דבר בשם אמרו, כי בזה הוא מוציא את עצמו לגמרי מהתמונה והוא נעשה רק צינור להעביר את השפע. הוא כמו גבאי צדקה שאינו מכיר לא את הנותן ולא את המקבל או כמו איש הדואר שמעביר את המכתב מבלי להכיר לא את השולח ולא את הנמען. וכיון שהוא עושה כך, הוא זוכה לגאולה פרטית באשר הוא מתקרב אל שרשו. ולא בתורה בלבד הוא כך, אלא בכל דבר שהאדם משפיע.

אני כברוש רענן

כעת נבוא לראות איך נוכל להשתמש בדבר זה למעשה באופן שכל אחד יוכל להתרום מעט מהמקום שבו הוא נמצא. הנה אם האדם יודע וזוכר שעם כל דבר שקיבל הוצרך הקב"ה להתכופף הרבה מאוד וליתנו לו, מדוע לא יעשה הוא את מה שהקב"ה עשה עמו ויתכופף ליתנו לאחרים. הלא בושה הוא! הקב"ה התכופף בשבילך (כביכול), כלומר - הוא

ומרגיש שקשה לו להעביר אותו הלאה, **יבין שכדאי הוא לו להתגבר על הקושי ולהעביר אותו הלאה**. ואף בנוגע לזמן הוא כך. ישים אל לבו שאשתו מתרוצצת מבוקר עד ערב בסידור צרכי הבית ויקדיש מעט מזמנו להושיט לה יד.

התפעלות כעצה לזכרון

ובכן, אחת מהעצות שיכולות להועיל לאדם לקיים זאת למעשה ולתקן את מידותיו היא **שיתפעל מזה שהקב"ה נתן לו מתנה**, בין אם מדובר במעט כסף שהוא קיבל, בין אם מדובר בהבנה שיש לו באיזה נושא, בין אם יש לו הצלחה באיזה תחום או תכונת נפש מסוימת. **כשיש לו לאדם התפעלות, הוא מרגיש כפי שהרגיש באותו רגע שקיבלו, וממילא הוא זוכר שהקב"ה נותנו לו ואינו בא לידי גאווה**. מה שאין כן אם הוא מאבד את ההתפעלות שהיתה לו בתחילה, כי אז הוא מתחיל להרגיש שהדבר נמצא אצלו כמובן מאליו וכאילו היה שלו מאז ומעולם וכיון שכן הוא בא לידי גאווה ואומר – אני אחליט למי אתן ומתי אתן.

כזה ראה וקדש

אציג בפניכם התנהגות מופתית של יהודי עובד ה' שעזב אותנו לאנחות בחצות ליל ל"ג בעומר, הרה"ח ר' **שרגא געשטעטנער** ז"ל, כפי שכל ידידיו ומכריו מספרים. בתחילת דרכו לא היה לו לאברך זה שום טעם והנאה בלימוד, וכשזכה והתחיל לטעום מנועם מתיקות התורה, היתה התפעלותו עד להפליא.

צריך ללמוד מזה להתנהג אף הוא עם אחרים כך.

איתתך גוצא גחין ותלחוש לה

מסופר על הרה"ק רבי **דוד מטאלנא** זיע"א שפעם לפני הדלקת נרות חנוכה עמד לידו חסיד אחד גבה קומה. הסתובב אליו בטרם הדליק את הנרות ושאל: "אמור נא! אשתך אף היא גבהת קומה כמוך?". החסיד שהיה נבוך משאלת הצדיק השיב בשפה רפה: "לא". והצדיק לא הרפה: "ומה אתה עושה כאשר אתה רוצה ללחוש לה משהו מבלי שישמעו אחרים?". "אני גוחן אליה", השיב החסיד, "ולחוש לה באזנה". כיון ששמע זאת הצדיק, נתלהב מאוד והתחיל להדליק את הנרות.

לאחר מכן שאל את אחד מזקני החסידים לפשר כוונת הצדיק. אמר לו שקשה היה לו לצדיק איך יוכל לגשת לקיים מצות ה' ולהתקשר בו על ידה, והלא נמוך הוא כל-כך לגבי השכינה הקדושה. וכיון ששמע תשובה זו, כי הבעל גוחן אל אשתו כדי ללחוש לה, נתלהב עד מאוד, באמרו **כי אף הקב"ה גוחן אלינו ויכולים אנו להתקשר בו**. וכבר נמצא כן בגמרא (ב"מ נט, א): איתתך גוצא גחין ותלחוש לה [אשתך נמוכת קומה, התכופף ולחש לה]. וכתבו **ספרי החסידות** שזה בא ללמד כי אף הקב"ה שהוא המשפיע גוחן אלינו המקבלים כדי להשפיע עלינו.

ולענייננו, זה מה שהקב"ה רוצה מאתנו, איתתך גוצא גחין ותלחוש לה. והיינו **כל פעם שהאדם מקבל משהו**

וענין שיש בידינו ואנו יכולים להעבירו לאחריים. הבעיה שלנו היא שאנו מאבדים את ההתפעלות. כשהיה במצוקה מפני שלא הצליח לגמור את החודש וכל דולר עלה לו בהרבה יגיעה, הרהר במחשבתו: אולי יבוא אלי אחד ביום בהיר ויאמר לי – אני רוצה ליתן לך עשרים אלף דולר ביד ומיד. וכיון שהרהר כך, מיד התחיל להתרגש. די היה לו להשתעשע בדמיונו בשביל להרגיע את רוחו למשך שעה מועטת. ואם אחר-כך הדבר קרה במציאות, ולא דווקא משום שמישהו נתן לו עשרים אלף דולר, אלא משום שהדברים התחילו להתגלגל לטובתו והממשלה נתנה לו מענק קורונה וכדו', עד מהרה הוא מתרגל שיש לו בבנק סכום עם מספר דו ספרתי, ואז מתחיל לחלק דעות – הילדים לא צריכים נעליים חדשות. הוא איבד כבר את ההתפעלות.

איננו עוסקים עכשיו להלכה למעשה אם צריך לקנות נעליים חדשות או לא, אנו עוסקים ברעיון הדבר, והרעיון הוא שהאדם מאבד את התפעלותו ומגיע לידי גאווה, ובדיוק על זה נאמר – פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ורם לבבך ושכחת. עד לפני תקופה קצרה עוד היה צריך לשכור דירה במרתף למגוריו ועכשיו כשהקב"ה עזר לו והצליח בעסקיו וכבר קנה דירה ראויה לשמה, הוא כבר מתחיל לדבר ולהנהיג כאילו היה רשכבה"ג. למה איבדת את התפעלותך? כשאין האדם מאבד את התפעלותו, הוא מרגיש מחויב להקב"ה.

אכן ההתפעלות פוחתת עם הזמן, וההודאה שומרת על ההתפעלות, אך

הוא עצמו סיפר שמה שהועיל לו הוא מה שהזמינו לו מן השמים חברותא נפלאה ויחד התחילו ללמוד מסכת עבודה זרה אשר תחילתה מלאה באגדות מעוררות השראה, ואז ראה שהתורה משמחת את הלב.

התפעלותה היתה חזקה כל-כך, עד שהיה עובר מאיש לאיש ומציע להם ללמוד בחברותא. אני רוצה ללמוד אתך, היה אומר לכל אחד מהם. אתה מוכרח לראות מה היא התורה, אני מוכרח להראות לך. עשרות אברכים מעידים שהתחילו לקבוע עתים לתורה בזכותו. עד אז לא פתחו ספר, וזאת בגלל החלטה עמוקה שלימוד התורה אינו בשבילם, ובזכותו התחילו ללמוד ולהרגיש תענוג מהלימוד. האיש לא היה יכול לעצור ברוחו, ניגש היה למי שנקלע בדרכו ואומר לו: בא נקבע סדר בספר פלוני, אני חייב להראות לך מה כתוב כאן. הוא סיים עם זה ועבר לאחר, סיים עם האחר ועבר לשלישי וכן הלאה.

והדבר נבע אצלו מהכנעה וענוה, וכל זה משום שהיתה לו התפעלות גדולה ועצומה. הוא יצא מהכלים – מה, אברך פשוט כמוני יכול ליהנות מדף גמרא רש"י ותוספות?! אכן לא צריך להיות כלום, צריך רק להיות יהודי, להתיישב עם הגמרא מתוך הכנעה ולהתחיל ללמוד. הוא לא הצליח להתאפק. הוא ניגש לאנשים שלא הכירם כלל – אתה צריך ללמוד אתי, אני חייב להראות לך.

התפעלות מצריכה פעולה

לענייננו, עצה נפלאה היא לכל דבר

מיליונים? אני רוצה שיתקיים בי לא ימושו מפין ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם, והרי העולם משתנה ומאורעות קשים באים, אין ברירה, חייבים להניח עוד ועוד כסף. זה לא יהיה אחראי להתחיל עכשיו לבזבז מעשר או חומש...

ליהי ידוע שכל עוד האדם חי באופן זה, אין לו יכולת להיות בהכנעה, שהרי יש לו כבר. הוא אינו יכול לפשוט את ידיו כלפי מעלה ולבקש פרנסה, שהרי יש לו כבר הרבה כל-כך. וכאמור, זה לא רק בענין הכסף, אלא בכל דבר הוא כך, ואנו מתכוונים רק לרעיון הדבר. הן גם בענין התורה הוא כך. הנה הבדחנים מסרבים שיקליטו אותם כי חוששים שבדיחותיהם יתרוצצו בחוצות ולא יוכלו להשתמש בהם שוב. וכמו"כ יתכן שיבוא האדם לטעות זה בענין התורה, כי אף הוא יאמר - אם אמסור דרשה זו ויקליטו אותה, לא אוכל להשתמש בה שוב. אינך קולט! **אם תמסור את מה שיש לך, הלא יתנו לך עוד ולעולם לא יחסר לך. אם תתן תהיה הברכה מצויה בתוך ביתך**, ואם לא תתן, יאמרו מן השמים - יחזיק הוא בשלו ולא יקבל עוד.

סוף דבר, **אם לא ישקיע האדם הרבה בעבודת המידות להרגיל עצמו להקדיש מזמנו ומכספו ומתכונות נפשו לאחרים, לא יהיה בטחונו אמיתי וממילא לא תהיה קרבת האלוקים שלו אמיתית. ולכן העמיד הקב"ה את האיש במקום כזה שהוא מוכרח לקבל וליתן, לקבל וליתן, הכל כדי להשלימו.**

אינה מספיקה, ולכן **צריך האדם גם להעביר הלאה את מה שקיבל**, כי אם לא יתן בפועל ממה שהוא מקבל, הוא ירמה את עצמו גם בעת ההודאה, כי ירגיש אז - הנה אני נתן הודאה וכבר איני צריך ליתן כלום. אני יוצא בזול. ואדרבה, הרי ההודאה היא סגולה ובוודאי יגדלו הכנסותי עכשיו. **נפש האדם אינה מזדככת אם אין האדם עושה מעשה כדי להתפעל. והאדם צריך להתייגע בענין זה תמידין כסדרן.**

הכנתו של הלל הזקן לשבת קודש

הנה במסכת **ביצה** (טז, א) שנינו: אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה, אומר: זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה, מניח את השניה ואוכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים. שנאמר ברוך ה' יום יום.

והנה לכאורה יש לשאול: אמנם מהלך אחר היה לו להלל, אבל מה הכין לשבת קודש? והתשובה פשוטה, שבוודאי אף הלל הכין לשבת, אך לא בשר אלא בטחון. החל מיום ראשון כבר היה מכין בטחון לשבת, וכאילו אמר: הלא אני צריך בשר לכבוד שבת, לכן אמסור בהמה זו, ומה אוכל בשבת לא אדע, וממילא יהיה לי לשבת בטחון. הנה הכנסתי עכשיו לכיסי מעט בטחון לכבוד שבת.

חבל על ראבדין

יש לו כבר לפלוני כמה מיליונים שמונחים לו בבנק, אבל הוא אינו מרוצה עדיין - מה כבר אפשר לעשות עם כמה

מדור עיון תפלה

שיעור ל"ג

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת ויגש - ד' טבת תשפ"ב

כוחה של קריאת שמע להשפיע על ההחלטות במשך היום

שהוא מקדים לברך את הברכות שתיקנו חז"ל בהן הוא עוסק בגדלות הבורא ובענין השבח שהמלאכים נותנים לו באמרם באימה וביראה קדוש קדוש קדוש, ועל ידי שהוא מתבונן בכך שהקב"ה בורא רפואות, נורא תהלות, עושה נפלאות, יוצר אור ובורא חושך, ושהוא אוהב אותנו אהבת עולם, וקרבנו מלכנו לשמו הגדול סלה באמת ובאהבה, רק על ידי כן תוכל מצוה זו להשאיר בו רושם.

הכנה לק"ש כדי לחזק את הרושם

האדם מחויב מצד הדין לעשות הכנה זו לק"ש, ובעוד בענין ההכנה להדלקת נרות חנוכה בדרך משל, אם לא יצליח האדם ללמוד ספרי חסידות עובר לעשייתה, לא יעבור בכך על דינא דשולחן ערוך, הרי שבמצות ק"ש, אם לא יעשה האדם הכנה זו שתיקנו חז"ל לברך ברכות ק"ש, יעבור על דינא דשו"ע. דבר זה מראה לנו כמה מצות ק"ש צריכה לחולל בנפשנו.

מצות ק"ש צריכה להשאיר רושם

הנה חלק התפילה שהוא מן התורה הוא קריאת שמע. אכן **קריאת שמע היא יסוד ביהדות וכל הזוכה להתעלות במצוה זו, עד שהוא מקיימה כראוי, עוזר לו מצוה זו להשתלם להיות יהודי אמיתי.** והטעם הפשוט הוא, כי מצוה זו ניתנה לנו כדי לחזק את אמונתנו בה', וככל שאמונתו הולכת ומתחזקת, כל מהותו הולכת ומשתנית.

ואכן בהיותה מצוה חשובה כל-כך, התפילה נתייסדה באופן שתייגע לו לאדם לקיימה כראוי. הוי אומר: מעצם זה שאנו רואים שחז"ל תיקנו ברכות מיוחדות לפני ק"ש ולאחריה, אנו רואים עד כמה מצוה זו אמורה להשאיר רושם בנפש האדם, ולכן אין האדם יכול לקרות ק"ש בלי ברכות, כי אם יקרא אותה בלי ברכות, לא יקלוט כלל את מה שהוא קורא, שהרי הוא נמצא כאן בעולם הגשמי ומדבר אודות הקב"ה שהוא בלי גבול, ורק על ידי

רושם עז ביותר בנפש האדם, וכל זה על פי תקנת חכמים, כי בלעדי זה, לא קיים האדם את המצוה כראוי.

עוד ראוי לציין מה שרואים מברכות קריאת שמע (וכן הוא ברש"י ברכות יב, א) שמק"ש של ערבית צריך האדם להוציא נקודה אחרת ממה שהוא מוציא מק"ש של שחרית. מק"ש של שחרית הוא מוציא אמת ויציב ונכון וכו' עזרת אבותינו וכו', ואילו מק"ש של ערבית הוא מוציא אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו וכו'. כי ביום האור מאיר והאדם רואה בבחירות שהקב"ה עוזר לו, ולכן הוא אומר אמת ממצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו וכו'. מה שאין כן בלילה שאין האור מאיר, האדם מדבר בענין הגאולה כפי שהאדם מדבר אודותיה לפני שהוא רואה אותה - ואמונה כל זאת. הוא מאמין אע"פ שאינו רואה.

והרי זה מיוסד על הפסוק "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות". ביום כשהאור מאיר, אזי - להגיד בבוקר חסדך, אך בלילה כשהחושך יעטוף ארץ, אזי - ואמונתך בלילות. מדברים באותו ענין ממש, אך בנוסח אחר.

אסוותא דבר נש בהאי עלמא

והנה בזה"ח (רות צה, א)^ג איתא: אמר רבי נחמיה א"ר נהוראי אסוותא לבר נש בהאי עלמא בכל יומא מאן דקרי ק"ש על תיקוניה [רפואה לאדם בעולם הזה בכל יום, היא, מי שקורא קריאת שמע

דבר זה נכון גם לגבי ק"ש של ערבית. על האדם להבין שהקב"ה גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור, על האדם להבין כי אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת. בלי זה אינו יכול לקרות ק"ש. וכן הוא נכון לגבי הברכות שלאחר ק"ש, כי כל שהאדם מתכוון באמת, הוא לוקח את לימודו שלמד, משננו ומתבונן לראות מה הוא יכול להוציא למעשה.

הן כך תראה שכאשר האדם משתתף בשיעור בענין חינוך או שלום בית וכדו', בדרך כלל הוא רושם על הדף כל הבנה חדשה או כלל חדש שהוא שומע, ואח"כ הוא מנסה לראות היכן זה זה נוגע לסדרי חייו. וכל כך למה? משום ששמע דברים הנוגעים אליו ולכן הוא רוצה לראות מה הוא יכול להוציא מהם למעשה.

השמירה על הרושם של ק"ש

אף הברכות שלאחר ק"ש נתייסדו באופן זה - ויציב ונכון וקיים וישר וכו', כי אין האדם יכול לסיים ק"ש סתם כך, אלא הוא צריך להחדיר בעצמותיו עד כמה מהלך חיים זה הסלול בפרשת ק"ש נכון ויציב, כי לכן הוא חוזר ואומר שהוא אמת ויציב וכו' ושאין לשום מהלך אחר מציאות בעולם. ואח"כ הוא מבטא זאת בעזרת ישראל, הוא מבין וקובע בלבו שהקב"ה עוזר לו בכל מצב, ומוציא מפרשת ק"ש את כל ענין הגאולה.

הנה כי כן, אנו רואים שוב, גם מברכות ק"ש דלאחריה, עד כמה צריכה מצות ק"ש לתפוס מקום, באופן שתשאר

זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר. הא לך במילים אחרות שמדובר בחורבן נורא. האדם שואל: מה? לעולם לא אוכל לתקן? אלמד תורה ואתן צדקה ועדיין זה לא יועיל? אכן בוודאי תקבל שכר על לימודך, אבל **לעולם לא תוכל לתקן את מה שמצות ק"ש בזמנה היתה יכול לחולל בך.**

והנה כל אחד יתפלא: הכצעקתה?! האם זה באמת חורבן נורא כזה?! לו היו שואלים אותנו, היינו אומרים שמי שהלבין את פני חברו וגרם לו מחמת כן להתדרדר ברוחניות, הוא זה שנקרא מעוות לא יוכל לתקן. אך לא! חז"ל לא החשיבו את המלבין פני חברו כמעוות לא יוכל לתקן, ואף לא את מי שרצח את חברו בפועל. את מי החשיבו כמעוות לא יוכל לתקן? את מי שלא קרא ק"ש בזמנה. הא לנו מזה, שחז"ל הבינו שלק"ש בזמנה יש **כח עצום אשר אם האדם מאבדה, הוא החסיר דבר שלעולם לא יוכל להשלימו.**

ק"ש היא פסגת התפילה

מן הענין לציין לדברי הירושלמי שהובא ברש"י ריש מסכת ברכות (ד, ב) שם מפליג הש"ס במעלת המסמיק גאולה לתפילה, וזה לשונו שם: ואמרינן בברכות **ירושלמי** (פ"א ה"א): מי שאינו סומך גאולה לתפילה למה הוא דומה? לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך, יצא המלך ומצאו שהפליג, אף הוא הפליג, אלא יהיה אדם מקרב להקב"ה אליו, ומרצהו בתשבחות וקלוסין של יציאת מצרים, והוא מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו.

כתיקונה]. פירושו של דבר: הן כל אדם זקוק לרפואה, היינו שהוא צריך לקבל בכל יום מחדש תוספת בהירות בעניינים הדרושים לו, וכגון בענין האמונה אשר היא מהדברים הצריכים חיזוק בכל יום, והרפואה לכך היא שיקרא ק"ש כראוי. הוי אומר: אילו היה האדם משתמש בעצה זו שנתן לו הקב"ה, היה חוסך מעצמו כל-כך הרבה ספיקות ונסיונות. הן בסדר התפילה נמצאים כל הסגולות והרפואות אמיתיות לחולאי האדם, ועל זה כתב בזוה"ק שמצות ק"ש מחדירה בנפש האדם חיזוק גדול כל-כך באמונה, כל שהוא מקיימה באופן הנכון והראוי, עד שהיא נעשית לו רפואה.

ועוד איתא שם **בזוה"ח**: ואמר ר' נהוראי, בק"ש יש רמ"ח תיבות כמנין רמ"ח אברים של אדם, והקורא ק"ש כתיקונה, כל אבר ואבר נוטל תיבה אחת לעצמו ומתרפא בו, ודא איהו רפאות תהי לשרך ושיקוי לעצמותיך.

אכן כך אנו רואים שמצד ההלכה צריך להקפיד על כל תיבה וכל אותו מתיבות ואותיות ק"ש, שהרי כל תיבה היא כנגד אבר אחד.

מעוות לא יוכל לתקן

עוד יכולים לראות את החשיבות של לקרות ק"ש כתיקונה מצד אחר, ממה שאמרו **חז"ל** (חגיגה ט, ב) תניא מעוות לא יוכל לתקן, זה שביטל קריאת שמע של שחרית, או קריאת שמע של ערבית. אנו יכולים להבין מזה את חומרת הדבר, כי הנה שם איתא עוד: רבי שמעון בן מנסיא אומר, אי זה הוא מעות לא יוכל לתקן?

שהקב"ה הוא מקור הכל ושהוא תלוי בו ושכל מה שהקב"ה עושה הוא לטובה, כשמגיע לתפילה הוא מבטא זאת בשפתיו. בק"ש הוא אמר רק שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד ויחד את הקב"ה בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם, ועכשיו כשהוא מגיע לתפילת שמו"ע, הוא מפרש מה יש בארץ. אתה רוצה לדעת מה יש בארץ? הפרנסה, הבריאות, החיים וכו' ובה הוא מסביר מה שאמר בק"ש.

הכוונה בכל זה, **שעיקר ההשקעה צריכה להיות שהק"ש תהיה כראוי**, ואז **כשהק"ש תהיה כראוי ויסמיך גאולה לתפילה, התפילה ממילא תהיה כראוי**.

לא ימוש ספר התורה הזה מפידך

עוד מדברי הגמרא בענין חשיבותה של מצות ק"ש. הנה **חז"ל** אמרו במסכת **מנחות** (צט, ב) אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי, אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית, קיים לא ימוש [ספר התורה הזה מפידך], ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ (כי יסמוך על זה ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה). ורבא אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ (פירש רש"י: דסבר משום קרית שמע נוטל שכר גדול כזה כי אז תצליח את דרכיך, אם היה עוסק כל היום כל שכן ששכרו גדול ומרגיל את בניו לתלמוד תורה).

ובכן הגם שנחלקו בענין זה אם מותר לאמרו בפני עם הארץ, כולי עלמא מודי שלמעשה מקיימים בזה מצות לא ימוש ספר התורה הזה מפידך. רבי שמעון לשיטתו שקריאת ק"ש כתיקונה היא

מבואר מדברי הירושלמי שהטענה על מי שאינו מסמיך גאולה לתפילה היא מפני מה לא ביקש - הלא כבר עמדת קרוב כל-כך אל המלך, למה לא ניצלת את ההזדמנות לבקש ממנו את צרכיך?

הנה אנו רואים מדברי הירושלמי **שעיקר הגורם לקרבת האלוקים שבשעת התפילה הוא קריאת שמע**, כי בשעה שהאדם מקבל את ההבנה של ק"ש אשר היא ענין הגאולה, הוא נעשה קרוב מאוד למלך.

הבה ונתבונן: מה היא טפשותו של אדם זה שלא הסמיך גאולה לתפילה? הן כבר טרחת ללכת עד לפלטרין של מלך, שילמת ממיטב כספך כדי להגיע הנה, עברת את כל השומרים, כבר הקשת על הדלת והמלך הסכים לפתוח לך, מדוע לא דיברת את דברך? הן כבר עברת את החלק הקשה, סתם טיפש הנך שלא ביקשת! אילו היית מבקש, היית מקבל.

עיקר ההשקעה הוא בק"ש

אמור מעתה: **כל הטרחה והיגיעה שאנו עושים בתפילה, הוא להגיע לק"ש, אז מקישים על דלתו של מלך**, וגורמים לו לצאת ולהתקרב אל המתפלל. אז תיקנו חז"ל, היות שאתה כבר עומד מאחורי דלתו של מלך, אל תשוב מיד על עקבותיך, אלא **תבקש את מה שבלבך, כי כך רצונו יתברך שתכניס את קרבת האלוקים שלך אל החיים הפשוטים**.

אכן יתכן לומר לפי זה **שתפילת שמו"ע היא הסבר ופירוט למה שאמרנו בקריאת שמע**. מי שהתבונן בקראו ק"ש

אלא מבקש אני תמורתן של קרבנות שמע ישראל בבוקר שמע ישראל בערב, ועולה לפני יותר מכל הקרבנות.

נורא נוראות! ק"ש בבוקר עולה לרצון לפני הקב"ה 'יותר' מכל הקרבנות! והיינו כי העיקר בהקרבת הקרבן הוא שהאדם מוסר את נפשו להקב"ה, הוא מבין שבעצם היה צריך הוא להקריב את עצמו על המזבח, אלא שהוא מביא כבש תמורתו. ואמר הקב"ה: הן ידוע לפני שבתאי המקדשות יהיו בנויים רק במשך תקופה קצרה של תת"ל שנה, ולאחר מכן תהיו שרויים בגלות ארוכה, לכן נתתי לכם לכתחילה מצות ק"ש אשר היא חשובה לפני יותר מכל הקרבנות שאתם מקריבים בבית המקדש.

יש לזה השלמה נפלאה במסכת שבת (ק"ט, ב): אמר רבי אבהו: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו קריאת שמע שחרית וערבית. הוי אומר: קרבנות היו, אבל הדבר שחשוב יותר מהקרבנות, לא היה, ולכן לא היה בית המקדש יכול להתקיים, ואז יצאו בני ישראל לגלות ונכנסו למצב שבו יש רק ק"ש, ואכן אילו היו קוראים ק"ש כתיקונה, היו מקיימים מצות לא ימוש ולא היה בית המקדש נחרב, כי ק"ש כתיקונה מועילה בין בזמן הבית ובין בזמן החורבן והיא עולה לפני הקב"ה יותר מכל הקרבנות. וסיבת הדבר, כי כשהאדם קורא ק"ש יש לו עבודה גדולה לחשוב מחשבות של מסירות נפש, ולכן היא בוודאי חשובה יותר מהקרבת הקרבנות, כי בעבודת הקרבנות האדם עושה זאת רק 'כאילו'

אסוותא דבר נש. רפואה היא לאדם. הנה האדם מחפש חיזוק לאמונה, הוא אוהב לשמוע דיבורים, הוא אוהב לשמוע סיפורים של השגחה פרטית. הפלא ופלא! כך צריך להיות כשיושבים בשבת אחים, אבל איך נוכל לשכוח את המצות עשה דאורייתא המביאה רפואה לנפש האדם. השאלה היא רק אם ה'עם הארץ' יכול להבין זאת כי אולי צריך לחוש שיטעה בזה ויזניח את לימודו לגמרי באמרו אני כבר יוצא ידי חובתי בק"ש שחרית וערבית, ולכן נחלקו אם מותר לאמרו בפני עם הארץ, אבל באמת אמר רשב"י שהאדם יכול לקיים בק"ש מצות לא ימוש ובה לבנות את הקשר שלו להקב"ה.

ועולה לפני יותר מכל הקרבנות

עוד איתא בילקוט שמעוני (תתל"ה): משל לחכם שהיה לו בן והיה מעלה לו [הבן לאב] שתי סעודות בכל יום, אחת בבוקר ואחת בערב. אחר ימים ראה החכם את בנו שהעני ולא היה יכול לעשות כשם שהיה למוד. קרא לו אביו ואמר לו: בני! יודע אני שאין בך כח לאותן שתי סעודות שהיית מביא לי, איני מבקש ממך אלא שתהא שומע אותי דורש בבית הכנסת ב' פעמים ביום והוא ערב לי כאותן שתי סעודות שהיית מעלה לי. כך אמר הקב"ה לישראל: לשעבר הייתם מקריבין לי שתי פעמים ביום את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים, וגלוי וידוע לפני שבת המקדש עתיד ליחרב ומכאן ואילך אי אתם יכולין להקריב קרבנות,

מה שנראה כתוצאת השתדלות בני אדם, הצלחותיהם וטעותיהם.

כוונה למסור את הנפש

ובכן רואים אנו מדברי הגמרא והמדרשים והרבה דיברו מזה ספרי החסידות, שהאדם צריך לכוון בק"ש שהוא מוכן למסור את נפשו להקב"ה, כי אם המציאות היחידה היא מציאותו של הקב"ה, הרי הוא מוסר לו את נפשו. אמנם בהמשך זה נמצא בפירוש המילות ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך, אבל לפי האר"י הק' ז"ל כוונה זו קיימת כבר בעת אמירת ה' אחד.

ודבר זה כבר נזכר בגמרא שק"ש עניינה מסירות נפש, שכן אמרו במסכת ברכות (סא, ב): בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?! היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. וכן ראינו לעיל מדברי המדרש שק"ש הוא מסירות נפש, שכן נאמר שם שהיא עולה לרצון יותר מהקרבות, כי בק"ש האדם עצמו מוסר את נפשו במחשבה.

בעוד בפועל הוא מקריב את הבהמה, ובעבודת ק"ש הוא עושה זאת עם עצמו מאחר שהוא מוסר את נפשו במחשבה.

מצוות צריכות כוונה

ובכן נתחיל בביאור מצות ק"ש עצמה איך לקיימה כתיקונה. תחילה לכל צריך אדם לכוון קודם ק"ש שהוא רוצה לצאת מצות ק"ש, שהרי נקטיבן להלכה במצוות דאורייתא שצריכות כוונה. אמנם במשנה ברורה (ס, סק"י) הביא מהחיי אדם (כלל סח) שאף מי שלא כיוון כך להדיא, מאחר שמתפלל ככל סדר התפילה, גילה דעתו שאינו כקורא בתורה גרידא אלא רצונו לקיים מצות ק"ש ונחשב לו כאילו כיוון כך בפירוש. אכן בוודאי עדיף שיכוון זאת האדם להדיא - הריני מכוון לקיים מצות ק"ש ככתוב בתורה.

זוהי הכוונה הראשונה, והכוונה השניה ידועה שכאשר האדם מוציא את התיבות מפיו, עליו לכוון את פירושן. אך אנו עוסקים בכוונה שלישית, כי חוץ מכוונת פירוש המילות, ניתנה מצוה זו לאדם כדי שיקבל על ידה הסכמה בלב שהקב"ה הוא יחיד בעולמו, ודבר זה יש לו פרטים הרבה. ה' אלוֹקֵינו ה' אחד. הוא מבין זאת, הוא מאמין בזאת, הוא מאמין שהקב"ה הוא הכל והוא מנהל את כל העולמות, כולל העולם התחתון ואפילו

ד. ראה זוה"ק משפטים קיט, א ברעיא מהימנא. פרי עין חיים שער הקר"ש פ"ב. וכן כתב למעשה הרבי ר' אלימלך ז"ע ב'צעטיל קטן' אות א-ב ועוד. אמנם ראה בזה"ק קכד, ב במדרש הנעלם, באגרת התשובה לרבינו יונה בשו"ת הרשב"א ח"ה ס' נה, אורחות חיים להרא"ש אות כה. בספר החרדים ט, טז מביא שני הזמנים. הרה"ק בעל התניא ז"ע ב'תורה אור' על חנוכה מבאר ענין ב"פ מסירות נפש.

לאמונה, כי סדר העדיפויות של האדם משתנה לפי המצב הנפשי בו הוא נמצא. הדבר מפליא מאוד, אבל אפשר להוכיח זאת, כי הנה אם למשל האדם שרוי בעת מצוקה, הוא המתין כמה חדשים בתור להגיע לרופא מסוים ועכשיו תורו הגיע. הוא ביקש מנהג מונית שיבוא לקחתו אל הרופא תמורת שישים שקלים, אך הלה לא הגיע. הוא נלחץ כי הוא יודע שאם יפסיד את התור יצטרך להמתין עוד כמה חדשים. הוא מתחיל להתקשר, אך אף אחד אינו עונה. יש שם אחד שרואה במצוקתו ואומר לו: מוכן אני להסיעך אך אבקש על זה שלוש מאות שקלים. הנה מצוי ביותר שיאמר לו הלה: כפרה על הכסף, העיקר שתיקח אותי לשם.

כל זה הוא מפני שהוא נמצא עכשיו במצב נפשי מסויים, ואילו לא היה במצב כזה, אם פלוני היה אומר לו שהוא לוקח שמונים שקלים על נסיעה זו, היה מתרגז – איזה גנב! איני מוכן לשלם יותר משישים שקלים. אותר עכשיו על הנסיעה. איזו חוצפה!...

הוא אשר אמרנו **שהכל תלוי במצב נפשי בו האדם נמצא, כי לפי זה ישתנה סדר העדיפויות שלו ויחליט על מה לוותר ועל מה לא יוותר.** ולכן משתמשים היום עם כל מיני עצות ותחבולות כשרוצים להוציא כסף מבני אדם, להכניסם למצב מסויים בו יאבדו את חושיהם ויחשבו שדבר פלוני נחוץ להם. ישאלוהו אח"כ: למה שילמת על זה? הרי זה לא נחוץ לך כלל! יענה ויאמר: מה לעשות, הרי כולם קנו אותו והשתכנעתי שזה נחוץ לי. בדרך כלל זה אחד

ויתור על רצונות

נבוא לבאר את משמעות הדבר במדרגה פשוטה ביותר לפי דרגת אנשים כערכינו כדי שנוכל לקיימה באמת, ולא נכשל בדמיונות שוא במדרגות שעדיין אין אנו שייכים שם.

ובכן **מסירות נפש** פירושה **האדם מוותר על רצונו.** הרי תמיד, במשך כל חיי האדם, עומד האדם בפני בחירה בין שני דברים, ותמיד הוא צריך להחליט מה יותר נחוץ לו מבין השנים, לקחת אותו ולוותר על השני. יש לכך מאות דוגמאות. הנה דוגמא אחת: האדם הבטיח לחבירו שלושים פעם שממחר ואילך הוא בא ללמוד אתו בחברותא קודם התפילה, אך למעשה כשמגיע הבוקר וקשה לו לצאת מתחת השמיכה, הוא נמצא בפני בחירה קשה. מצד אחד חולפת לו מחשבה במוחו שהלימוד בחברותא נחוץ מאוד, ומצד שני הוא אומר לעצמו שטוב לו יותר אם ימשיך לישון עוד חצי שעה. הנה ברגע זה שהמשיך בשינתו, בחר בשינה וויתר על הלימוד בחברותא.

וכן הוא בכל החלטה שהאדם מחליט, והרי כך הוא גם כשהאדם קונה משהו, ולמשל כשהאדם הולך לקנות מטבח חדש, מצד אחד הוא יודע שזה יעלה לו סכום עתק, ומצד שני הוא אומר לעצמו שכבר באו מים עד נפש כי הארונות כבר מתקלפים ומתפרקים. כעת עליו להחליט מה חשוב לו יותר הכסף או המראה הנאה של המטבח (או הכבוד).

סדר העדיפויות תלוי בהשקפה

עכשיו נבין למה מסירות נפש שייכא

אמירת ק"ש בשחרית במצב אחר, עכ"פ יישאר בו הרושם של ק"ש וזה יועיל לו שיוכל לוותר על רצונותיו. זה נקרא מסירות נפש, לוותר על רצונותיו, ולמה יוותר על רצונותיו? כי כשהיתה לו הבהירות, לא היה לו אפילו צד אחר, ועכשיו הגם שיש לו צד אחר, הוא זוכר את הבהירות שהיתה לו אז, וזה מועיל לו להחליט את ההחלטה הנכונה.

יש לו רצון, כי הגוף מושך. יש לו רצון למותרות, לעבירות, לביטול זמן. זה שיש לך את הרצון, הלא הקב"ה יודע מזה, שהרי הוא נתן לך את גופך המושך אותך לכל אלה, אבל **הוא נתן לך עצה שהיא רפואה לך** (כדברי הוזה"ק) אשר אם תשקיע בה כוחות, היא תשנה בך לגמרי את כח החלטתך.

איזהו חכם הרואה את הנולד

ולסיום, ידוע שכאשר יישאל האדם אם יקום באשמורת הבוקר ללמוד תורה, אם יענה איני יודע עדיין, אחליט מחר בבוקר, ברור הוא שבוודאי לא יקום, כי בשעה שיצטרך להחליט יהיה כח גופו חזק מאוד ולא יהיו לו הכלים להחליט את ההחלטה הנכונה. כמו כן בכל הנסיונות, כגון נסיון של שמירת עינים, נסיון של כעס וכו', אם ישאיר את ההחלטה לשעת הנסיון, לא יוכל להצליח, כי אז הרצון השלילי חזק יותר. לכן נתן לנו הקב"ה עצה וכה אמר: **בא ותחליט כשאתה במיטבך, כשנשמתיך חזקה בהרבה מגופך, וכיון שתקבל אז את ההחלטה, כשתגיע שעת נסיון יהיה לך הרבה יותר קל לוותר על רצונך.**

מהחילוקים בין הגדול והקטן, כי הגדול יש לו דעת ויודע להבדיל בין הנחוץ באמת לבין אינו נחוץ באמת. זוהי הסיבה שהרבה אברכים צעירים שוקעים בחובות, כי סדר העדיפויות שלהם מעוות בחשבם שהעיקר הוא בית נאה ומכוננת יקרה וכו'. ומה אומרים להם? אתם צודק שבית נאה ייטיב עמך, אבל מה תעשה בשביל כך? תלך ללוות מאות אלפי שקלים?! איפה כח ההכרעה שלך?

המצב הנפשי של ק"ש משנה את סדר העדיפויות

ולענין קריאת שמע. אם ייגש האדם לק"ש לאחר שהתכוונן היטב. הוא כבר מבין מה זה שהקב"ה נתן לו היכולת להתקשר אליו. הלא המלאכים מוכנים להישרף בשביל לזכות לומר פעם אחת קדוש, ואילו אנו אומרים שלוש פעמים קדוש קדוש קדוש, והקב"ה אומר לנו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אני לוקח אתכם, אני חפץ בכם, כל מילה שאתם אומרים חשובה ויקרה לי, גם היום בשנת תשפ"ב, ואני נתן לך רשות ללמוד אתי את תורת... אם האדם מכין עצמו באופן זה ולבו מתמלא באהבה ויראה, הרי הוא נכנס אז למצב נפשי אחר, ואז **כשהוא קורא ק"ש הוא מוכן באמת לוותר על דברים חשובים בחייו. הוא מחליט אז בהחלטה גמורה - כן, כדאי לי לוותר עליהם.** הלא זכות היא בשבילי ליתן צדקה.

אמנם לאחר ק"ש אין אין האדם נשאר באותה מדרגה, שהרי הוא חוזר לעולם הגשמי ויש לו נסיונות והוא צריך להלחם עם יצרו, אבל **אם לכל הפחות היה בעת**

חזקה בהרבה מגופך, כפי שהוא באמת, נצל אז את שעת הכושר ותחליט את ההחלטה הנכונה לוותר על רצונותיך.

זוהי ההתחלה להבין מהי העבודה של מסירות נפש בק"ש כפי שאמרו הצדיקים, ואמנם עבודה גדולה היא, ויעזור ה' שנוכל להתקרב לעבודה זו.

זוהי החכמה, לגרום לאדם לקבל את ההחלטה כשהוא במיטבו. אומרים לו לאדם: מה שנראה לך שגופך יותר חזק מהנשמה, רק בשעה חמש אחר הצהריים כשאתה עייף ומותש, נדמה לך שגופך יותר חזק, אבל בבוקר שאתה רענן ולאחר שלמדת קודם התפילה ואמרת פסוקי דזמרה, **אז אתה רואה שנשמתך**

מדור עיון תפלה

שיעור ל"ד

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת ויחי - י"א טבת תשפ"ב

קריאת שמע מחייבת את האדם

במסכת **סוטה** (מב, א): מאי שנא שמע ישראל? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקב"ה לישראל, אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם.

מבואר שכוחה של ק"ש שאנו קוראים שחרית וערבית הוא להגן מפני האויבים או מפני כוחות הרע המקיפים אותנו ומבקשים להזיקנו. וכן למד מזה האדמו"ר **רבי אהרן ראטה** זיע"א בעל **'שומר אמונים'** בספרו **"טהרת הקודש"**, **שיש לק"ש כח כנגד כל כוחות הרע המבקשים להפיל את האדם**, וכמו"כ **הוא מועיל לאדם לענין מלחמת היצר אשר החובת הלבבות קורא לה המלחמה הגדולה**, בהמשילו זאת למי שחזר ממלחמה שאמר לו החסיד: חזרת מהמלחמה הקטנה ועתה עליך לצאת למלחמה הגדולה הלא היא מלחמת היצר.

מזיקים בדילין הימנו

בשיעור הקודם התחלנו לדבר בענין ק"ש שהיא פסגתה של התפילה, והנה במסכת **ברכות** (ה, א) שנינו "כל הקורא קריאת שמע על מטתו - מזיקין בדילין הימנו", וידוע לנו שאין זה מסגולת ק"ש שעל המיטה דווקא¹, אלא הוא מסגולת ק"ש באשר היא ק"ש, רק שבטרם האדם עולה על יצועו ומפקיד את נשמתו ליוצרה, הוא זקוק לשמירה יתירה מן המזיקין, ולכן נחוץ לו לקרות ק"ש קודם לכן.

והנה בפרשת **שופטים** כתיב (כ, ב-ג): "והיה כקרבתכם אל המלחמה וניגש הכהן ודיבר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם". ואיתא

ה. ראה 'נתיבות עולם' למהר"ל מפראג נתיב העבודה פי"ט.

הקורא ק"ש ניצל מכל כוחות הרע, וכשנבין הטעם, נבין שכל כמה שמוסיפים לקראתה כתיקונה, דהיינו בכוונה הנכונה, בהכנה הראויה ובהקפדה על זמנה, כוחה הגנתה מתווספת.

הקב"ה קורא עמו

והנה ב'דברי יואל' (כ"ט שבט)¹ להגה"ק **מסאטמאר** זיע"א כתב כך: כשהאדם קורא ק"ש הקב"ה קורא עמו, וכן דייק מלשון התנא "מאימתי קורין את שמע" קורין בלשון רבים דייקא, והסתמך על דברי התנא דבי אליהו, וכן הוא בילקוט איכה, על הפסוק "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'" – מכאן אמרו כל תלמיד חכם שיושב בינו לבין עצמו וקורא ושונה, כביכול הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושנה עמו.

ומביא הגה"ק מסאטמאר בענין זה שפעם הגיע הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זיע"א אל רבו הישמח משה זיע"א ומצא שדלתו נעולה מפני שהוא עסוק בלימודו. הטה את אזנו לשמוע את רבו לומד והנה שמע שני קולות בוקעים מן החדר. בטוח היה בלבו שרבו לומד בחברותא, אך כשנסתיים סדר לימודו של רבו ונפתחה הדלת, ראה שלא היה שם איש מלבד רבו הקדוש. שאל את רבו: היתכן שהרבי נמצא כאן לבד? הלא שני קולות שמעתי! נענה לו הישמח משה: הלא כך אמרו חז"ל - כל תלמיד חכם שיושב בינו לבין עצמו וקורא ושונה, הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו.

עוד יש בזה"ח' שמי שקורא ק"ש כתיקונה אינו ניזוק כל אותו היום. פירושו של דבר, שיש כוחות שרוצים להזיק לאדם, ועל ידי ק"ש הוא ניצול מהם.

בית עשו לק"ש

ועוד יש בספה"ק "תפארת שלמה" (פרשת וישלח): וישלח יעקב מלאכים. פירש רש"י מלאכים ממש. יש לומר כוונת רש"י דהנה ידוע מזוה"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך, והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא ק"ש להכניעו, וזה שכתוב (עובדיה א, יח) והיה בית יעקב אש ובית עשו לק"ש, ראשי תיבות ק'ריאת ש'מע, כמו שכתב במגלה עמוקות (קצב) על פסוק כה תאמרן לאדוני לעשו, כה הוא ק"ש. ויש לרמז בתיבת מ"מ"ש ראשי תיבות מ'קבלת מ'לכות ש'מים, היינו המלאכים היוצאים מכוונת ק"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, ומכללו הוא עמלק אין השם שלם כו' ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה וגו' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

וכן יש עוד לשונות הרבה בספרי חז"ל ובספרי הגאונים והצדיקים, וכולן בסגנון אחד שעל ידי ק"ש ניצול האדם מן המזיקין, מקליפות, מרוחות רעות, מהיצר הרע, מהרהורים רעים ומעוון. לשונות שונות הן אך שורש אחד לכולן. ובכן, נבוא לבאר טעם הדבר, מדוע

1. חלק ממנו הובא בבית יוסף או"ח סימן סא.

2. ד"ת לסיום הש"ס לכבוד הילולת אביו הקדושת יו"ט' מסיגוט זי"ע.

הקב"ה בעולם, ומה הפירוש? הפירוש הוא שכל אדם יש לו רצונות, פעם הוא רוצה לעשות את הדבר הנכון ופעם אינו רוצה. הוא מסתפק בעצמו עם לעשות את הדבר הנכון אם לאו, או אם יכעס או לא יכעס. וכשהוא מגיע לק"ש הוא אומר: אני מזכיר לעצמי שהכל שקר וכזב. פלוני לא עשה לי שום עוול **ואין זה מקרה מה שפקד אותי, אלא הקב"ה מנהל את הכל ואין שום כח חוץ ממנו. זה נקרא שהוא מייחד את הקב"ה בעולם, ובעיקר בו עצמו. הוא משכנע את עצמו בזה הגם שאינו מרגיש.**

יצרו אומר לו להיפך. כי הנה הוא שקוע בטרדות רבות ועסוק בפרשיות שונות ויצרו אומר לו: עשה כך ועשה כך, תרבה בהשתדלות באופן זה ובאופן אחר. אני הולך להזכיר לפלוני שוב שיביא לי את הכסף. למה? למה אתה הולך להזכיר לו שוב? כי אתה חושב שזה יועיל לך? וכאילו אתה אומר: אם לא אזכיר לו, לא יהיה לי, ואם אזכיר לו, יהיה לי, והרי אתה בוטח על השתדלותך. שקר וכזב! אינך יכול לעשות מאומה. דבר עם הקב"ה שיגלגל הדבר שהכסף יגיע אליך. ואתה צריך להלחם עם עצמך - מה, אסור לי להזכיר לו? אכן לא אמרנו שאסור לך, השאלה היא למה אתה מרגיש בכלל שאתה מוכרח להזכיר לו? חבל! למה אתה צריך להתלכלך? דבר עם הקב"ה! יש לך בעיה דבר עם הקב"ה שיפתור אותה. אתה מאמין או לא? למה אתה שואל בכלל אם מותר? אתה מאמין או לא מאמין? זהו ק"ש. אתה צריך להלחם עם עצמך, כי אתה מרגיש שאם תעשה

קריאת שמע של הקב"ה

ומה הקב"ה אומר עם היהודי שקורא ק"ש? מבאר הגה"ק מסאטמאר על פי מה דאיתא במסכת ברכות (ו, א) לענין תפילין: מנין שהקב"ה מניח תפילין, שנאמר נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו, בימינו - זו תורה, ובזרוע עוזו - אלו תפילין וכו' אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין: הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו? אמר ליה: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ומי משתבח קודשא בריך הוא בשבחייהו דישראל? אין, דכתיב: את ה' האמרת היום וה' האמירך היום. אמר להם הקב"ה לישראל: אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם (כלומר, אתם ייחדם אותי בעולם ואני אייחד אתכם בעולם). אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנאמר: שמע ישראל ה' אלוקיני ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועוד שם: אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: תינח בחד ביתא, בשאר בתי מאי? אמר ליה: כי מי גוי גדול [אשר לו אלוקים קרובים אליו וגו'] ומי גוי גדול [אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו'], אשריך ישראל [מי כמוך עם נושע בה' וגו'], או הנסה אלוקים [לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי וגו'], ולתתך עליון [על כל הגוים וגו'].

יחוד שמו של הקב"ה

ומן התפילין נלמד לק"ש, כי הנה כשהאדם קורא ק"ש, הוא מייחד את

"אהיה אשר אהיה", ודיברנו על זה בימי החנוכה. אם האדם בוכה, הקב"ה יושב ובוכה עמו, ואם הוא מגביה את עיניו להקב"ה, עיני כל אליך ישברו, הקב"ה מסתכל עליו - עיני ה' אל יראיו. וכן כתב בספה"ק "קדושת לוי" בשם הבעש"ט הק' זי"ע שכפי שהאדם מתנהג, כך נעשית הנהגת הקב"ה כלפיו תיכף ומיד.

ומבאר הרמח"ל ז"ל שהאדם קובע את הנהגת הקב"ה כלפיו כל יום בעת ק"ש. לכן נצטוינו לקרות ק"ש מיד בקומנו משנתנו כנאמר בשכבך ובקומך, כי אין די לו לאדם לחשוב זאת בלבד, אלא הוא צריך לאמרו בפה, וכשהוא אמרו בפה ביחד עם המחשבה, הוא מקשר את כל מהותו אליו. אם האדם רוצה שיהיה לו בטחון במשך היום, עליו לקרות ק"ש בדקדוקיה ובברכותיה ובהכנה הראויה, ואז מצננים לו גהינם כפי שאמרו חז"ל, והרי האדם מוקף תמיד במזיקים כמו שכתוב יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש, והוא זקוק לנס שלא להינזק מהם, כי בלי נס אין לו סיכוי לחיות", חייבים להבין זאת, שאפילו ביום רגיל, בלי ניסים, אין לנו סיכוי, ואכן המהלך לזכות לניסים הוא מהלך התורה, הוא ואין בלתו, והיינו לקרות ק"ש מיד בבוקר, להבין את מהותה ולהתחזק על ידה באמונה.

מסירות נפש - ויתור על רצונות

וכבר דיברנו בשיעור הקודם בענין

עוד השתדלות תצליח יותר, ולמען האמת הרי אינך מחויב לעשות זאת, ולא יתבעוך בשמים על שלא הזכרת לו שוב שיביא לך את הכסף. האמן שתפילותיך להקב"ה מועילות הרבה יותר מהשתדלותך. בק"ש האדם משכנע עצמו ומייחד את הקב"ה בעולם.

אומר לו הקב"ה: היות שאתה אומר שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד ומאמין בי גם כשקשה לך ואינך רואה בעיניך, אף אני מאמין בך. ואז הקב"ה יושב כנגדו ואומר את פסוקו: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. היינו שהוא מתנהג עמו בהנהגה אחרת ואינו מניח למזיקים להתקרב אליו. וכשמרחפים באוויר וירוסים וחיידיקים, בדרך הטבע אין האדם יכול להינצל מהם, אבל יהודי זה שמתנהג מחוץ לדרך הטבע ואומר איני יכול לסמוך על אף אחד אלא על אבי שבשמים, אף הקב"ה אומר את פסוקו יחד עמו, וזה מועיל לו ששום מזיק אינו יכול לשלוט בו, ואף היצר הרע בכלל הזה. זהו הטעם וזוהי הסיבה למה שאמרו חז"ל שהקורא ק"ש מזיקין בדילין הימנו, כי הוא זוכה להנהגה אחרת.

הנהגת ה' צלך

והנה ידוע הכלל מהשל"ה הק' שהקב"ה מתנהג עם האדם כפי שהוא מתנהג עמו, ונקרא "ה' צלך", והאמת שענין זה כבר מבואר במדרש על הפסוק

ת. וכפי שמסופר על הגה"צ רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל, שכאשר אמר לו הרופא בסוף ימיו בעברו את גיל המאה שהוא חי על ניסים, אמר לו: וגם אתה! אין שום חילוק ביני לבינך! שנינו חיים על ניסים.

הוא עושה דברים מעבר להגיון, כי לכן הוא זוכה להנהגה זו.

אחד בפה ואחד בלב

וכאן אנו באים לנקודה חשובה. הנה האדם רגיל לומר בכל עת: "אני מאמין שהקב"ה הוא כל יכול ושליט בכל", אך אינו מעלה בדעתו שמחשבה זו מחייבת אותו. ולמען האמת היא מחייבת אותו הרבה, כי הנה הרבה פעמים יש שהאדם עומד בפני נסיון של מאכלות אסורות כאשר הוא רוצה להורות היתר לעצמו משום שיש לו למאכל זה איזה הכשר ופלוני הרי אוכלו וכו' והוא עושה צירוף לקולתו - הלא אני זקוק לישוב הדעת כי אם לא יהיה לי ישוב הדעת אבוא לכלל כעס וכל הכועס כאילו עובד ע"ז, הקב"ה רוצה שאוכלנו. תוך כמה רגעים הוא נעשה פוסק דגול. ופעמים הרבה האדם מחליט החלטות כאלה כמה פעמים ביום, לא דוקא בענין מאכלות אסורות, אלא גם בענינים אחרים, כגון בסיפור לשון הרע, והכל על סמך מחשבה זו שרק זה יביא תועלת לעולם ובאופן אחר זה לא יקרה - ה'חפץ חיים' בוודאי מתיר באופן זה, והקב"ה מתיר, וכך צריך להיות, ותוך כמה רגעים הלשון הרע נפלטת מן הפה. וכעין זה בבוקר כשהוא רוצה לישון עוד כמה שעות - הקב"ה בודאי רוצה שאשן עוד כמה שעות שהרי אני זקוק לישוב הדעת, מה גם שהיו צדיקים שהתפללו ביחידות, והרי לפעמים זו תפילה יותר חזקה כשישנים ככל הצורך. כן, אי אפשר לדעת, לפעמים זו תפילה יותר חזקה. המחשבות האלה חודרות בין רגע למוח,

מסירות נפש. יש לו רצון, וכשהוא קורא ק"ש הוא מחליט שהוא מוותר עליו כי ה' אחד ושמו אחד. ואם הוא חושש שלא יהיה לזה קיום, הרי הוא אומר גם פרשת והיה אם שמוע, שם הוא אומר את פסוקי התורה שבהם מבואר שאם יתנהג נכונה הקב"ה יתן לו כל מחסורו, ואם לאו - לאו, ואז הוא אומר פרשת ציצית - ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אחרי לבבכם זו מינות, היינו ע"ז, כלומר כל מה שמושך את האדם להאמין בכוחות אחרים או בכוחות עצמו. זוהי המסירות נפש שיש לו לאדם בשעה שהוא קורא ק"ש, וכפי שהאדם משקיע בק"ש, כך הקב"ה קורא ק"ש כנגדו, כפי חוזק קבלת האדם על עצמו עול מלכות שמים, כך הוא חוזק קבלת הקב"ה לעשותו גוי אחד בארץ.

הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל כתב שהרה"ק מאפטא זיע"א התפלל: רבונו של עולם! כשאישי ישראל קורא ק"ש בדור זה, ייחשב לפניך כאילו הוא הצדיק הגדול ביותר. הא לך שכאשר האדם קורא ק"ש, יש לו להיחשב אצל הקב"ה כצדיק הגדול ביותר. ולפי מה שלמדנו יש בזה הבנה נפלאה. הצדיק זוכה להנהגה אחרת כפי שראו אצל רבי חנינא בן דוסא שאמר מי שאמר לשמן שידליק הוא יאמר לחומץ שידליק וכך הוה, וכמו"כ אין המזיקין יכולים לשלוט בו, כי יש לו קרבה מיוחדת עם הקב"ה. ולמה הצדיק זוכה להנהגה זו? משום שהוא מתנהג עם הקב"ה באופן זה, היינו אותו כלל ממש שנקרא ה' צלך. הוא מאמין בזה, הוא מתנהג במסירות נפש,

את ההלכה ויצא לי שמותר לספר מיהו האיש, אבל איני רוצה.

הפלא ופלא! הצדיק אמר כך: למה אני רוצה כל-כך לספר? כי הוא מוציא שם רע וחייבים לעצור אותו בעודו באבן. אכן אפשר לעשותו בדרך הטבע לפי כללי ההלכה, אבל אם אני מאמין באמת שהקב"ה הוא כל יכול, למה אני צריך להתלכלך בשביל זה? והרי כשהאדם מוציא דיבורים רעים מפיו, אע"פ שזה בגדר המותר, זה יכול לפגום במדרגתו. איני רוצה. איני רוצה לפגום בקרבת האלוקים שלי. **אני מאמין שהקב"ה הוא כל יכול ושיביא לאותה תוצאה מבלי שאצטרך לספר לשון הרע.**

דרך ארוכה שהיא קצרה

זוהי גם התשובה לאותם השואלים היראים שחוששים שאם ילכו לבית דין בעבור סכסוכים ממוניים, יכשלו בהרבה עבירות שבין אדם לחבירו קנאה, שנאה, הלבנת פנים, שקר, לשון הרע והוצאת שם רע... אלא שספק בידם שמא אסור להם לוותר ממון המגיע להם, הלא מוטל עלי לפרנס משפחתי וב"ב... יתכן שמותר להם להכנס לבית הספק שמא יכשלו בעבירות הללו, אמנם החושך עצמו מן הדין בוודאי יעזרהו ה' וימלא לו חסרונו מכל וכל. **כי כל החששות ודאגות הפרנסה לא ישנו מאומה מהמציאות האמיתית שהקב"ה הוא כל יכול גם בזמנינו ואותם ניסים שעשה עם אבותינו הוא עושה גם עמנו, אלא שהיום זה מעט יותר בהסתר. הקב"ה עושה ניסים, אבל רק למי שמוכן**

ומיד מתקבלת ההחלטה: כן, היום תהיה תפילתי כתפילת הצדיקים. וכן הוא בענין זמן ק"ש. יש לו איזה צירוף, איזו שיטה. כן, זה לא חשוב כל-כך.

ובכן, הבה ונשאל את האדם, ונבחר בדוגמא דלשון הרע: למה חשבת שזה לתועלת? כי סברת שאם תגיד - זה יקרה, ואם לא תגיד - זה לא יקרה. שכחת שהקב"ה הוא כל יכול! למה שכחת? למה לא מסרת את נפשך?

מי האיש החפץ חיים

מעשה היה אצל האדמו"ר מתולדות אהרן זיע"א שפעם כאשר הציעו שידוך לאחד מנכדיו, הפיץ אחד שמועה שיש בעיה רפואית פלונית במשפחתו. אמר העומד מהצד השני: הן ידוע לי שהאדמו"ר מתולדות אהרן הוא איש אמת, אלך ואשאל אותו. הלך ושאל האם נכון הדבר שיש אצלם במשפחה בעיה רפואית פלונית. אמר לו האדמו"ר: שקר וכזב, מדובר בהוצאת שם רע. לאחר מכן ביקש הלה מהאדמו"ר שיאמר לו מיהו האיש שהפיץ את השמועה כי הוא רוצה לעצור אותו שלא יפיץ את השמועה הלאה ותהיה בזה תועלת גדולה. אמר לו האדמו"ר שהוא רוצה להתיישב בדעתו ולברר אם מותר לו לספר או לאו. היתה לו אז נסיעה לאוסטרליה לטובת ישיבתו, לקח עמו את הספר שמירת הלשון של ה'חפץ חיים' והעידו מקורביו שלא מש הספר מתחת ידו במשך כל הנסיעה שנמשכה שבועיים ימים, במהלכם למד אותו מרישא עד גמירא שלוש פעמים. כשחזר מנסיעתו אמר לפלוני: ביררתי

במעשים, אף הקב"ה יתנהג עמנו ככ
ויראה לנו שהוא כל יכול, ואז יקויים בנו
"מזיקים בדילין ממנו", כי הקב"ה יושב
 ושונה כנגדו. יושב ושונה כנגדו הוא
 כמשל שנים ששרים שיר ביחד, האחד
 שר את הבית הראשון והשני את הבית
 השני. אף כאן, אנו אומרים את החלק
 הראשון, **אנו אומרים שהקב"ה משיג**
בהשגחה פרטית על כל העולם ושאי
כח חוץ ממנו, והקב"ה עונה מי כעמך
 ישראל גוי אחד בארץ. אתה אמרת שאני
 מנהיג את העולם, **ואני אומר שאתה**
בהיותך מאמין בזה, אתה גבוה מהעולם
הזה. אני מייחד שמי עליך שלא תוכל
להינזק מהנהגתי הרגילה אלא תהיה לך
הנהגה אחרת. זהו גוי אחד בארץ, שבני
 ישראל אינם בתוך הנהגה הכללית.

ק"ש היא מצוה שגובה מחיר

ומזה באים אל הנקודה שכשאומרים
שק"ש היא אמונה ומסירות נפש, כוונת
הדבר שהאדם צריך לשלם מחיר על
הק"ש שלו. כשהאדם נותן צדקה מעבר
 למה שסבר ליתן, הוא מרגיש שמצוה זו
 גובה ממנו מחיר. כמו"כ כשהאדם קובע
 עתים לתורה, הוא מבין שזה יגבה ממנו
 מחיר, שהרי יצטרך לפנות את מוחו כל
 יום מטרדותיו ואף גם בימים טרופים
 וטרודים בשביל כך. וכן כשהאדם קם
 מוקדם בבוקר, הוא מבין שזה גובה ממנו
 מחיר. כך צריך האדם להבין שק"ש היא
 דבר שגובה ממנו מחיר. היא לא מאותן
 מצוות שיכולים לומר עליהם שהן מצוות
 קלות. לא לא, **היא עבודה גדולה.** וכי
 צריך להוכיח זאת?! הלא כל אלפי

למסור את נפשו על ידיעה זו שהקב"ה
הוא כל יכול. למה אני צריך להתלכלך
 בבית דין? הלא אפול ממדרגתי שם! אולי
 כשלוקחים שלישי ועושים פשרה זה כבר
 ענין אחר.

אכן כן, איני אומר לך שהכסף יגיע
 אליך דווקא מפלוני. אולי זה יגיע אליך
 ממקום אחר. ואולי זה יכאב לך כל ימך
 על שפלונני עשה לך עוול ולא תשים לבך
 שהקב"ה השלים לך חסרונו ממקום אחר,
 וכן כתב **האזה"ח הק'** שהאדם אינו שבע
 רצון שהכסף מגיע אליו ממקום אחר, כי
 הוא רוצה שיגיע אליו דוקא מפלוני
 שעשה לו עוול. האדם רוצה כך, אבל מי
 אומר. אולי זה יגיע אליך ממקום אחר
 ולא יהיה לך התענוג הזה. אבל חשבתי
 שהקב"ה הוא כל יכול...

וכמו"כ הוא לענין שאר הדוגמאות
 שהבאנו לעיל. הוא חושש שלא יהיה לו
 ישוב הדעת אם ישכים קום לזמן ק"ש,
 ולכן הוא מכבה את שעון המעורר והכל
 לשם שמים, כדי שלא יבוא לכלל כעס
 וכדי שיוכל ללמוד. חשבתי שאתה מאמין
 שהקב"ה הוא כל יכול, והרי הדבר הנכון
 הוא לקום בזמן, הבה לא נרמה את עצמנו.
 אין אנו עוסקים במי שבא להחליט לישון
 רק שעה או שעתיים בלילה, אלא במי
 שמוטל עליו לעשות את הדבר הנכון,
 היינו לקום בזמן ולהכין את גופו כדי
 להתפלל בגוף נקי ולהתפלל בזמן תפילה.
 לא האמנת שהקב"ה הוא כל יכול.

מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

זוהי הנקודה. **אם אנו נאמין באמת**
שהקב"ה הוא כל יכול ונוכיח זאת

שהאדם עולה במדרגה אחת, הקב"ה אומר עליו מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ לפי ערך מדרגתו. וזה יגרום לכך שלתפילת 'עזרת אבותינו' תהיה פנים חדשות, וממילא יהיה גם לסמיכת גאולה לתפילה שלו פנים חדשות. הן כך אמרו **חז"ל** על מי שלא קרא ק"ש בזמנה שעליו נאמר מעוות לא יוכל לתקון, היינו כדאיאתא **מהאר"י ז"ל** שכפי שלתפילה של כל יום יש כוונות אחרות, כך לק"ש יש כל פעם כוונה אחרת, בבוקר ובערב, כי להנהגה של בוקר יש ק"ש של שחרית ולהנהגה של הערב יש ק"ש של ערבית.

לסיום, ראו נא כמה בני אדם שיש שהיו רוצים להאמין שיש להם כוחות חזקים כנגד היצר הרע, אך אינם רואים שהם מצליחים לעקור את הרגליהם הרעים. יידעו נא **שק"ש היא מהדברים המסוגלים ביותר להוסיף תת כח לאדם להתגבר על יצרו**. אתה קורא ק"ש כפי שאתה היית צריך לקרות לפי מדרגתך? הרי אתה זקוק לנס בשביל לעקור את הרגליך, **עשה מה שהקב"ה צוה עליך, תקרא ק"ש כתיקונה ותראה שאתה מצליח לעקור את הרגליך**. אכן כן, יש יהודים רבים שזמן רב ניסו לעקור איזה הרגל ולא הצליחו, עד שביום בהיר אחד הרגישו שקיבלו את הכוחות לעקרו. הם עצמם אינם יודעים מה קרה. אכן יש זמן שבו האדם מקבל סייעתא דשמיא, **ואחד מהדברים העיקריים שפועלים לזכות לסייעתא דשמיא הוא ק"ש, כי על ידה מקבל האדם את תוקף האמונה והבטחון**.

היהודים שהשליכו עצמם לתוך האש בשביל קדושת שמו יתברך קראו אז שמע ישראל. זו אותה ק"ש ממש.

כל יראי ה' נהגו כך, ואף אנו יכולים להרגיל את עצמנו בכך. הרי זה א"ב של היהדות, והשכר לזה הרי גדול כל-כך. יומו של אדם זה נראה אחרת, ההנהגה של הקב"ה כלפיו היא אחרת, יש לו סייעתא דשמיא.

סוף מעשה במחשבה תחילה

כשהאדם מבין זאת, ממילא הוא מכלכל צעדיו כבר לעת ערב להעלות על משכבו בזמן כדי שיוכל לקום בזמן. קל לו להלחם עם יצרו בשביל זה, כי אינו יכול לסבול את הקימה באיחור מאחר שהקימה בזמן חשובה לו ביותר כדי שיוכל לומר ק"ש בברכותיה אחרי הכנה ראויה ואינו רוצה להפסידה. ועוד זאת הוא קורא ק"ש קודם התפילה עם תנאי, כי הוא חושש שמא יהיה בעל תפילה שיתפלל במרוצה ויפטיר ה' אלוקיכם אמת מהר מדי. עצה היא שמקורה בצדיקי החסידות. דבר ראשון, כשהאדם קם בבוקר, כחלק מברכות השחר שלו, כחלק מקבלת העול שלו הוא קורא ק"ש, ורק אח"כ הוא לומד כהכנה לתפילה. ובעיקר זה יועיל לו שתפילתו תהיה תפילה, שלברכת יוצר אור תהיה השפעה עליו, שלברכת אהבת עולם תהיה השפעה עליו, שלקריאת שמע תהיה השפעה גדולה עליו.

ובזה יש בלי סוף מדרגות, וכל פעם

מדור שבת קודש

שליעור ט"ו

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלתר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרונני מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת ויחי - י"ב טבת תשפ"ב

קבלת מתנת השבת על-ידי אמונה בשבת

באמונה שלימה על שום איזה דבר, אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות. והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו השי"ת בכל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם, אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול, היינו על ידי שלימות אמונתו יומשך בוודאי מזה הבאת המבול, ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות. וזהו שפירש רש"י ז"ל מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין, רוצה לומר באמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שהשי"ת יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה.

אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני

הבה נעמיק בהבנת יסוד זה ואז נראה איך הוא נוגע לענין עבודת השבת. הנה יסוד זה מיוסד על יסודו של הבעש"ט

אמונה איז א המשכה

יסוד גדול יש בחסידות ונקרא בשם - אמונה איז א המשכה [אמונה היא המשכה]. ה'אוהב ישראל' מאפטא זיע"א מביאו (פרשת נח) בשם המגיד מזלאטשוב זיע"א ובוזה ביאר מה שכתב רש"י גבי נח שלא רצה להיכנס אל התיבה עד שדחקהו המים - אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים. ולכאורה ייפלא היתכן לומר על נח איש צדיק שלא האמין?!

והשיב בלשונו: ונראה לי דהנה תיבת אמונה יש לו שני פירושים. א' כפשוטו האמת הדבר שבודאי יהיה כך. עוד יש לומר אמונה מלשון ויהי אומן את הדסה (אסתר ב, ז) והוא לשון המשכה וגידול, כי באמונה יש כח זה שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא, היינו על ידי שהוא מאמין בהשי"ת ובוטח בו

במוחו וכמה הוא מקושר אליו בלב.

בקירוב לב ובריחוק מקום

ולמשל, ראובן חושב על חברו שמעון הגר מעבר לים ומתקשר אליו - דע לך, אתמול חיתנתי את בתי. עונה לו שמעון: אתה צריך לספר לי?! הלא אתמול בערב השמעתי מוזיקה בביתי ורקדתי עם ילדי לכבוד החתונה ואף אכלנו סעודה כיד המלך. הנה ברור הדבר ששמעון היה קרוב מאוד לראובן בעת החתונה למרות שהיה בריחוק מקום, וכלשון העם - בקירוב לב ובריחוק מקום. ואדרבה, הקרבה השורה עכשיו בין ראובן לשמעון עולה על קרבתם של כל אלו שהיו בקירוב מקום ובריחוק לב, שהרי קירבה זו מחממת את לב שניהם, לעומת קרבתם של כל אלה שהשתתפו בגופם בחתונה ולא זזה ידם מהצלחת, שקרבתם לא הגדילה כלום את שמחת בעל השמחה.

והנה במחשבה עצמה יש כמה מדרגות באיכות, וכפי שאנו רואים כן בלימוד גמרא, שיש מי שלומד מקופיא כשהוא רואה לנגד עיניו עוד ועוד מושגים אך אינו טורח להתבונן בהם ולהבין איך הם עולים כולם בקנה אחד, כי הוא הגם שיש לו מחשבות, אינו מתקשר אליהן, ולכן לא יזכור אותן לאורך זמן. מה שאין כן מי שעוצר להתבונן בכל מושג ושואל על כל דבר: מהי נקודת הדבר? זה פועל כך או פועל כך? למה התורה אמרה כך וכך? הוא עצם את עיניו והתבונן וניסה להיזכר איפה עוד נמצא יסוד כזה והאם הם

הק' זיע"א^ט "במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא כולו". כי הנה בגשמיות כששני בני אדם נמצאים בחדר אחד, נחשב הדבר שהם קרובים זה לזה, ואם לאו - הם רחוקים. וכמו"כ **אם האדם רוצה להשיג איזה דבר, אם הדבר נמצא כנגד עיניו, הרי הוא קרוב לו**, ואם לאו - הוא רחוק ממנו, כי המקום מפריד בינו לבין אותו דבר.

לעומת כן, **ברוחניות**, מאחר שרוחניות אינה תופסת מקום, אין הריחוק והקירוב תלויים במקום הימצאותו, אלא הם תלויים במחשבת האדם, האם הדבר קרוב לאדם במחשבתו או לא. **אם הוא חושב על אותו ענין, הרי הוא קרוב לו, ואם הוא מפעיל מחשבה חזקה מאוד, הדבר מתאחד עמו**. מה שאין כן אם אינו חושב על אותו דבר, או שאינו יכול להבינו ולהשיגו, שאז הדבר רחוק ממנו.

והדבר פשוט, כי דברים גשמיים מודדים בכלי מדידה גשמיים, ודברים רוחניים מודדים בכלי מדידה רוחניים. כפי שיש חילוק באופני המדידה בין דבר לח לדבר יבש, לכל אחד כלי מדידה משלו ואי אפשר להחליף בין זה לזה, כך יש חילוק בין רוחני לגשמי ולכל אחד כלי מדידה משלו. על זה אמר ה**בעש"ט**: כשעוסקים ברוחניות טעות היא להשתמש במידות גשמיות כדי למדוד אם הוא קרוב או רחוק, **כי אין הדבר תלוי אלא עד כמה האדם קרוב למושג זה שהוא חושב עליו, כמה הוא תופסו**

ט. ראה ספר 'בעש"ט' עה"ת מקור מים חיים נח אות ל"א.

מוכן לשלם עליו מחיר כבד. נמצא מעתה שאמונה איננה מחשבה בעלמא, אלא היא מחשבה חזקה כל-כך שהיא מצליחה לשכנע את האדם לשלם מחיר.

לדוגמא: האדם מזמין זמר וכדו' לחתונה שתתקיים בעוד כמה חדשים ומשלם לו חלק מהתשלום מראש, והשאלה היא למה הוא עושה זאת, הרי עדיין אינו רואה כלום ומי אומר שבאמת יקבל את התמורה? והתשובה היא שהוא מאמין בו א' שהוא באמת יגיע לחתונה, ב' שהוא באמת יודע נגן, ג' שהוא ישמח כמו שצריך. הוא מאמין כל-כך עד שהוא מוכן להשקיע על זה כסף מראש. וכן הוא בכל סוג השקעה, כגון השקעה בקרקע וכדו'. שורש הדבר הוא שכאשר האדם משקיע ומוציא בשביל השקעתו כסף מראש, הוא מאמין שיפיק ממנה תועלת, והוא מאמין כל-כך עד שהוא מוכן להוציא כסף מראש.

זהו הפירוש אמונה, מחשבה חזקה שמשפיעה על כלי המעשה. שמעתה משהו אבל זה לא גרם לי להכניס את ידי לכיס ולהוציא כסף, ורק כשהאמנתי, דהיינו שהשתכנעתי, המחשבה ירדה מן המח ללב, אז הלב השפיע על ידי להיכנס לכיסי ולהוציא את הכסף. וכן הוא לכל סוג של מחיר, כגון לגלות סוד או להישאר ער בלילה וכדו'.

מבחן האמונה בה' ובתורתו

וכשעוסקים באמונה בה' ובתורתו, פירושה של אמונה הוא שהאדם מאמין בהקב"ה שאמר אין אדם שומע לי

עולים בקנה אחד, שהוא התקשר יותר למחשבותיו, ולכן יזכור אותן לאורך זמן וכמו"כ יוכל לחדש בהן.

אמונה היא המחשבה החזקה ביותר

קצת לאחר שאנו מבינים שאפשר להתקשר אל כל עניין באופן רוחני על ידי המחשבה ושוה תלוי באיכות המחשבה (וגם בכמותה, היינו כמה פעמים חשב על אותו דבר), אנו יכולים להבין שאמונה היא מחשבה חזקה ביותר. ונבאר: ראובן שרוי במצוקה וזקוק למישהו שיתן לו עצה מועילה, אך דא עקא שאינו מוכן לספר עליה לאף אחד. אולם ככל שנוקפים הימים והוא רואה שהמים באים עד נפש, הוא נעשה מוכן לפתוח את הדברים אצל מישהו שיוכל ליתן לו עצה מועילה. הוא מתחיל לחשוב למי יוכל לספר על מצוקתו והשאלה הראשונה שעולה אצלו – במי אוכל להאמין שלא יספר לאף אחד, אך שהוא יהיה אחד שבאמת יוכל לעזור לי, שהרי כבר סיפרתי כמה פעמים על מצוקותיי לאנשים ובסוף הם לא עזרו לי. כשהוא מוצא את האדם הנכון שיוכל לעזור לו ולא יספר לאף אחד, אז הוא נעשה מוכן לשלם מחיר. איזה מחיר? מחיר גלוי סודו הכמוס. מחיר כבד הוא, כי בדרך כלל כואב לו לאדם מאוד שהוא צריך לגלות סודו לאחרים.

מבחן האמונה הוא תשלום מחיר

עכ"פ אמונה היא מלשון אמון, וכך יאמר המאמין: אני מאמין כל-כך שדבר פלוני יוכל להביא לי תועלת, עד שאני

זה נחוץ לתורה ותפילה, ונבאר: האדם אומר אני מאמין שהתפילה מועילה. ובכן, אם הוא באמת מאמין בזה, התפילה תמשיך לו שפע רב, אבל אין אנו יודעים אם הוא באמת מאמין, שהרי יתכן שהמחשבה היא רק אקראית אצלו ואינה קבועה עד שנוכל לומר עליו שבמקום מחשבתו שם הוא. **אכן כשהאדם הולך ומשלם מחיר בעבור התפילה, אזי אנו באמת יכולים להאמין בו שהוא מאמין בכח התפילה.**

אם האדם רואה בדרך משל שאם ייסע באוטובוס לא יספיק להתפלל במנין ובעבור כך הוא מוציא כסף מכיסו ומשלם למונית כדי שיוכל להספיק את התפילה במנין, **הרי הוא מגלה דעת שהוא באמת מאמין בזה, ואז התפילה יכולה להמשיך לו שפע רב, כי כדי שהתפילה תועיל לאדם הוא צריך להתקשר בה, ואיך יתקשר בה? על ידי שיבנה את האמונה בכח התפילה.** ואיך יבנה את האמונה בכח התפילה? לא על ידי שישנן שהוא יכול לקבל כל מה שרוצה על ידי התפילה, כי העושה כן אינו משלם כלום, וכיון שכן אין זה מוכיח על אמונתו בכח התפילה, אלא על רצונו החזק. **בשביל לבנות את אמונתו בתפילה הוא צריך לשלם מחיר.**

הן תכלית כל התורה והמצוות היא להתקשר על ידן אל הקב"ה, ולכן **אם האדם מאמין שהוא יכול להתקשר על ידי המצוות אל הקב"ה, ועד כדי כך האמונה חזקה בלבו, עד שהוא דוחק בעבורן דברים אחרים הצדה מפני שהוא מאמין שלא יפסיד מאומה ויקבל**

ומפסיד, ומחמת כן הוא הולך בדרך התורה ואף נוהג לפניו משורת הדין הגם שאינו רואה עדיין איך הקב"ה יחזיר לו את הפסדו, וכל זה מפני שהוא מאמין שלא יתכן בעולם שיפסיד בגלל הוויתור, והוא מאמין בזה כל-כך עד שהוא משתכנע בזה וזה מה שגורם לו שלא להחזיר לפלוני מנה אחת אפים ואף לא לתבוע אותו בבי"ד.

ועתה נבין שאם האדם משלם מחיר מפני שהוא מאמין בהקב"ה ובתורתו, מאחר שמדובר במחשבה חזקה מאוד אשר משפיע על הלב ועל כלי המעשה, הוא נעשה קשור במהותו לאותה מחשבה ועליו נאמר במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא כולו. כל עוד אין המחשבה משפיעה על הלב, היא נחשבת כמחשבה אקראית שנותנת לו חיזוק מפעם לפעם, אבל אם יש לו לאדם אמונה, והמבחן לזה הוא אם הוא משלם מחיר עבור מחשבתו, הרי זה מחשבה קבועה שהאדם מתקשר בה, ואז הוא נעשה קרוב לה' מפני שהוא מקושר אליו, וממילא יקבל את כל מה שהקב"ה הבטיח, כי הוא נמשך אל הקב"ה באמצעות מחשבתו זו. הן גופו לא רצה לעשות את רצון ה', אלא שהוא דחף את גופו ללכת אל הקב"ה ולעשות את רצונו משום שמוחו אמר לו שזהו הדבר הנכון ושלא יפסיד מחמת כן, וכיון שמוחו השפיע על לבו, הוא נתקשר להקב"ה ויקבל את כל צרכיו ממקור הברכה.

מבחן האמונה בתפילה

זהו פירוש דברי האוהב ישראל' בשם המגיד מזלאתשוב. ועלינו להבין שבעיקר

אמונה בלי לראות את התמורה

הנה כך כתב ה'שפת אמת' (כי תשא תר"מ): כמה מתנות טובות נתן הבורא יתברך לבני ישראל ותורה וכל המצוות, אכן באמת השבת הוא כולל הכל, והוא השורש של כל המתנות טובות, והשורש נקרא בית גנזיו של הקדוש ברוך הוא.

ועוד יש בתורת אבות בשם הרה"ק רבי משה מקאברין זיע"א שאמר: השבת מתחננת בפני כל אחד מישראל - קח אותי אליך וטוב לך בעולם הזה ובעולם הבא.

אכן כן, השבת מתחננת, אבל האדם אומר קשה לי. הן מתנה טובה ויקרה היא עד מאוד, כי כך אמר הקב"ה למשה רבינו: מתנה טובה יש לי בבית גנזי לך והודיעם, ופירש רש"י: לך והודיעם מה מתנה חשובה אני מבקש ליתן להם. אך דא עקא שאיננו רואים את המתנה. כך עשה ה'. מי שנמצא בתחילת דרכו אינו יכול לראותה. הוא יכול לראותה אצל יראי ה' הצדיקים, אבל בחייו האישיים אינו רואה שהוא מקבל משהו בתמורה. הוא אמנם נהנה שאינו צריך ללכת לעבודתו, אבל את התענוג שמקורו בקרבת אלוקים הוא אינו רואה.

על זה אומר הקב"ה לאדם: הגם שאינך רואה, תאמין בי. האדם אומר: אני מכיר כבר את הדרשות, שמעתי אותן מאות פעמים, אני מבטיח שאני מאמין. אם אתה מאמין, אתה חייב קודם כל לעקור הרגל שקשור לשבת. בחר לך איזה הרגל שאתה רוצה, אם זה הרגל מסוים

את הכל בחזרה על ידי התקשרותו להקב"ה, וכפי שכתב הרמב"ם (מתנות עניים י, ב) שלעולם לא מעני אדם מן הצדקה. כך הוא בכל המצוות, אלא שבצדקה רואים זאת בבהירות - הוא נותן למרות שאינו רואה איך הוא מרוויח מזה. זה נקרא אמונה - הוא מוכן לשלם מחיר לפני שהוא רואה את התמורה.

מתנה טובה יש לי בבית גנזי

כעת אנו מגיעים אל השבת. הקב"ה קרא לשבת מתנה טובה - לדעת כי אני ה' מקדשכם, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. ובכן, אם האדם מאמין בדברי הקב"ה, הוא חייב להיות מוכן לשלם על זה מחיר. אך אם יאמר אני מאמין ולמעשה הוא נשאר עם ההרגלים הישנים שלו איך הוא נוהג בליל שישי ובערב שבת ובליל שבת, הרי עדיין אינו מאמין בכל לבו שהשבת היא מתנה טובה, ואינו מאמין שהוא יקבל אותה. הוא טוען: אני מאמין, אלא שקשה לי לשנות את הרגליי. זוהי הנקודה. אמת נכון הדבר שקשה מאוד לשנות הרגלים של צורת אכילה וזמני אכילה וכדו', ומכל מקום הלא הדבר פשוט שאילו היה האדם רואה בחוש שמדובר במתנה טובה, היה מוכן לשלם ככל אשר ישיתו עליו כדי לקבלה ובכלל זה לשנות את כל ההרגלים הקשורים לזה. הבעיה היא שאין האדם רואה ומרגיש זאת בחוש אלא היא נמצאת אצלו רק כדיעה בעלמא, כי לכן אינו מקושר אליה. וזה אומר שאין לו אמונה שלימה שהשבת היא מתנה שיכולה ליתן לו הכל.

וקורע משלו לטובת אדונו. אז מקבל
העבד מתנה.

מבאר ה'שפת אמת': **את הנחלה של שבת מקבל כל אחד מישראל בלי שום התאמצות** באשר הוא בן להקב"ה. אבל **את המתנה הוא מקבל רק אם הוא מתנהג כעבד, והיינו שהוא עושה מה שאינו נעים לו.** אין נעים לו לעצור מכל עניני החול קודם הזמן לפנים משורת הדין, **הוא אינו מרגיש מזה את התענוג שהבן מרגיש, אך אעפ"כ הוא עושה, אזי הוא מקבל את המתנה.**

או כמו"כ אם האדם מגיע להכרה שאינו יכול יותר להיכנס לתפילת צפרא דשבתא בלי שום הכנה, אלא הוא מוכרח ללמוד קודם לכן שעה אחת, והוא נכנס לחנות וקונה שעונים חזקים שיעוררוהו ומחפש כל מיני עצות שלא יוכל להמשיך לישון בשבת בבוקר, **הרי הוא עוסק אז במעשה של עבדות שאין בו הרגש של תענוג, וכיון שהוא עושה כן, הוא מקבל מתנה, כי כשהאדון רואה שהעבד עושה מעל ומעבר, הוא נותן לו מתנה.**

וכל זה כלול ביסוד הנ"ל שאמונה היא המשכה, כי כל עוד אין האדם עושה מעשה עבדות, אין לו אמונה, **כי מי שיש לו אמונה באיזה דבר, הוא עושה בעבורו גם דברים קשים.** אנו רואים בחוש שאם האדם יודע שמשלמים לו טוב, הוא מוכן לעבוד אפילו באמצע הלילה. האדם צריך להתבונן במתנת השבת ולהגיע על ידי כן לנכונות לשלם מחיר בדמות עקירת הרגלים.

אכן כל אחד ומצבו כל אחד ועניינו,

שיש לך בערב שבת אחר חצות כאשר אתה עוסק במשהו שאינו מועיל לשבת, אם זה בענין ללמוד שעה אחת קודם כניסת השבת, אם זה בענין לעסוק כל השבוע בעניין שיועיל לך להרגיש טעם בשבת. הבה ונחשוב מה מתאים לך, אבל לאחר שאתה בוחר את מה שמתאים לך, **אתה צריך לקבלו עליך בקבלה של מסירות נפש באופן שישאר אצלך בקביעות, כי אז אתה משלם מחיר, ורק אז אתה יכול לקבל את המתנה.**

עבד נאמן קראת לו

הנה ב'שפת אמת' הביא יסוד נחוץ מאוד. ידוע שהאדם צריך לעבוד את הקב"ה בבחינת בן ובבחינת עבד, ובכן בשבת קודש שני החלקים קיימים, ולכן נאמר מפי הגבורה זכור ושמור בדיבור אחד. שמור הוא בחינת עבד, היינו שהוא שומר על כל הכללים כפי שהקב"ה מצוה לו בלי לעשות חשבונות. וזכור הוא בחינת עבד, כי האדם מזכיר לעצמו שהקב"ה פדה אותנו ממצרים ובחר בנו מכל העמים וכו'.

והנה כנגד זה שבת נקראת נחלה ונקראת מתנה. נחלה פירושה שהיא עוברת אל האדם בלי שום התאמצות מצדו כפי שהירושה עוברת מאב לבן, ומתנה פירושה שהאדם מקבל אותה במתנה מהקב"ה כפי שהעבד מקבל מתנה מאדונו.

ובכן, מתי מקבל העבד מתנה מאדונו? **כאשר הוא עובד בשבילו באמונה,** רוצה לומר - הוא מתמסר לו ביום ובלילה

בו (בהקב"ה), והיינו **שהצדיק מקושר כל-כך במחשבתו להקב"ה, עד שהוא נעשה דבוק בו על פי הכלל במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא כולו.** הרי כבר נתבאר לעיל שהמחשבה האקראית אינה גורמת לאדם להיות היכן שמחשבתו נמצאת, אך **הצדיק חושב על הקב"ה בכל עת ולא רק באופן אקראי, ועוד זאת מחשבתו חזקה ואמיתית, ולכן הוא נעשה דבוק בהקב"ה!** הדביקות בהקב"ה היא רק תוצאה, אך מה הצדיק עצמו עושה? **הוא מבין שהמחשבה מחייבת אותו ועושה את מה שעושה ביותר יראת שמים, הוא מקריב מעצמו מפני שהוא חושב על הקב"ה, הוא משלם מחיר כבד מאוד משום שמחשבתו על הקב"ה בהירה כל-כך והוא נעשה מקושר אליה כל-כך עד שהיא משפיע על כל אשר הוא עושה.** זהו תלמיד חכם.

תיכף לת"ח ברכה

ואמרו במסכת **ברכות** (מב, א) אמר אביי תיכף לת"ח ברכה. פירוש: **אם האדם מתקרב אל הת"ח** (באופן אמיתי, וכמו שנתבאר לעיל שקירבה גופת בלבד אינה כלום), והיינו **שהוא יודע שהקב"ה שורה על הת"ח מפני שהוא קרוב אליו, ומאחר שהקב"ה הוא מקור הברכה, נעשה הת"ח מרכבה לברכה זו.** אכן שם אביי מביא שני מקורות לזה, אחד מלבן שאמר ויברכני ה' בגללך, ואחד מפוטיפר שנאמר ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. והיינו כי אם ת"ח כיעקב אבינו או כיוסף הצדיק היה שם, נתברך אפילו בית

ולמשל במשפחה ברוכת ילדים, יש מה שהאב יכול לעשות כדי שיוכלו לקבל את השבת בשמחה ובטוב לבב ולא יבואו לידי כעס, ויש מה שהאם יכולה לעשות, ויש מה שהבן הבחור יכול לעשות וכן הלאה. עיקר הדבר, **שכל אחד צריך לעשות מעשה עבדות על ידי שיעקור איזה הרגל, וההרגל יבנה את אמונתו, ואז יתקשר אל השבת, וכיון שיתקשר אליה, יקבל את ברכתה כי השבת מקור הברכה.**

תלמיד חכם בחינת שבת

ולהבין עוד מצד אחר, הנה **בזוה"ק** (פרשת צו כט, א ועוד) איתא שת"ח הוא בחינת שבת, ואם כן נוכל להקיש מת"ח לשבת בבחינת בא ללמד ונמצא למד. והנה **בבני יששכר** (תשרי מאמר ד) כתב: מקובל בידינו מאת **תלמידי הבעש"ט** זללה"ה אפילו הצדיק כשרואה איזה עבירה באיזה אדם הנה זה ודאי אינו במקרה, ולמה הזמין השי"ת אשר הוא יראה אותה העבירה, על כרחך הוא שיש בידו גם כן שמץ מה מדוגמת אותה העבירה והראוהו מן השמים בכדי שיפשפש במעשיו. וסיפרו **מתלמידי הבעש"ט** (בדרך **פיקודיך** סיפר זאת על הבעש"ט עצמו) שאירע שראה באחד שחילל שבת בפרהסיא ועמד משתומם למה הראוהו כזאת, ופשפש במעשיו דעל כרחך יש בידו עון כזה, פשפש ומצא ששמע מקרוב זילותא דתלמיד חכם ושתק.

וביאור הדבר, כי הנה **רש"י** כתב (ב"ק ג, א) **שגדר הצדיקים הוא שהם דבקים**

מקשרים עצמם לצדיקים קודמים. הצדיקים עצמם נתנו את הדוגמא החזקה ביותר להתקשרות לצדיקים ולספריהם.

עכ"פ מכל זה נוכל להקיש אל השבת. **כי השבת אף היא מקור הברכה**, וכמו שהצדיק שמזכך עצמו נעשה מרכבה להמשיך מקור הברכה, כך השבת בהיותו מזוכך ועומד, הקב"ה נמצא בו וממילא הוא מקור הברכה, **וכל מה שיכול האדם לתאר לעצמו בגשמיות וברוחניות הוא יכול לקבל מן השבת**. ובכן **עבודת האדם היא שיהיה תיכף לשבת, וכל שהוא מסכים לשלם מחיר, והיינו לעקור הרגלים ולנצל את הזמן בתורה ותפילה שירה וזמרה, הרי הוא נעשה עבד, וכיון שהוא נעשה עבד, הוא מקבל את מתנת השבת**.

לבן ואפילו בית המצרי, כי הם ממשיכים את מקור הברכה. אין להם מקור עצמי. להיפך, מרוב שהם מקושרים להקב"ה, הם מביאים את הקב"ה לכאן.

מסופר **שהגה"ק משינאווא זיע"א** התארח פעם אצל חסיד אחד, כשביקש ללכת, ביקשה אשת החסיד שיברכם כי תיכף לת"ח ברכה. אמר לה הגה"ק: אינני בגדר ת"ח שבש"ס, רק אבי [הגה"ק מצאנו] הוא בגדר זה, אבל מאחר שאני בנו, הלא אני תיכף לת"ח, ואם כן אברככם שיהיה לכם כל צרכיכם.

אכן תמיד הוא כך, כי אף הת"ח עצמו אינו אלא תיכף להקב"ה, ואם כן גם מי שהוא תיכף לת"ח יכול להמשיך את הברכה. ואכן הצדיקים לגודל ענוותנותם החזיקו עצמם כאינם ראויים להיות מרכבה להקב"ה, ולכן היו תמיד

מדור אור החיים הק'

ערב שבת קודש פרשת שמות - כ' טבת תש"פ

המומים והחסרונות משלימים את האדם

מי שם פה לאדם

הקב"ה קרא למשה רבינו כדי למסור בידו השליחות להוציא את בני ישראל ממצרים, אך משה רבינו טען טענה נכונה: אני הוא זה שילך לדבר אל פרעה? לא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלֹשׁ גַּם מֵאָז דִּבַּרְתָּ אֵל עַבְדְּךָ כִּי כָבֵד פֶּה וְיִכְבֵּד לְשׁוֹן אֲנֹכִי! ומה השיב לו הקב"ה? וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יִשׁוּם אֵלִים אוּ חֲרָשׁ אוּ פִקֵּחַ אוּ עֹרֵר הֲלֹא אֲנֹכִי ה'. אני הוא זה שקובע מי ידבר ומי ייאלם ואני הוא זה שמוסר בידך השליחות לדבר אל פרעה.

כתב האוה"ח הק': **ראיתי לדקדק דברי ה' שלא רמז לו פרט הפעולה שמשא צריך לה** (הקב"ה לא רמז לו בדבריו את עיקר התשובה לטענתו, ולכאורה היה צריך להשיב לו: מה טענתך? שאינך יכול לדבר?! הלא אני הוא הנותן כח לבני אדם לדבר ואני אסייע לך שתוכל לדבר בפני פרעה. עד כה גזרתי שלא תוכל לדבר, אך כשתגיע לפרעה, כבר אסבב הדבר שתוכל גם תוכל לדבר. ובלשון האוה"ח הק': הקב"ה לא רמז למשה את הפעולה שבכוחו לעשות לפי מצבו זה שהוא שרוי בו -) **שהיא שישים לו**

פה אחר היותו אילם, או עין אחר היותו עור, ולא אמר אלא תחילת הבריאה ומאורע שאחרי כן, והוא אומרו מי שם פה וגו' (היינו תחילת הבריאה שהאדם נברא בפה המדבר) **והמאורע הוא או מי ישום אלם או חרש** (ולא אמר את החלק השלישי, שהוא מחזיר הדיבור לאילם, אשר לכאורה זהו הדבר העיקרי הנוגע למצבו של משה רבינו), **וכן חלוקה ב' או פיקח - בתחילתו, או עור - אחר כך. אבל לא הזכיר כי יעשה אחר כך לאילם פתוח פה וחרש שומע ועור פיקח. ומעתה אין כונת התשובה ידועה** (כשמשא רבינו טען להקב"ה איני יכול לדבר, לכאורה היה לו להקב"ה להשיב לו - אני אסבב שתוכל לדבר, ולמעשה הקב"ה אומר לו רק שהוא זה שנותן פה לאדם והוא זה שנוטל מהם את כח הדיבור, והעיקר חסר מן הספר). **ויש להעיר עוד** [אם באמת היתה כוונתו יתברך להשיב לו שישבב הדבר שיוכל לדבר כאחד האדם] **למה ה' לא מנע ממנו טענה זו בתחילה ובראשונה** (על-ידי שהיה נותן לו פה מדבר כהוגן), **ומה גם שראוי להיות כן** (שיתרפא פיו כדי שיוכל לדבר עם פרעה. הוי אומר: ראוי היה לכאורה שמשא רבינו יקום יום אחד בבוקר ויגלה שהוא יכול לדבר כאחד

שמסביר באריכות מה היתה תכליתה. הלא מוצאים אנו בחז"ל (נדרים לח, א) שנביא היה צריך להיות חכם גבור עשיר ועניו ובעל קומה (שבת צב, א), ומהיכן לומדים זאת? ממשה רבינו. כי כך מתקדש שם שמים כאשר כולם רואים שמנהיג הדור שלם גם בהופעתו החיצונית, היתכן שדווקא משה רבינו אשר צריך לדבר אל פרעה ולאחר מכן ללמד תורה לישראל - יהיה כבד פה!?

מבאר הר"ן בדרשותיו: אם היה הקב"ה בוחר במנהיג בעל כושר שכנוע נפלא אשר כל שומעיו מתפעלים ומשתאים לנוכח דיבורי השוטף והקולח, היו תמיד קמים אנשים חכמים מחוכמים ואומרים: דבריו מתקבלים לא משום שהם אמיתיים אלא משום שהוא יודע לשכנע, ואז היתה נפגמת אמונתם של בני ישראל באמיתות התורה. לכן בחר הקב"ה בכבד פה וכבד לשון, שהוא ימסור את דברי התורה לישראל, ויקבלו אותם כמו שהם בלי שום שכנוע חיצוני.

וזה לשון הר"ן: והוסר ממנו בהשגחה גמורה הדיבור הצח, יען לא ייחשב שהיות ישראל וגדוליהם נמשכים אחריו היה לצחות דברו כמו שיאמר על מי שהוא צח הדיבור שימשיך ההמון אחריו, ושהשקר ממנו יחשב אמת, והדבר בהיפך למי שהוא כבד פה וכבד לשון, שהאמת לא יקובל ממנו רק לחוזק הגלותו, ולזה הוסר בהשגחה, לא היה דבר נופל במקרה.

בין ישראל לעמים

ועוד יש לזה תוספת בספר "בכור

האדם, ואז יתגלה לו הקב"ה ויאמר לו: הוואה הנך שאתה יכול לדבר?! עשיתי זאת כי אתה צריך ללכת לדבר אל פרעה. למה שלח אותו הקב"ה אל פרעה כשעדיין הוא כבד פה באופן שהוא צריך לישא וליתן עמו כמבואר בפסוק).

הקב"ה מסבב סיבובין לעשותו כן לתכלית דבר

משיב האוה"ח הק': אכן [הקב"ה לא התכוון להשיב לו שיסבב הדבר שיוכל לדבר כאחד האדם, אלא] נתכוין לומר אליו כי הוא הארון הוא הבורא והשכיל לעשות פה לאדם לשכלול הבריאה, והוא אומרו מי שם פה וגו', ואמר או מי וגו' פירוש [כי יש שישאל האדם - אם הקב"ה שם פה לאדם לשכלול הבריאה, למה אני רואה שפלוני אין לו פה המדבר כאחד האדם? התשובה היא] שהגם שיארע לאדם דבר שיהיה אילם וגו' גם זה לא במקרה יהיה הדבר ההוא, אלא ממני אנכי ה', הוא העושה הדבר, ואני מסבב סיבובין לעשותו כן לתכלית דבר (שהרי אין לי שום קושי לסבב שגם פלוני יוכל לדבר כשאר בני אנוש, ולמה סיבבתי שלא יוכל לדבר? אין זה אלא משום שידעתי שפלוני יבוא לשלמותו דווקא על-ידי אילמותו). ובזה רמז לו כי כבודות פיו ולשונו הוא לתכלית דבר טוב, ולזה לא הסיר ממנו עלגותו (הקב"ה לא הסיר ממנו את כבודות פיו משום שכן צריך להיות).

הסר ממך עקשות פה ולויות שפתים הרחק ממך

הנה האוה"ח הק' אינו מבאר מה היתה תכלית עלגותו של משה רבינו, אך מצאנו בדרשות הר"ן (דרוש החמישי)

שייולד אדם עם פגם כאילו היה כאן איזה כשלון. חס ושלום! החושב כך מחשבת כפירה הוא חושב!

האזה"ח הק' כתב בהמשך דבריו: **ואפילו לדברי חכמים** (שמו"ר פ"א) **שהיה סיבה לדבר זה, גחלת שנתן לפיו בהבחנת פרעה, אם לא היה ה' חפץ בדבר, לא היה כן, [כי] אחר שה' הכין ועשה פעולתו בהכנת הפה כאומר מי שם פה וגו' דבר פשוט הוא שכשיעשה אילם יהיה הדבר לצד איזה תכלית הגון או למה שנתחייב כפי מעשיו.**

אכן כל שכן הוא במי שנולד במומו, שבוודאי יועיל לו מומו לקיים שליחותו בעולם. אם האדם רואה שיש לו כח לשכנע אחרים, הן פשוט שהקב"ה נתנו לו כדי שיוכל להפיץ תורה ולהחזיר את הרבים בתשובה. הכח לא ניתן לו כדי שיוכל לעשות עסקים טובים או לרמות אחרים, אלא הוא ניתן לו כדי לקיים שליחותו.

אומר הקב"ה למשה רבינו: כך הוא ממש לענין מי שבראתיו עם חסרון או שנולד בו חסרון לאחר זמן. חסרונו יהיה כלי כדי שיוכל גם הוא וגם הסובבים אותו, לקיים כל אחד את שליחותו בעולם.

שני חורים בטלית קטן אחד

כך מסופר על הרה"ק רבי רפאל **מבערשיד** זיע"א שהשתוקק מאוד ללבוש טלית קטן מארץ ישראל, ואכן לאחר ציפייה ארוכה הגיע אליו בגד צמר

שור", שבזה הודיע הקב"ה שאין צריך להיות מוצלח בהופעה החיצונית כדי להיות עובד ה' אמיתי. רק בעולם השקר מקובל שרק השלם בהופעתו החיצונית יכול לעלות על במתי ההצלחה (אם כי גם שם אפשר לראות שמי שיש לו נקודה אמיתית, הגם שיש לו איזה חסרון, הוא יכול לבנות את עצמו). אך בקרב עמנו ידענו שאין ההצלחה תלויה כלל בהופעה החיצונית, וכבר ראינו רבים מגדולי ישראל שהיו להם חסרונות גופניים והדבר לא מנע מהם מאומה. זה מה שרצה הקב"ה ללמדנו כאשר בחר במשה רבינו להיות לנו לפה ולמנהיג, **הוא רצה להודיענו שיש לה לתורה שלמות מצד עצמה ואינה זקוקה לכל הדברים החיצוניים.**

ה' בחכמה יסד ארץ

אכן אין לנו להתייחס אל תשובתו של האזה"ח הק' כאל פרפרת בעלמא הנוגעת לחייו של משה מנהיגנו בלבד, אלא אנו חייבים לאמץ אותו כיסוד לחיינו. אף האזה"ח הק' עצמו ראה לנכון שלא לבאר את תכלית עלגותו של משה רבינו מהאי טעמא, כי כוונתו היתה להעמיד יסוד לחיי כל אחד ואחד - כל אימת שיהיה לאדם או לבנו מום, ויצבוט לו בלבו - מה נשתניתי מכל באי העולם שאין להם מום זה? יאמר לעצמו: מי שם פה לאדם? הקב"ה! בשביל מה? בשביל שכלול הבריאה. אם כן מדוע יש אנשים שאין להם פה? אין זה אלא משום שלהם יש תכלית אחרת דווקא על ידי חסרונם. אמור מעתה: אין שום מציאות בעולם

פגום וכאותם האומרים – יש אחוז מסוים של האוכלוסייה שנולדים עם מוח כזה והוא נמנה על אותו אחוז. שקר וכזב! **הילד הזה נולד בשלמות לפי התכלית המיועדת לו. אכן צריך לעבוד עמו ולחשב מה הקב"ה רוצה בכל הנוגע אליו.** ראו נא כמה אנשים בעלי מוחות כאלה הזדככו דווקא בגלל מצבם.

אומר האוה"ח הק' שזהו מה שהקב"ה השיב למשה רבינו. הקב"ה אמר לו שכפי שאין דבר ישר יותר מסולם עקום, וכפי שאין דבר שלם יותר מלב שבור, כך יתכן שלא יהיה דבר שלם יותר מכבד פה וכבד לשון, **כי מי שהקב"ה נתן לו מתנה זו, היא תשלים אותו,** אך זאת בתנאי שיתפלל בתחנונים להקב"ה שיאיר אותו לדעת איך לקיים את שליחותו כראוי, שהרי אין האדם יודע בדיוק מה הקב"ה רוצה ממנו, ולוקח לו שנים הרבה עד שהוא יודע ומבין, אך לאחר מכן כשיקיים את שליחותו כראוי, אז יבין שמה שקירב אותו אל שלמותו הוא אותו 'חור שני' שהקב"ה נתן לו, כי אותו חור יביא אותו לענווה ולהכרה בהקב"ה.

ואין זה מוכרח להיות חסרון גופני דווקא, אלא גם אם האדם עובר איזה מעבר קשה במשך תקופה ארוכה, אך זה ייחשב לו כמלמד, כי ילמדנו דרך חיים שתלווה אותו עד יומו האחרון ויקרבנו אל מדרגת האדם השלם.

מארץ ישראל שעבר טלטלות רבות ושמחה שמחה גדולה. אך כשנתנו לחייט לעשות את החור באמצע הבגד, טעה החייט ועשה את החור כשהבגד כפול יותר מדי וכשפשט את הבגד מצא בו שני חורים גדולים והבגד יצא מכלל שימוש.

פחד גדול נפל על החייט – מה יאמר הרבי כשייוודע לו שברגע אחד הרסתי את כל השקעתו? אך כשהגיע אל הרה"ק מבערשיד, אמר לו הרה"ק: מה אתה נפחד כל-כך? הלא אני זקוק לשני החורים, את החור האחד בשביל להכניס את הראש, ואת השני כדי שלא לבוא לכלל כעס...

אכן כן, מעשה זה ללמד על הכלל כולו יצא שכל פעם שאנו רואים שדבר מה אינו לשביעות רצוננו ונדמה לנו שיש כאן איזה קלקול, נזכיר לעצמנו שאינו קלקול כלל וכלל, ואדרבא, זה מה שיקרבנו אל התכלית, כי זה מה שיביא אותנו להכיר את בוראנו.

אין ילדים פגומים

כך הוא בכל ענין, ולמשל, אם אנו רואים ילד שנולד עם פגם מוחי מסוים וקשה לו מחמת כן ללמוד כשאר בני גילו, אם משום שקשה לו לתפוס את הלימוד אם משום שקשה לו להתרכז או לשבת במקום אחד וכו', אין לנו להעלות חס ושלום על הדעת שמדובר בילד שיצא

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערב שבת קודש פרשת שמות - ח"י טבת תשע"ח

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א - בעל בני יששכר

ח"י טבת תר"א

בנו של ה'בני יששכר' הרה"ק רבי דוד מדינוב זיע"א כמה שעות היה אביו נח בלילה. השיב לו: שתי שעות. נענה לו הגה"ק מצאנז: לא יתכן! הרי חידש חידושים רבים כל-כך ועוד הקדיש זמן רב לקבל את האנשים ששיחרו לפתחו ולפעול להם ישועות, שתי שעות זה בוודאי יותר מדאי.

אמרו עליו שיש לו שני מוחות, זאת משום שהיה יכול לכתוב חידושים ובו בזמן לקבל את הבאים להתברך. בענין זה מסופר שפעם אמרה אשה אחת לבנו הרה"ק רבי דוד שאינו כאביו, כי כשהיתה באה אל אביו, היה רושם את כל בקשותיה על הדף. כך חשבה האשה בתמימותה שהצדיק כותב את בקשותיה...

חזי מאן דקמסהיר עליה

הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א סיפר שפעם הוציא ה'בני יששכר'

בקי בכל חדרי תורה

היה תלמיד מובהק להרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב, להרה"ק מלובלין זיע"א, לבעל אור פני משה ולעוד צדיקים רבים זיע"א. ידוע שכתב עשרות ספרים בנגלה ובנסתר, מתוכם "מגיד תעלומה" על מסכתות הש"ס, וכן הגהות "מים גנים" על ספר אור החיים של רבי יוסף יעב"ץ ז"ל להוציא מדעות המשכילים. חיבוריו מקיפים את כל התורה כולה, ורבים מספריו בלולים מנגלה ונסתר, מאגדה ודרוש, הלכה וקבלה. אם אצל צדיקים אחרים צריכים אנו להאמין שהיו בקיאים בכל התורה כולה, ואנו באמת מאמינים בזה, כי הדבר מוכח מגודל קדושתם, הרי שאצל צדיק זה, אין צורך באמונה בענין זה, רק פותחים את ספריו ומיד רואים איך היו בקי בכל התורה נגלה ונסתר כאחד.

מוחין דגדלות

הגה"ק מצאנז זיע"א שאל פעם את

כדי לראות מה הוא לומד אז, וראו שהוא לומר בספר "בני יששכר". המה ראו כן תמהו היתכן שרבים מכין את עצמו לתקיעת שופר על-ידי לימוד בספר שיצא בדור האחרון, ולכאורה היה צריך לעסוק בכוונות האר"י ז"ל.

כשיצא הזדעק הגה"ק, כשאף אחד אינו מבין את כוונתו מלבד שני אלה שהתחבאו קודם לכן בחדרו: תוהים על קנקני ומהרהרים אחר הרב! הלא דבר פשוט שלא הייתי לומד בספר שאינו ברור אצלי שנכתב ברוח הקודש גלויה.

חצות לילה אקום להודות לך

ה'בני יששכר' היה קם כל לילה בחצות ויושב וכותב עד אור הבוקר, ובכל אותו זמן לא היה לא אוכל ולא שותה, וכשהרגיש שהוא צריך להחיות את נפשו, היה מכניס לפיו מעט קפה (קאווע) ופולט. לעומתו היה ה'שר שלום' מבעלזא זיע"א עולה על יצועו לאחר חצות הלילה, וכמה פעמים היו שומעים את השר שלום בטרם עלותו על יצועו: אה, הדינובער רב כבר התעורר, אפשר ללכת לנוח, כבר יש מי שיגן על העולם...

המשרתת שנתברכה באריכות ימים

פעם היה שנגמרו לו הדפים באמצע הלילה ולא היה יכול להמשיך בכתיבת חידושו. בצר לו, העיר את בתו וביקש ממנה שתצא לרחוב ותביא לו בייגלה של דפים (כך היה נקרא בזמנם תכריך של דפים). אך בתו היתה עייפה מדי וחזרה ונרדמה. כששמעה המשרתת שהצדיק מבקש בייגלה, חשבה לפי תומה שהוא מתכוון

היתר עגונה, וכששמע על כך רבו הרה"ק מרימנוב זיע"א, הקפיד עליו באמרו שהוצאת היתר עגונה שייכת לזקנים שבדור. אמר לו ה'בני יששכר': רשאי אני להוציא היתר עגונה מאחר שאליהו הנביא העיד עלי שאני תלמיד חכם. וגופא דעובדא הכי הוה: רב קדוש היה בדינוב ושמנו רבי יהושע ואליהו הנביא היה רגיל אצלו. פעם אחת אליהו הנביא הפסיק להתגלות לו. עבר יום ועוד יום, שבוע ועוד שבוע, וטרם נתגלה לו. לאחר זמן, כאשר נתגלה אליו שוב, שאל אותו למה נתגלה לו עד כה. אמר לו: לא באתי אליך עד הנה מפני שישבת בדין תורה עם עוד דיינים אחרים וראית איך אחד מבעלי הדינים מבזה את אחד מהדיינים ולא מחית על זילותא דצורבא מרבנן. הפטיר ה'בני יששכר': ומי היה אותו דייך? אני. הרי שאליהו הנביא העיד עלי שאני צורבא מרבנן, ואם כן רשאי אני להוציא היתר עגונה.

משורש בית חשמונאי

מיוחד היה ה'בני יששכר' בחיבוריו על ימי החנוכה, כידוע שהיה מתלהב הרבה על אודות ימי החנוכה, ואף הקדיש חיבור שלם על חנוכה. פעם שאל את רבו הרה"ק מלובלין זיע"א: למה אני מרגיש חיבור חזק כל-כך לימי החנוכה? השיב לו רבו: מפני שהיית מבית דינים של החשמונאים שקבעו את חג החנוכה.

הכנה לתקיעת שופר

פעם התחמקו שני חסידים לחדרו של הגה"ק מצאנו זיע"א קודם תקיעת שופר

של נעליך מעל רגליך

אחד מרבותיו היה הרה"ק מראפשיץ זיע"א, והנה ידוע שגבה טורא בין הרה"ק מראפשיץ והרה"ק מפרשיסחא זיע"א (ובסוד קדושים מי יעמוד). באחת השנים בכ"א אדר הגיע הרה"ק מראפשיץ עם תלמידו ה'בני יששכר' להשתטח על ציונו של הרה"ק מליזענסק זיע"א ומצא שם באכסניה את הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זיע"א תלמידו של הרה"ק מפרשיסחא. כשראה הרה"ק מראפשיץ שתלמידו של הרה"ק מפרשיסחא נמצא שם, אמר שאינו רוצה להיות עמו באכסניה אחת, ואמר לתלמידו: הבה ונצא מהאכסניה. סירב ה'בני יששכר' לצאת. אמר לו רבו: אם לא תצא, אענישך. אמר לו ה'בני יששכר': בפרשה זו כתוב "של נעליך מעל רגליך", נעל הוא ראשי תיבות נ'שיכתן ע'קיצתן ל'חישתן, הצדיק אמנם יכול לקלל ולהעניש, אבל הקב"ה אמר למשה - של נעליך, אל תשתמש באלה.

כן הזכיר לרבו את הגמרא במסכת ברכות (ו, ב) שרבי יהושע בן לוי רצה לקלל את המין שציער אותו בפסוקים בשעת רתיחתו של הקב"ה, אך כשהגיעה השעה נרדם, וכשהתעורר אמר: שמע מיניה לאו אורח ארעא למעבד הכי, ורחמיו על כל מעשיו כתיב, וכתוב: גם ענוש לצדיק לא טוב.

עוד אמר לרבו: בפרשת העקדה אנו רואים שכאשר אברהם נצטוה לעקוד את בנו, הוא נצטוה על כך מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו, ולאחר מכן כשנצטוה

לבייגלה שברכתו מזונות. יצאה החוצה וחזרה עם בייגלה שזה עתה יצא מן התנור. אך כשחזרה יראתה להפריע את הצדיק. מה עשתה? הניחה אותו על הכסא ודחפה את הכסא לחדרו של ה'בני יששכר'.

בבוקר שאל ה'בני יששכר' לפשר הדבר, ונודע לו שהמשרתת רצתה לקיים רצון צדיק והיא זו שהביאה את הבייגלה. התפעל ה'בני יששכר' ובירכה באריכות ימים. ואכן אותה משרתת האריכה ימים הרבה וסיפרה לכולם על הברכה שקיבלה מהצדיק...

חכמת היהודי שניצל את שעת הכושר

ה'בני יששכר' סבל מרדיפות רבות, כשפעם אחר פעם סילקוהו מעירו. פעם העלילו עליו אצל הרשויות ונגזר עליו עונש מלקות וגירוש מן העיר. היה שם יהודי אחד שלא יכול היה לסבול זאת, הלך אל הרשויות ואמר אני הוא והלקוהו תחת הצדיק, הביאוהו אנשים אל ה'בני יששכר' ואמרו: הנה זה האיש קיבל מלקות בשביל הרבי, יברכו נא הרבי. ה'בני יששכר' כבר היה אז עם רגל אחת על העגלה ורגל אחת על הארץ בדרכו לעזוב את העיר על פקודת הרשויות. פנה ה'בני יששכר' אל אותו יהודי ושאל: במה אתה חפץ, באריכות ימים? בזרע קודש? בפרנסה? היהודי שפיקח היה אמר לצדיק: אין עכשיו זמן של ישוב הדעת. בינתיים אקח את הכל, ואם לא אצטרך אחד מהם, אחזירנו לרבי. אכן חכמתו עמדה לו וזכה לכל השלושה כשלעולם לא חסר אף אחד מהם.

להרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זיע"א (אות לב): בראש השנה שנת תר"א אחר התפילה בשעת הקידוש אמר הרה"ק מסטרעטין לחסידים המקורבים: כאשר יגיעו ימי החנוכה בעת הדלקת הנר החמישי, אם תזכירו לי, אערוך לכם סעודה. החסידים לא הבינו את פשר דבריו. וכן היה, כאשר הגיע נר החמישי של חנוכה והזכירו לו מה שאמר, תכף קיים מאמרו וערך להם סעודה וסיפר להם הענין: בראש השנה ראיתי שבחרו באחד מהצדיקים מהעולם הזה למנותו לשבת בבית דין של מעלה, ומנבחר אחד מהשלושה, או אני או הרב מבוטשאטש או הרב מדינוב, והרביתי בתפילה ובתחנונים להבורא ית"ש שלא לקבל אותי, ולא הוברר הדבר מי נבחר להיות מהבית דין של מעלה עד היום, כי היום הוא הגמר של החתימה, ותודה לא-ל נתקבלה תפילתי ונבחר צדיק אחד מאלו השנים האחרים, ובתוך חודש ימים יתברר גם לכם את מי בררו, וכן היה שבח"י טבת באה השמועה שהרב מדינוב נסתלק ואיננו כי לקח אותו אלוקים להיות מהבית דין של מעלה.

אל תשלח ירך אל הנער, הוא נצטוה על כך מפי המלאך. מכאן שבשביל לשחוט יהודי צריך לשמוע מהקב"ה בכבודו ובעצמו. נתכוון לומר לו שיציאתו מהאכסניה יכולה שתגרום להלבנת פני הצדיק מלענטשנא, ואם כן אינו רשאי לעשותו על-פי צוואת רבו הדומה למלאך, כי אם על-ידי צוואתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו.

הסתלקותו של צדיק

ראיתי מביאים דבר פלא. בשנת הסתלקותו של ה'בני יששכר', שנת תר"א, הסתלקו מן העולם עוד שני גדולים וצדיקים, ה"ה החתם סופר והרב מבוטשאטש. ואכן **בוזה"ק** איתא שבשנת ת"ר תתגלה חכמה גדולה בעולם, וכשיראו הצדיקים שהחכמה נגולה על ידי החיצונים, יסתלקו מן העולם מרוב צער ועגמת נפש...

הזמנה לבית דין של מעלה

ובענין הסתלקותו של ה'בני יששכר', יש דבר נפלא בספר "דגל מחנה יהודה"

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשורה משמחת!

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינוני'

ארצות הברית

44 grove spring ct.	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
	ע"י המקוואות	מאנרא

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

ארה"ק

	בית המדרש הגדול 'נדבורנא' קרית נדבורנא	בני ברק
	חנות 'מול איצקוביץ'	
	מקוה בית פנחס	
	בית המדרש טשערנאביל	
	בית המדרש בית שלום	אשדוד
	בית המדרש בית דוד שאול	
	בית המדרש בית נפתלי	
	בית מדרש בעלזא מרכזי	
	בית המדרש 'בית אהרן'	ביתר עילית
	בית המדרש	חיפה
	שכונת הבעש"ט	פתח תקוה
052-760-0162		

אירופה

	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן